MILJØMINISTERIET

Miljøstyrelsen

Miljøtilsyn 2003 - 2004

Sammenfatning af kommunernes, amtskommunernes, Miljøstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens miljøtilsyn i 2003 og 2004

Orientering fra Miljøstyrelsen **Nr. 8** 2005

Indhold

INDHOLD 3

1 INDLEDNING 5

1.1 KOMMUNERNES MILJØTILSYN 5
1.1.1 Udviklingen på landsplan 5
1.1.2 Minimumsaftalen 6
1.1.3 Vurdering af miljøtilsynet i forhold til minimumskravene. 7
1.1.4 Håndhævelse 8
1.1.5 Årets tema 8
1.2 DET AMTSKOMMUNALE MILJØTILSYN 9
1.2.1 Udviklingen på landsplan 9
1.2.2 Virksomhedstilsynet 9
1.2.3 Tilsyn med renseanlæg 10
1.2.4 Tilsynet med vandløb og søer 12
1.3 MILJØSTYRELSENS OG SKOV- OG NATURSTYRELSENS TILSYNSINDSATS 12

2 KOMMUNERNES MILJØINDSATS 13

2.1 MILJØFORVALTNINGEN I KOMMUNERNE 13
2.2 GODKENDELSE AF VIRKSOMHEDER 15
2.3 VIRKSOMHEDSTILSYNET 17
2.3.1 Tilsyn med listevirksomheder ekskl. Landbrug 19
2.3.2 Virksomheder omfattet af anmeldeordning og branchebekendtgørelser 22
2.3.3 Andre virksomheder og anlæg 27
2.3.4 Tilsyn med "andet" 29
2.4 LANDBRUGSTILSYNET 30
2.5 ÅRETS TEMA 2003 OG 2004 39
2.5.1 Tilsyn med affald hos virksomheder (ekskl. landbrug, dambrug og pelsdyrfarme) 39
2.5.2 Status for godkendelsespligtige landbrug 44
2.5.3 Overholdelse af bekendtgørelse om etablering og drift af renserier 46
2.5.4 Kommunernes tilsyn med opbevaring af flydende husdyrgødning 48

3 AMTSKOMMUNERNES MILJØINDSATS 55

3.1 MILJØTILSYNET I AMTSKOMMUNERNE 55
3.2 AMTSKOMMUNERNES VIRKSOMHEDSTILSYN 57
3.2.1 Tilsynet med samtlige registrerede virksomheder 57
3.2.2 Tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder 61
3.3 TILSYN MED RENSEANLÆG 70
3.3.1 Tilsyn med renseanlæg 70
3.3.2 Resultater af indberetningen 71
3.3.4 Konklusion 76
3.3.5 Miljøstyrelsens opfølgning på overskridelserne 76
3.4 TILSYN MED VANDLØB OG SØER 77
3.4.1 Tilsyn med vandløb 77
3.4.2 Tilsyn med søer 80
3.4.3 Tilsynet 2003 82
3.4.4 NOVANA 83

3.4.5 Sammenfatning og konklusion for vandløb og søer *84*

4 MILJØSTYRELSENS OG SKOV- OG NATURSTYRELSENS MILJØTILSYN **85**

4.1 MILJØSTYRELSENS OG SKOV- OG NATURSTYRELSENS TILSYNSOMRÅDER. 85
4.2 SELVSTÆNDIG ÅRSBERETNING FRA KEMIKALIEINSPEKTIONEN. 86
4.3 TILSYN MED GENETISK MODIFICEREDE ORGANISMER 87
4.4 TILSYN I SAMARBEJDE MED ANDRE MYNDIGHEDER 88
4.4.1 Emballage til øl og læskedrikke *88*
4.4.2 Off shore virksomhed *89*
4.4.3 Off shore beredskab *89*
4.4.4 Hurtigfærger *90*
4.4.5 Tilsyn med skibe og med havnenes modtageordninger for affald. *90*
4.4.6 Københavns Lufthavn *90*
4.4.7 Naturgasanlæg *90*

1 Indledning

Denne miljøtilsynsredegørelse indeholder en sammenfatning af de kommunale og amtskommunale miljøtilsynsberetninger samt Miljøstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens miljøtilsyn for årene 2003 og 2004.

1.1 Kommunernes miljøtilsyn

1.1.1 Udviklingen på landsplan

Kommunernes ressourceforbrug i 2003 og 2004 til den samlede tilsynsvirksomhed med virksomheder og landbrug udgjorde henholdsvis 673 årsværk og 668 årsværk i tilsynsforvaltningerne og tilsvarende i 2003 og 2004 henholdsvis 141 mio. kr. og 146 mio. kr. i udgift til fremmede tjenesteydelser inkl. bistand fra miljøcentre og andre miljøsamarbejder. Omregnet svarer disse udgifter til henholdsvis 289 årsværk i 2003 og 292 årsværk i 2004, således at kommunerne samlet anvendte 962 årsværk i 2003 og 961 årsværk i 2004 til godkendelse og tilsyn efter miljølovgivningen.

Dermed kan der for 6. år i træk konstateres et fald i ressourceanvendelsen i kommunernes egne forvaltninger, som i perioden 1999 til 2004 er faldet med 61 årsværk. I samme periode er forbruget til fremmede tjenesteydelser imidlertid steget med 36 årsværk, således at det samlede fald i perioden udgør 25 årsværk.

Af den samlede ressourceanvendelse i 2003 og 2004 blev henholdsvis 66 % og 65 % anvendt til tilsynet, henholdsvis 5 % og 6 % anvendt til udarbejdelse af godkendelser og de resterende henholdsvis knap 29 % og 30 % anvendt til planlægning i forbindelse med tilsynet.

Kommunerne meddelte i 2003 og 2004 i alt henholdsvis 306 og 287 godkendelser på industriområdet. Heraf blev henholdsvis 26 og 25 godkendelser meddelt til i-mærkede virksomheder, dvs. virksomheder godkendt jf. EU's godkendelsesordning. Dermed udgjorde antallet af godkendte industrivirksomheder ved udgangen af 2003 i alt 3.550 virksomheder ud af i alt 3.626 godkendelsespligtige industrivirksomheder. Det resterende antal listevirksomheder fra før 1972, der endnu ikke havde en samlet godkendelse, udgjorde herefter 76 virksomheder - svarende til 2 % af samtlige listevirksomheder ekskl. landbrug. Med udgangen af 2004 var det resterende antal af disse virksomheder yderligere nedbragt til nu 57 virksomheder.

De godkendelsespligtige landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold er alle i-mærkede. Antallet af disse brug har været stigende, siden godkendelsespligten blev indført. I 2003 har komunerne godkendt ekstraordinært mange, idet alle godkendelsespligtige landbrug skulle have ansøgt om godkendelse senest 1. januar 2003, således alle kan være miljøgodkendte inden 29. oktober 2007. Der er således godkendt 162 landbrug i 2003 og 215 i 2004 mod omkring 60 i 2001-2002. Disse godkendelser formodes i et vist omfang at være godkendelser af godkendelsespligtige landbrug, som i mange år ikke har ændret produktionen og derfor ikke tidligere har fået meddelt en godkendelse, men som nu

med fristen den 29. oktober 2007 skal have en miljøgodkendelse. Der er i 2004 i alt 798 landbrug med en miljøgodkendelse. Antallet af godkendelsespligtige landbrug er også forøget markant fra 640 i 2002 til 924 i 2004, hvilket kunne tyde på, at det øgede antal godkendelser også kan have baggrund i et forøget antal godkendelsespligtige landbrug pga. strukturudviklingen. For at få overblik over situationen med disse godkendelser, således alle kan nå at blive godkendt inden den 29. oktober 2007, har årets tilsynstema i 2003 været en status for godkendelsespligtige landbrug, og resultaterne heraf fremgår af denne rapport.

Antallet af virksomheder inden for de forskellige kategorier falder fortsat med især et markant fald igennem årene i antallet af landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold. Ved udgangen af 2004 var der i kommunerne registreret i alt 3.627 listevirksomheder ekskl. landbrug, 12.146 anmeldepligtige virksomheder, 7.890 autoværksteder, 2.038 pelsdyrfarme og 33.978 erhvervsmæssige landbrug.

Tilsynsfrekvenserne på landsplan udgør i 2003 og 2004 for listevirksomheder mellem 63 % og 64 %, hvilket er et fald i forhold til de 3 forudgående år. For anmelde- og branchevirksomheder lå tilsynsfrekvenserne i 2003 og 2004 mellem 35 og 37 % , hvilket svarer til frekvensen i 2002. For landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold var tilsynsfrekvensen i perioden 2002 - 2004 i gennemsnit 25 % pr. år.

1.1.2 Minimumsaftalen

Minimumsfrekvenserne for tilsyn blev aftalt mellem Kommunernes Landsforening og miljø- og energiministeren i november 1996 med virkning fra 1998. De indebærer at:

- minimum 50 % af listevirksomhederne skal være blevet tilset i løbet af det pågældende år og,
- minimum 50 % af virksomheder omfattet af anmelde- eller branchebekendtgørelser skal være blevet tilset i løbet af det pågældende og foregående år og,
- minimum 50 % af landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold skal være blevet tilset i løbet af de sidste tre år regnet fra det pågældende år.
- alle svinebrug med en opbevaringskapacitet svarende til fra 6 til 9 måneders gødningsproduktion skal også være blevet tilset inden for de seneste tre år.

Miljøstyrelsen foretager vurderingen af kommunernes tilsyn i forhold til de første to led af aftalen, mens Skov- og Naturstyrelsen foretager vurderingen og opfølgningen i forhold til landbrugstilsynet.

Selv om kommunerne på landsplan mere end opfylder minimumskravene skal efterlevelsen af dem vurderes i forhold til den enkelte kommune.

Fase 1 i opfølgningen.
I forbindelse med fastsættelsen af minimumskravene blev det aftalt, at hvis det fremgår af tilsynsberetningerne, at en kommune ikke lever op til minimumskravene, så vil styrelserne gå ind i en nærmere, kvalitativ vurdering af miljøtilsynet og indlede en dialog med den pågældende kommune. Det skal i denne forbindelse blandt andet undersøges, om der i løbet af året har været

vigtige forhold eller andre prioriteringer, som har kunnet begrunde den lave tilsynsfrekvens.

Fase 2 i opfølgningen.
Hvis der ikke er sådanne forhold, der spiller ind, vil styrelserne påtale den mangelfulde indsats og indlede drøftelser med de pågældende kommuner med henblik på at fastlægge bindende aftaler om den fremtidige tilrettelæggelse af miljøtilsynsindsatsen.

Fase 3 i opfølgningen.
Kan der ikke opnås enighed om en bindende aftale, vil miljø- og energiministeren konkret fastlægge omfanget af disse kommuners tilsynsforpligtelse for en bestemt periode, jævnfør miljøbeskyttelseslovens § 73.

1.1.3 Vurdering af miljøtilsynet i forhold til minimumskravene.

Vedrørende de godkendelsespligtige industrivirksomheder var der i 2003 i alt 4 kommuner, der ikke overholdt aftalen om minimumsfrekvensen for tilsynet. Heraf manglede 2 kommuner at tilse 1 virksomhed og 2 kommuner manglede at tilse 2 virksomheder, for at aftalen var overholdt.

For anmelde- og branchevirksomheder var der i 2003 i alt 4 kommuner, som ikke overholdt minimumsaftalen. Heraf manglede 1 kommune at tilse 1 virksomhed, 1 kommunen manglede at tilse 2 virksomheder, 1 kommune manglede at tilse 3 virksomheder og 1 kommune manglede at tilse 7 virksomheder, for at aftalen var overholdt.

Miljøstyrelsen har påtalt forholdet over for de kommuner, der ikke overholdt aftalen i 2003 (fase 1).

I 2004 var der i alt 5 kommuner, der ikke overholdt minimumsfrekvensen vedr. de godkendelsespligtige industrivirksomheder. Heraf manglede 3 kommuner tilsyn på hver 1 virksomhed, og 2 kommuner manglede tilsyn på hver 2 virksomheder.

Ligeledes i 2004 var der i alt 6 kommuner, der ikke overholdt minimumsaftalen vedr. anmelde- og branchevirksomheder. Heraf manglede 1 kommuner at tilse 1 virksomhed, 3 kommuner manglede at tilse 3 virksomheder, 1 kommune manglede at tilse 4 virksomheder, og 1 kommune manglede at tilse 5 virksomheder for at aftalen var overholdt.

Miljøstyrelsen vil nærmere undersøge årsagerne til den manglende overholdelse af aftalen om minimumsfrekvenserne for tilsynene i 2004. I den forbindelse vil Miljøstyrelsen over for de pågældende kommuner anvende den fremgangsmåde, der indgår i aftalen.

For de godkendelsespligtige landbrugs vedkommende er disse i relation til de aftalte tilsynsfrekvenser hidtil blevet behandlet sammen med de øvrige landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold, hvilket skyldes, at minimumsaftalen ikke er klar på dette punkt. Tilsynsfrekvenserne er derfor vurderet som i tidligere år, hvor godkendelsespligtige og øvrige landbrug er vurderet samlet.

Hvis man ser alle landbrugene med erhvervsmæssigt dyrehold under ét, er der 3 kommuner, der ikke overholdt tilsynsfrekvenserne i 2003 og 7 kommuner i

2004. Der er ingen gengangere fra 2002 i 2003, mens der er 2 gengangere fra 2003 til 2004. Skov- og Naturstyrelsen vil indkalde disse kommuner til drøftelser med henblik på at indgå bindende aftaler om det fremtidige miljøtilsyn.

Skov- og Naturstyrelsen har overfor alle disse 7 kommuner påtalt forholdet, således de har kunnet forklare sig (fase 1).

Med hensyn til det skærpede tilsyn med svinebrug med fra 6-9 måneders opbevaringskapacitet, er der 7 kommuner i både 2003 og 2004, der ikke levede op til tilsynsfrekvenserne, og. Der er her 1 kommune som er genganger fra 2002 til 2003, mens ingen af de 7 kommuner i 2004 var gengangere. Skov- og Naturstyrelsen har påtalt forholdet overfor de enkelte kommuner, således kommunerne har kunnet forklare sig (fase 1). Da alle 7 kommuner i 2004 kun manglede 1-2 tilsyn i at opfylde aftalen og da denne særlige aftale vedrørende svinebrug med 6-9 mdr. opbevaringskapacitet ophørte 31/12 2004 ser styrelsen ingen formål med yderligere opfølgning vedrørende denne aftale.

1.1.4 Håndhævelse

I 2003 og 2004 resulterede henholdsvis 36 % og 37 % af samtlige tilsynsbesøg på listevirksomhederne i en myndighedsreaktion, hvilket svarer til situationen i 2002. For anmeldepligtige virksomheder og autoværksteder resulterede tilsvarende henholdsvis 41 % og 44 % af tilsynsbesøgene i en myndighedsreaktion, hvilket er på niveau med de foregående år.

For landbrugenes vedkommende var håndhævelsesprocenten 51 % af tilsynene i 2003, hvilket er en markant forøgelse i forhold til foregående fire år, hvor håndhævelsesprocenten har været mellem 41-45 %. Denne udvikling er fortsat i 2004, hvor håndhævelsesprocenten var 59 %. Det er især antallet af indskærpelse der er forøget. Mange af de ekstra reaktioner vedrører anvendelsen af den nye logbog, som blev indført i 2003 og som landmændene skal vænne sig til, men der er også på andre områder tegn på en skærpet praksis i kommunerne.

1.1.5 Årets tema

Tilsynstemaet for 2003 indeholdt to deltemaer, herunder dels kommunernes tilsyn med affald og dels status for godkendelser af landbrug.

Tilsynstemaet for 2004 indeholdt ligeledes to deltemaer, herunder dels kommunernes tilsyn med overholdelse af bekendtgørelse om etablering og drift af renserier og dels kommunernes tilsyn med opbevaring af flydende husdyrgødning.

Vedrørende sidstnævnte deltema kan det oplyses, at i forhold til en tilsvarende undersøgelse i 2001 er der markante fremskridt mht. overdækningen af gyllebeholdere. Der er dog stadig 10 % af svinebrugene med under 81 % overdækning og 4,5 % med under 20 % overdækning. Antallet af reaktioner fra tilsynsmyndigheder svarer ca. til antallet af tilfælde med under 81 % overdækning. Logbogen er i undersøgelsen evalueret og kommunerne har i stort set samtlige tilfælde håndhævet forhold omkring mangelfuld anvendelse af logbogen.

1.2 Det amtskommunale miljøtilsyn

1.2.1 Udviklingen på landsplan

Tilsynsopgaverne.
Amternes tilsyn efter miljøbeskyttelsesloven omfatter de a-mærkede listevirksomheder, som typisk er de større godkendelsespligtige virksomheder og anlæg. Amterne fører desuden tilsyn med vindmøller og renseanlæg samt med de virksomheder og anlæg, som drives af kommunerne. Endvidere fører amterne tilsyn med deponeringer i råstofgrave og tidligere råstofgrave. Endelig har amterne ansvaret for overvågningen af miljøtilstanden i omgivelserne, herunder tilsynet med miljøets tilstand i vandløb, søer og kystnære havområder og i luft, jord og grundvand.

Ressourcerne til tilsynet.
Amternes ressourceforbrug i 2003 til den samlede tilsynsvirksomhed jf. det ovenstående udgjorde i alt 343 årsværk i tilsynsforvaltningerne og 89 mio. kr. til fremmede tjenesteydelser. Sammenlignet med ressourceanvendelsen i 2002 blev der i 2003 anvendt 21 årsværk færre i forvaltningerne og 5 mio. kr. mindre til fremmede tjenesteydelser.

I 2004 var amternes tilsvarende ressourceforbrug i alt 354 årsværk i tilsynsforvaltningerne og 80 mio. kr. til fremmede tjenesteydelser, hvilket i forhold til 2003 er en stigning på 11 årsværk i forvaltningerne og et mindreforbrug af fremmede tjenesteydelser på ca. 9 mio. kr.

1.2.2 Virksomhedstilsynet

Virksomhederne og tilsynsressourcerne.
Det samlede antal registrerede virksomheder, for hvilke amterne er tilsynsmyndigheder, udgjorde i 2003 i alt 3.958 virksomheder, hvilket er 125 virksomheder flere end i 2002. Af de registrerede virksomheder udgjorde de a-mærkede listevirksomheder i alt 2.317 virksomheder, og stigningen på 125 virksomheder drejer sig alle om denne gruppe.

Ressourceforbruget til virksomhedstilsynet - inkl. udarbejdelse af godkendelser - var i 2003 i alt 147 årsværk i de amtslige forvaltninger, hvilket er 9 årsværk færre end i 2002. Desuden anvendtes 8 mio. kr. til fremmede tjenesteydelser, hvilket er ca. 1 mio. kr. mindre end året før.

For 2004 var tilsvarende det samlede antal registrerede virksomheder i alt 3.768 virksomheder, hvilket er 190 virksomheder færre end i 2003. De a-mærkede virksomheder udgjorde heraf i alt 2.161 virksomheder, hvilket er 156 virksomheder færre end i 2003.

I 2004 var tilsvarende ressourceforbruget til virksomhedstilsynet - inkl. udarbejdelse af godkendelser - i alt 152 årsværk i de amtslige forvaltninger, hvilket er 5 årsværk flere end i 2003. Desuden anvendtes 8 mio. kr. til fremmede tjenesteydelser, hvilket er på niveau med året før.

Udviklingen i tilsynet.
I 2003 blev i alt 2.000 af de registrerede virksomheder tilset. Dette svarer til 50 % af virksomhederne, hvilket er et fald i tilsynsfrekvensen på ca. 10 % i forhold til 2002. Betragtes alene de a-mærkede listevirksomheder, blev heraf i alt 1.474 virksomheder tilset i 2003, svarende til 64 % af virksomhederne. I

2002 var den tilsvarende andel 72 %. For de enkelte amter varierede tilsynsfrekvensen for de a-mærkede virksomheder imellem 36 % og 98 %.

I 2004 blev tilsvarende i alt 1.792 af de registrerede virksomheder tilset, svarende til 48 % af virksomhederne, hvilket er et yderligere fald i forhold til 2003. Af de a-mærkede listevirksomheder blev i alt 1.368 virksomheder tilset, svarende til 63 % af virksomhederne. For de enkelte amter varierede tilsynsfrekvensen for de a-mærkede virksomheder imellem 26 % og 100 %.

i-mærkede listevirksomheder
En del virksomheder er i-mærkede, dvs. godkendt med udgangspunkt i EU's godkendelsesordning. Størstedelen af disse virksomheder er dog samtidigt a-mærkede. Ved udgangen af 2003 var der i alt 541 i-mærkede virksomheder. Heraf blev i alt 357 virksomheder tilset i 2003, svarende til 66 % af virksomhederne.

For 2004 var der tilsvarende i alt 507 i-mærkede virksomheder. Heraf blev i alt 351 virksomheder tilset i 2004, svarende til 69 % af virksomhederne.

Myndighedsreaktioner.
Amternes samlede tilsyn gav anledning til i alt 985 myndighedsreaktioner i 2003, hvilket er 88 færre reaktioner end året før. Tilsynet alene på de a-mærkede listevirksomheder inkl. dambrugene foranledigede amterne til i alt 789 egentlige håndhævelsesreaktioner i 2003.

For 2004 var tilsvarende antallet af myndighedsreaktioner i alt 752 reaktioner, dvs. 233 reaktioner færre end i 2003. Tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder inkl. dambrugene foranledigede alene til 596 egentlige håndhævelsesreaktioner.

Samlet set er der i den seneste 5-årige periode, dvs. 2000 til 2004 sket et fald i myndighedsreaktionerne på 53 %. Ses alene på politianmeldelser, det mest vidtgående håndhævelsesskridt, er der i perioden sket et fald på 80 %.

1.2.3 Tilsyn med renseanlæg

Renseanlæg med overskridelser.
Antallet af kommunale renseanlæg med overskridelser af udledningstilladelserne var i 2003 i alt 87, svarende til 9,2 % af anlæggene med kontrollerede krav. I 2004 var det 52 af anlæggene, der overskred udledningstilladelsen, svarende til knap 6 % af renseanlæggene med kontrollerede krav.

Af de 87 ulovlige udledere i 2003 havde 65 anlæg overskredet et eller flere krav i det seneste år, dvs. i 2003, 12 anlæg i hvert af de seneste to år, 7 i hvert af de seneste tre år og 3 i hvert af de seneste fem år eller mere.

Af de 52 ulovlige udledere i 2004 havde 34 anlæg overskredet et eller flere krav i det seneste år, dvs. i 2004, 13 anlæg i hvert af de seneste to år, 3 i hvert af de seneste tre år, 1 i hvert af de seneste fire år og 1 i hvert af de seneste fem år eller mere.

Antallet af overskridelser i procent af antal anlæg med kontrollerede krav var fra 989 til 1995 faldet fra 39% til 25%, men steg i 1996 til 30 %. I 1997 faldt procentandelen til 20 %. Herefter er procentandelen - bortset fra en mindre

stigning i 2003 - faldet jævnt i perioden 1998-2004 og var i 2004 nede på knap 6 %.

Miljøstyrelsens opfølgning på overskridelserne

Antallet af renseanlæg med overskridelse af udledningstilladelsen har tidligere været meget stort. Således var der op gennem 1990'erne mellem 20 % og 30 % af anlæggene, der overskred deres udledningstilladelser.

På den baggrund har Miljøstyrelsen tidligere hvert år bedt amterne om redegørelser for anlæg med flerårige overskridelser.

På baggrund af amternes redegørelser indgav Miljøstyrelsen i februar 2000 politianmeldelse mod fire kommuner for ulovlig udledning fra i alt fem renseanlæg. For tre af disse anlæg bad Miljøstyrelsen Indenrigsministeriet, nu Indenrigs- og Sundhedsministeriet, om at undersøge, om der i tre amter forelå embedssvigt efter reglerne i den kommunale styrelseslov for utilstrækkeligt tilsyn.

Overvejelserne i straffesagerne mod de fire kommuner er endnu ikke afsluttet. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i juni 2003 udtalt, at ministeriet for de to amters vedkommende er enig med Miljøstyrelsen i, at disse amter har tilsidesat tilsynsforpligtelsen med de pågældende renseanlæg. Ministeriet finder dog, som sagerne foreligger oplyst, ikke grundlag for at fastslå, at de daværende medlemmer af de pågældende amtsråd har gjort sig skyldig i grov tilsidesættelse af tilsynspligten med renseanlæggene, og ministeriet vil derfor ikke foretage sig videre i de to sager. For det tredje amts vedkommende er sagen behandlet af Justitsministeriet, der i december 2003 til Miljøstyrelsen har udtalt, at ministeriet kan tilslutte sig Miljøstyrelsens vurdering af, at amtet i perioden 1994-1998 har tilsidesat den tilsynsforpligtelse med renseanlægget, som påhviler amtet i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 66, stk. 4. Det er videre Justitsministeriets vurdering, at strafansvaret i sagen jf. lov om kommunernes styrelse er forældet, hvorfor ministeriet allerede af den grund ikke har fundet anledning til at tage stilling til, om der i medfør af den nævnte lov kunne være grundlag for at indgive begæring om påtale mod de daværende medlemmer af det pågældende amtsråd. Justitsministeriet vil derfor ikke foretage sig videre i sagen.

Miljøstyrelsens fortsatte tiltag

Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at amterne gennem en håndhævelse, der har været mere konsekvent end tidligere, har fået nedbragt antallet af kommunale renseanlæg, der overskrider udledningstilladelsen, væsentligt gennem de seneste 4-5 år. Det er Miljøstyrelsens indtryk, at dette blandt andet kan tilskrives en øget fokus i amterne på anlæg, der udleder ulovligt.

Miljøstyrelsen har ikke siden februar 2000, hvor ovennævnte fem anlæg blev politianmeldt, fundet grundlag for at iværksætte yderligere tiltag.

Da antallet af overskridelser er nedbragt væsentligt, er Miljøstyrelsen ophørt med systematisk at bede amterne om redegørelser for anlæg med flerårige overskridelser. Miljøstyrelsen følger dog fortsat udviklingen på området nøje og vil, hvis der vurderes at være grundlag herfor, bede amterne om redegørelser for anlæg med gentagne overskridelser.

1.2.4 Tilsynet med vandløb og søer

Amternes indberetning for det regionale miljøtilsyn i 2003 og 2004 viser, at antallet af undersøgte vandløb og søer er faldet fra 2003 til 2004. Dette kan delvist forklares ved overgangen fra det tidligere program - Det nationale program for overvågning af Vandmiljøet (NOVA), som blev afsluttet i 2003 - til det Nationale program for Overvågning af Vandmiljøet og Naturen (NOVANA).

Målopfyldelsen for vandløb er lavere i 2004 end i 2003, hvor målopfyldelsen er faldet fra 51% til 46,7%. Det samme gør sig gældende for søer, hvor der er et fald i målopfyldelsen fra 34% i 2003 til 30% i 2004. Et fald i målopfyldelsen betyder ikke nødvendigvis, at vandløb og søer generelt har fået det dårligere, men kan afhænge af hvordan de vandløbsstationer og søer, der er undersøgt i 2004, er udvalgt, da det ikke er de samme stationer, der undersøges hvert år. DMU's rapport for NOVANA søer konkluderer, at tilstanden i de ekstensive søer, der indgår i NOVANA, generelt er dårligere, end de søer der indgik i NOVA. Der er ikke observeret en tilsvarende udvikling for de vandløb, der undersøges i NOVANA.

1.3 Miljøstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens tilsynsindsats

Miljøstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen fører tilsyn med nogle nærmere bestemte lovområder og nogle enkelte konkrete virksomheder. Nogle af aktiviteterne er selvstændigt afrapporteret, f. eks. kemikalieinspektionen, hvor der udgives en selvstændig årsberetning.

Miljøstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens tilsyn udføres på de fleste områder i samarbejde med en række andre statslige myndigheder, der også har tilsynsopgaver med de pågældende virksomheder. Det er derfor vanskeligt at opgøre det præcise ressourceforbrug.

2 Kommunernes miljøindsats

2.1 Miljøforvaltningen i kommunerne

Kommunerne redegør i de årlige miljøtilsynsberetninger for den gennemførte miljøindsats i form af godkendelser og tilsyn samt anden administration efter miljøbeskyttelsesloven, jordforureningsloven, vandforsyningsloven, vandløbsloven og lov om kemiske stoffer og produkter.

På landsplan blev der i 2003 og 2004 anvendt henholdsvis 962 og 961 årsværk i kommunerne til miljøgodkendelser og miljøtilsyn mv., hvilket er et fald i forhold til 2002 og - jf. fig. 2.1 – udtryk for et fortsat fald siden 2001.

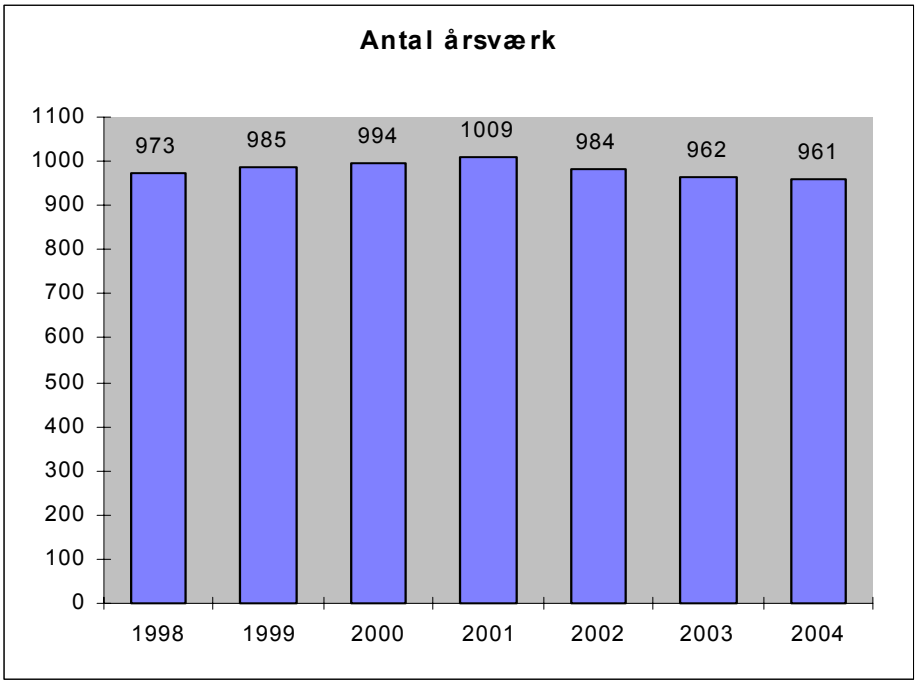

Fig. 2.1 Antal årsværk til kommunal miljøforvaltning 1998 - 2004

Et årsværk er ansat til omkostningerne til én fuldtidsansat medarbejder, der er beskæftiget i miljøadministrationen. De ressourcer, som kommunerne anvender til egentlige driftsopgaver - f.eks. drift af renseanlæg o.l. - er derimod ikke medregnet.

De opgjorte årsværk dækker ikke alene de anvendte ressourcer indenfor kommunens egen miljøforvaltning, men også ressourcerne til udført arbejde hos de fælleskommunale miljøsamarbejder og køb af fremmede tjenesteydelser derudover.

Ved omregningen til årsværk fra kommunernes oplysninger om udgifter til de kommunale miljøsamarbejder og fremmede tjenesteydelser er det forudsat, at oplysningerne er ekskl. moms. Endvidere er ét årsværk ved beregningen ansat

til i gennemsnit 488.000 kr. i 2003 og kr. 499.000 i 2004, hvilket udgør de skønnede gennemsnitlige omkostninger pr. medarbejder i kommunerne til løsningen af opgaverne i miljøforvaltningerne. Satsen svarer nogenlunde til den gennemsnitlige begyndelsesløn for akademisk uddannet personale inkl. feriepenge, pensionsopsparing mv., hvortil kommer 75 % overhead-udgifter - dvs. udgifter til husleje, kontorhold, kørsel og andre driftsudgifter.

Omregningssatsen er løbende reguleret op siden 2000 med de stigningsprocenten for priser og lønninger, der regnes med i det offentlige. Dette medfører, at tallene for ressourceanvendelsen til miljøcentre og fremmede tjenesteydelser fra 2000 og frem ikke er fuldstændig sammenlignelige i forhold til de respektive foregående år, og at den relative udvikling i kommunernes ressourceanvendelse må antages at være lidt større end det, der afspejles i figurerne om årsværksanvendelsen.

Jf. fig. 2.2 kan der over de seneste år konstateres et fortsat - om end svagt - fald i ressourceanvendelsen i kommunernes egne forvaltninger, heraf et fald på 5 årsværk i hvert af årene 2003 og 2004. Desuden er der sket et fald i køb af fremmede tjenesteydelser i 2003 og 2004 med i alt 12 årsværk set i forhold til 2002. Benyttelsen af miljøsamarbejder er nogenlunde stabil i perioden 2002-04. Der anvendes fortsat over 80 årsværk til fremmede tjenesteydelser, antagelig fordi der her overvejende er tale om køb af analyser og andet laboratoriearbejde.

Fig. 2.2 Årsværk til miljøforvaltning fordelt på egen forvaltning, miljøsamarbejder og fremmede tjenesteydelser 1998 - 2004

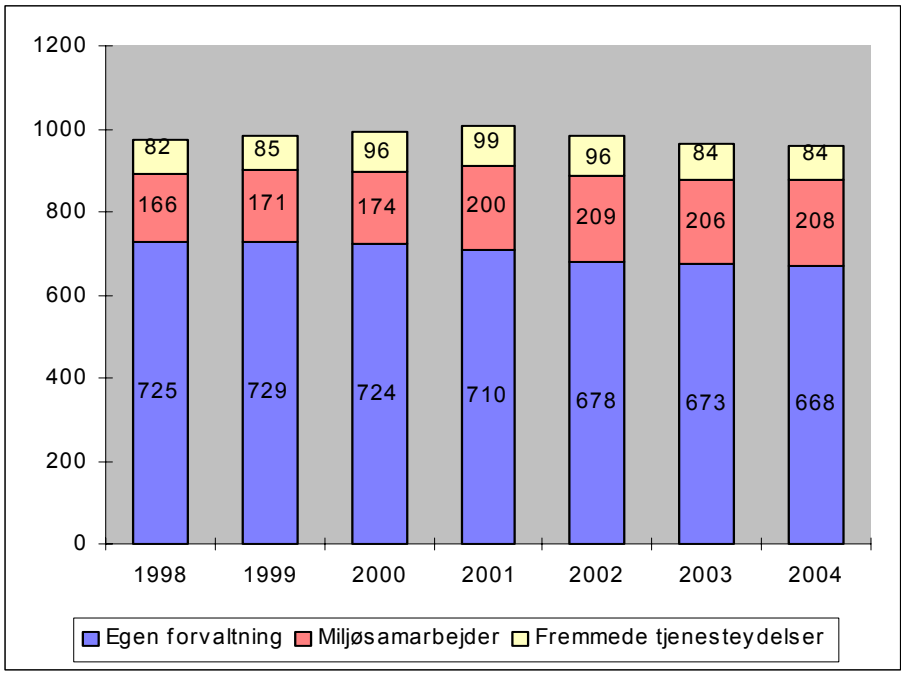

Miljøindsatsen vedrørende administration af miljølovgivningen kan overordnet inddeles i flg. arbejdsområder: meddelelse af "godkendelser" efter miljøbeskyttelsesloven § 33; "tilsyn" - herunder kontrol, vejledning og opfølgende arbejde (sagsbehandling) samt "kortlægning og planlægning", f.eks. vandindvindingsplanlægning, spildevandsplanlægning, udarbejdelse af miljøhandlingsplaner m.v.

Fig. 2.3 Årsværk til miljøforvaltning fordelt på godkendelse, tilsyn og kort- og planlægning 1998 - 2004

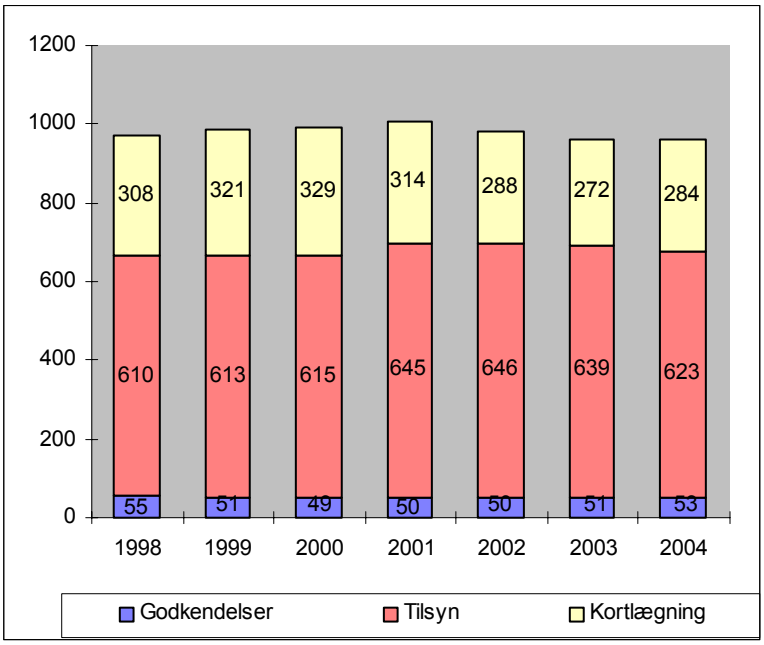

Der fremgår af fig. 2.3, at ressourceanvendelsen til udarbejdelse af godkendelser igennem årene ligger nogenlunde konstant omkring 50 årsværk. I perioden 2002 til 2004 er ressurceanvendelsen til tilsynet faldet med 23 årsværk, medens årsværkforbruget til kortlægning og planlægning i samme periode er faldet med 4 årsværk.

2.2 Godkendelse af virksomheder

Efter miljøbeskyttelsesloven § 33 skal listevirksomheder godkendes af miljømyndighederne. Listevirksomheder er de virksomheder, der er optaget på listen i bilaget til godkendelsesbekendtgørelsen (Bekendtgørelse nr. 652 af 3. juli 2003 om godkendelse af listevirksomhed). Kommunerne er godkendelses- og tilsynsmyndighed for ca. 3.600 listevirksomheder og mere end 900 godkendelsespligtige landbrug.

Det fremgår af fig. 2.4, at antallet af godkendelsespligtige virksomheder falder indtil 2003, og at der i 2004 er kommet én listevirksomhed til. Faldet frem til 2000 kan dog delvis skyldes, at kommunerne ændrede registreringerne i indberetningerne i forbindelse med ikrafttrædelsen af en ny bekendtgørelse om godkendelse af listevirksomhed pr. 3. november 1999, hvorefter der for en del virksomheders vedkommende blev ændret i den nedre grænse for godkendelsespligt.

De sidste af de gamle listevirksomheder, dvs. fra før miljøbeskyttelseslovens ikrafttræden i 1974, skulle have indsendt ansøgninger om godkendelse inden 1. juli 2000. Den procentvise udvikling i godkendelserne i de seneste år viser - jf. fig. 2.4 - at godkendelsesprocessen nærmer sig sin afslutning. I alt 76 virksomheder, svarende til 2 % af listevirksomhederne mangler endnu godkendelse ved udgangen af 2003 og med udgangen af 2004 er det 57 virksomheder, som mangler godkendelse.

Fig. 2.4 Forholdet mellem godkendte – og registrerede listevirksomheder (ekskl. Landbrug) 1998 – 2004

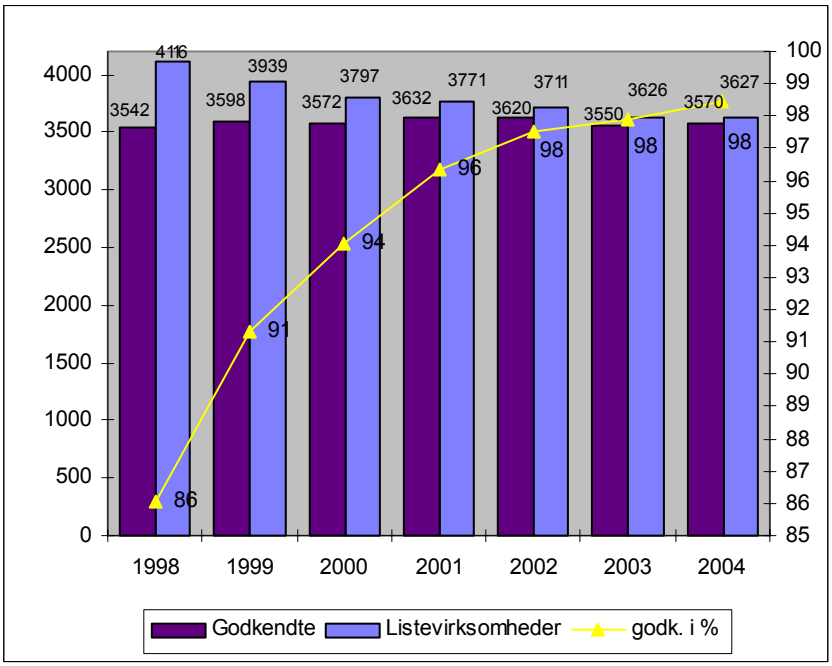

I bilaget til godkendelsesbekendtgørelsen er listevirksomhederne inddelt i a-mærkede, i-mærkede og øvrige listevirksomheder.

Amterne varetager godkendelse og tilsyn med de a-mærkede virksomheder. For de i-mærkede listevirksomheder gælder visse særregler i overensstemmelse med EU's IPPC-direktiv. Såvel amter som kommuner kan være godkendelses- og tilsynsmyndighed for IPPC-virksomheder. For de øvrige listevirksomheders vedkommende varetages godkendelse og tilsyn af kommunerne.

Af figur 2.5.(venstre afbildning) ses, at kommunerne i 2003 udarbejdede i alt 26 godkendelser til i-mærkede listevirksomheder ekskl. landbrug og i alt 280 godkendelser til øvrige listevirksomheder ekskl. landbrug. Hertil anvendte kommunerne i alt henholdsvis 3 årsværk og 32 årsværk. Videre fremgår det, at de nævnte 76 listevirksomheder, som endnu mangler godkendelse, fordeler sig med 1 i-mærket listevirksomhed og 75 øvrige listevirksomheder.

Af figur 2.5. (højre afbildning) ses, at kommunerne i 2004 udarbejdede i alt 25 godkendelser til i-mærkede listevirksomheder ekskl. landbrug og i alt 262 godkendelser til øvrige listevirksomheder ekskl. landbrug. Hertil anvendte kommunerne i alt henholdsvis 4 årsværk og 31 årsværk. Videre fremgår det, at de ovennævnte 57 listevirksomheder, som endnu mangler godkendelse, fordeler sig med 2 i-mærkede listevirksomhed og 55 øvrige listevirksomheder.

Fig. 2.5. (Logaritmisk skala) Antal årsværk til godkendelser, antal godkendte i året, antal virksomheder godkendt i alt og antal registrerede virksomheder – for henholdsvis i-mærkede listevirksomheder og øvrige listevirksomheder. Venstre afbildning omfatter 2003, højre omfatter 2004.

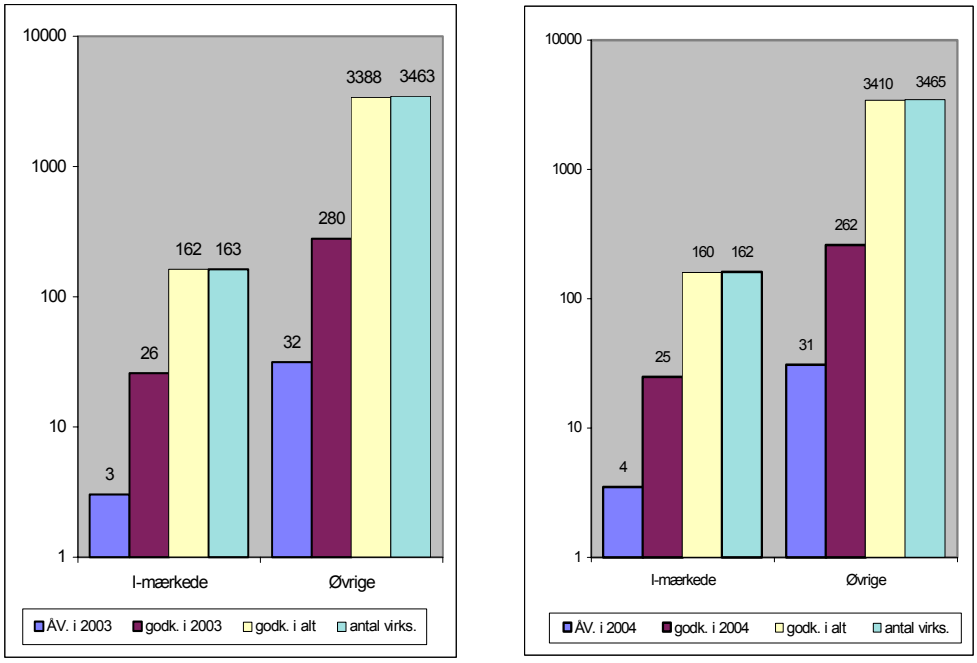

De godkendelsespligtige landbrug, som alle er i-mærkede, omtales i afsnittet om tilsyn med landbrug.

2.3 Virksomhedstilsynet

Kommunernes tilsynsopgaver omfatter det egentlige, kontrollerende tilsyn på virksomheder og landbrug samt vejledningsopgaver og planlægning i forbindelse hermed - f.eks. vejledning om ny lovgivning eller renere teknologi og sagsbehandling som optakt til og opfølgning på tilsynet.

Fig. 2.6 Antal årsværk med de forskellige tilsynsobjekter 2000 – 2004

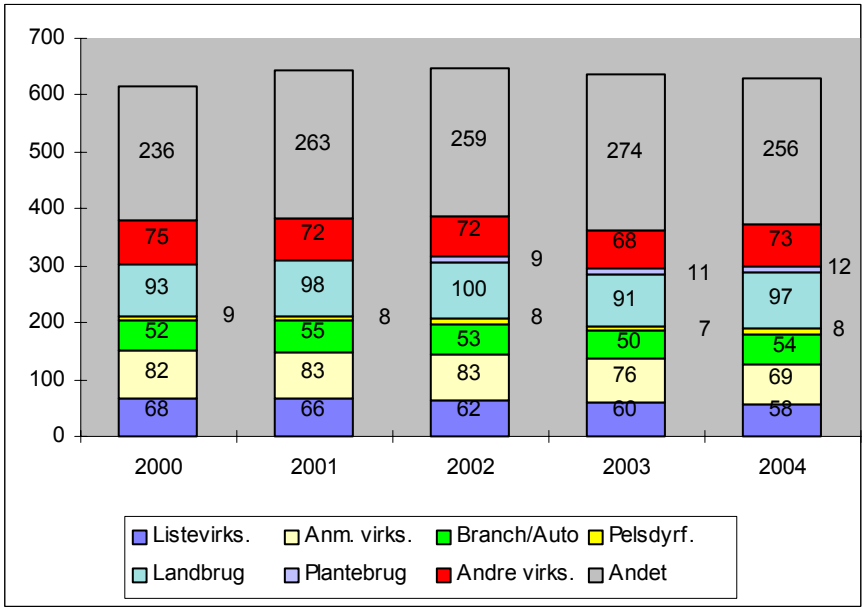

Af fig. 2.6 fremgår anvendelsen af årsværk til tilsyn på de forskellige tilsynsobjekter. For 2003 anvendtes i alt 638 årsværk til tilsynsopgaverne, hvilket er 8 årsværk færre end året før. I 2004 anvendtes i alt 628 årsværk til tilsyn. Den indbyrdes fordeling af ressourcerne i 2004 i forhold til 2003 viser kun mindre forskydninger, bortset fra et lidt større fald i ressourcerne til kategorien ”Andet”. Denne kategori omfatter overvejende de anvendte ressourcer til tilsyn i forbindelse med vandløb, vandforsyning, spildevand, badevand og jordforurening. Ressourcerne til tilsynet med plantebrug er ikke opgjort særskilt forud for 2002, men er formentlig indgået i "Andet".

Den procentvise fordeling af ressourcerne til tilsynet i 2004 på tilsynskategorierne er vist på figur 2.7. Det fremgår, at kategorierne ”Andre virksomheder” og ”Andet” beslaglægger mere end halvdelen af de samlede ressourcer til tilsyn. Til landbrug, plantebrug og pelsdyrfarme anvendtes ca. 19 % af ressourcerne, mens industritilsynet, omfattende tilsynet med listevirksomheder, anmeldevirksomheder og autoværksteder tegnede sig for ca. 29 % af ressourceforbruget.

Fig. 2.7 Fordeling af årsværk til tilsyn på de forskellige virksomhedstyper og ”andet” i 2004

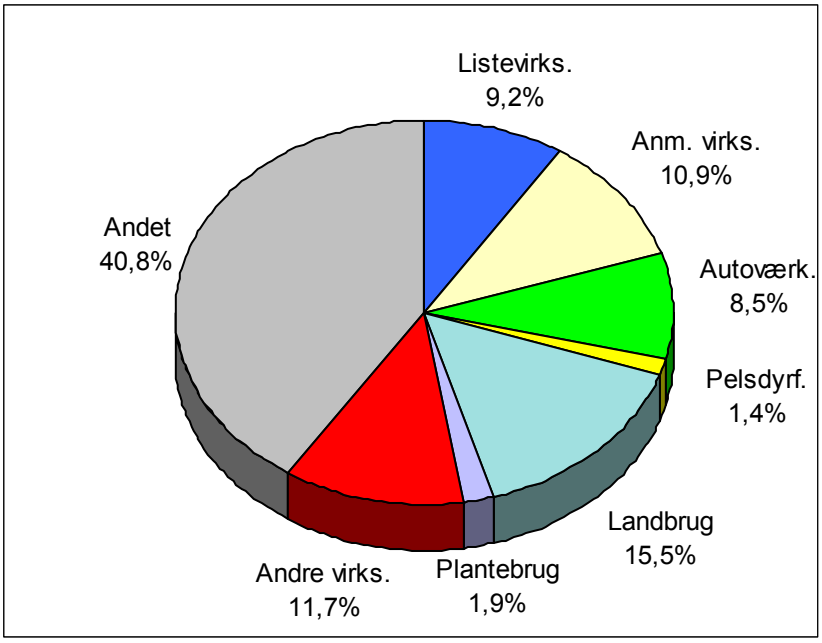

Af fig. 2.8 ses, at der igennem hele perioden er sket et fald i antallet af de virksomheder, for hvilke der opkræves brugerbetaling for godkendelser og tilsyn, dvs. listevirksomheder, virksomheder omfattet af anmelde- eller branchebekendtgørelser (autoværksteder og pelsdyrfarme) samt landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold.

Fig. 2.8. Antal listevirksomheder, anmelde- og branchevirksomheder (auto-værksteder/pelsdyrfarme) samt landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold 2000 - 2004 for hvilke der opkræves brugerbetaling

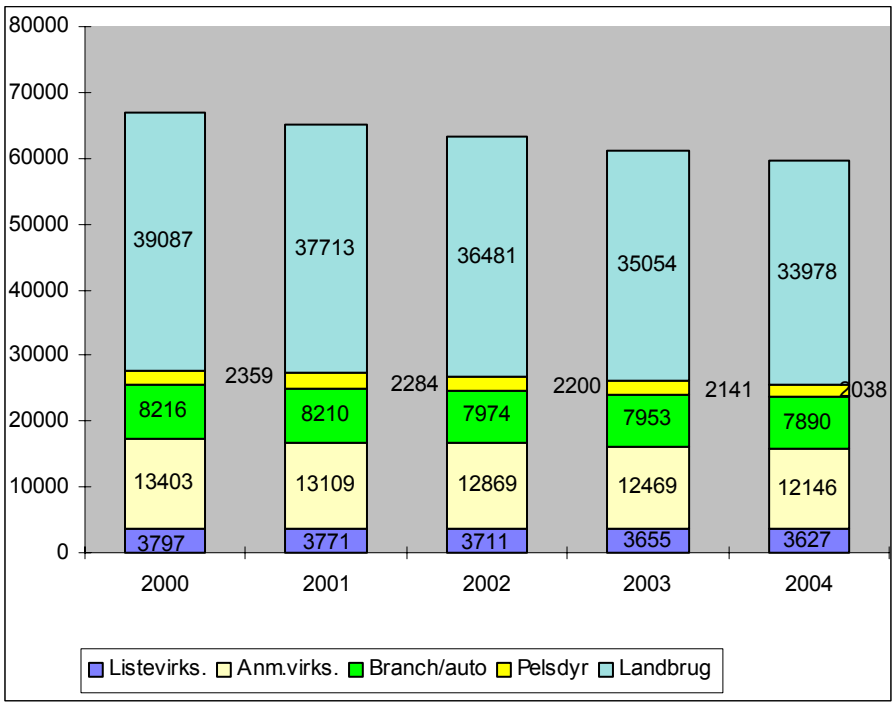

2.3.1 Tilsyn med listevirksomheder ekskl. Landbrug

Fig. 2.9. Antal listevirksomheder og antal besøgte listevirksomheder 1999 – 2004

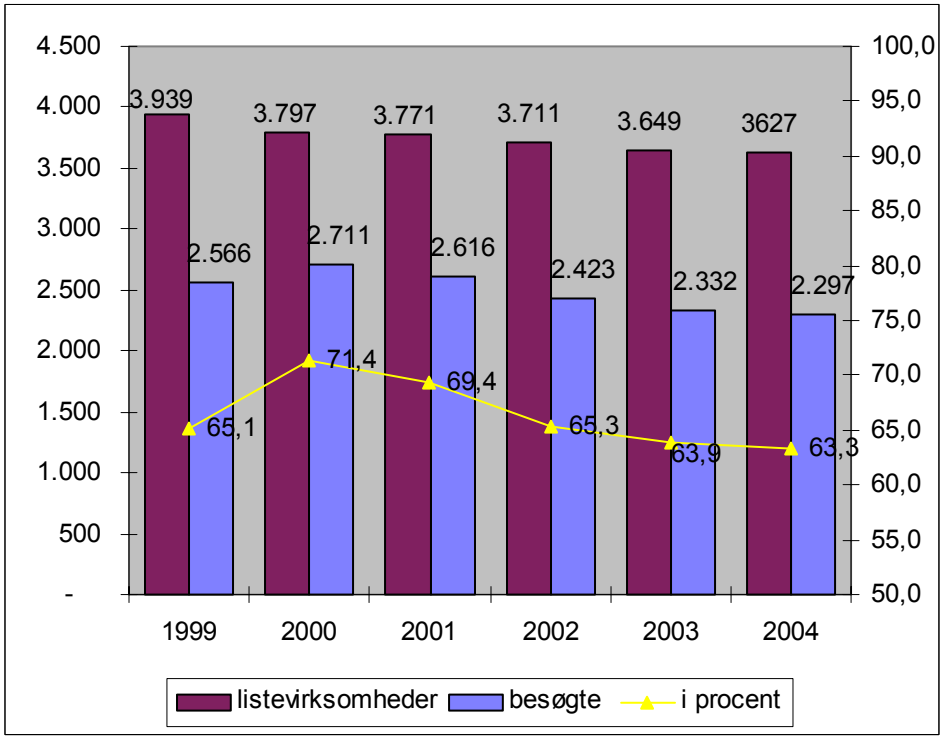

Antallet af registrerede listevirksomheder viser et fortsat fald igennem årene. Videre fremgår det af fig. 2.9, at antallet af besøgte listevirksomheder toppede i 2000 med en tilsynsfrekvens på godt 71 %, og siden er faldet til ca. 63 % i 2004. På landsplan ligger tilsynsfrekvensen dog fortsat væsentlig over det minimum, der i 1996 blev aftalt mellem Kommunernes Landsforening og miljø- og energiministeren om, at kommunerne hvert år skal have tilset 50% af listevirksomhederne.

Tilsynsindberetningerne for 2003 viser, at 4 kommuner ikke overholdt dette krav. Heraf manglede hver af 2 kommuner tilsyn på 1 virksomhed og hver af 2 kommuner manglede tilsyn på 2 virksomheder, for at aftalen var overholdt.

Miljøstyrelsen har påtalt forholdet over for de kommuner, der ikke overholdt aftalen i 2003.

For 2004 viser tilsynsindberetningerne, at 5 kommuner ikke overholdt kravet. Heraf manglede hver af 2 kommuner tilsyn på 2 virksomheder, og hver af 3 kommuner manglede tilsyn på 1 virksomhed, for at aftalen var overholdt. Ingen af kommunerne var genganger fra 2003.

Miljøstyrelsen vil nærmere undersøge årsagerne til den manglende overholdelse af aftalen om minimumsfrekvenserne for tilsynene i 2004. I den forbindelse vil Miljøstyrelsen over for de pågældende kommuner anvende den fremgangsmåde, der indgår i aftalen.

Fig. 2.10 fremstiller tilsynet med listevirksomheder, herunder dels i-mrk. virksomheder og dels øvrige listevirksomheder i 2004. Det fremgår, at såvel tilsynsfrekvensen, antal tilsyn pr. besøgt virksomhed samt ressourceanvendelsen er væsentlig højere på de i-mrk. virksomheder sammenlignet med de øvrige listevirksomheder.

Fig. 2.10 Tilsyn med listevirksomheder 2004. Årsværk, antal virksomheder, antal besøgte virksomheder samt antal tilsynsbesøg. Endvidere anvendte årsværk pr. virksomhed, tilsynsfrekvens og antal besøg pr. virksomhed.

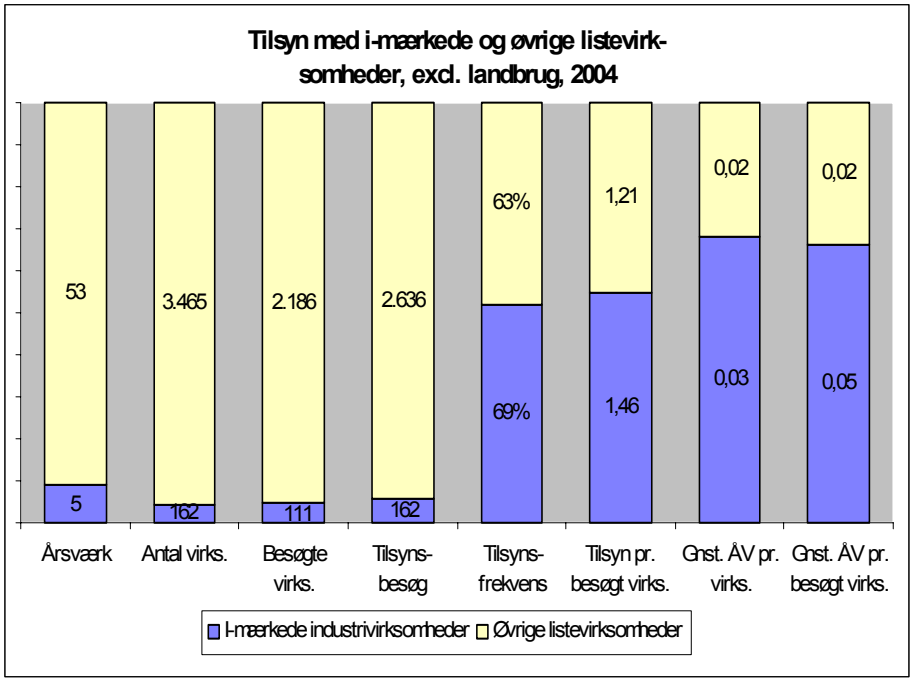

Af fig. 2.11 fremgår det, at antallet af tilsynsbesøg på listevirksomheder falder hen over årene og især i det seneste 3 år. Antallet af myndighedsreaktioner ligger samlet set over årene nogenlunde konstant. De seneste 3 år har 36 % - 37 % af tilsynsbesøgene - eller mere end hvert 3. tilsynsbesøg - givet anledning til en myndighedsreaktion.

Fig. 2.11. Antal tilsynsbesøg på listevirksomheder og myndighedsreaktioner i forb. med tilsynsbesøg 1999 – 2004

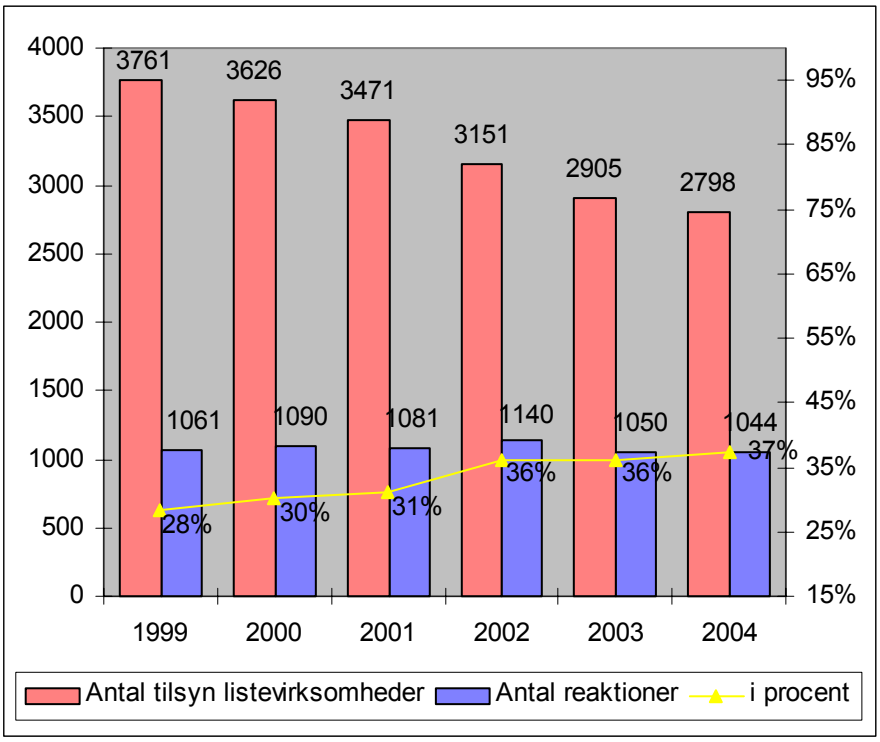

Myndighedsreaktionerne i forbindelse med tilsynet med listevirksomheder fordeler sig som vist på figur 2.12. Det fremgår, at faldet i reaktionerne især drejer sig om henstillinger. Derudover ses et mindre fald i antal indskærpelser fra 2002 til 2003, mens antallet af indskærpelser i 2004 er det højeste i hele perioden 2000-2004. Som i tidligere år er der tale om forholdsvis få påbud, forbud og især politianmeldelser, hvoraf der blev indgivet 6 anmeldelser i 2003 og 8 anmeldelser i 2004.

Fig. 2.12. Antal håndhævelsesreaktioner på listevirksomheder 2000 - 2004

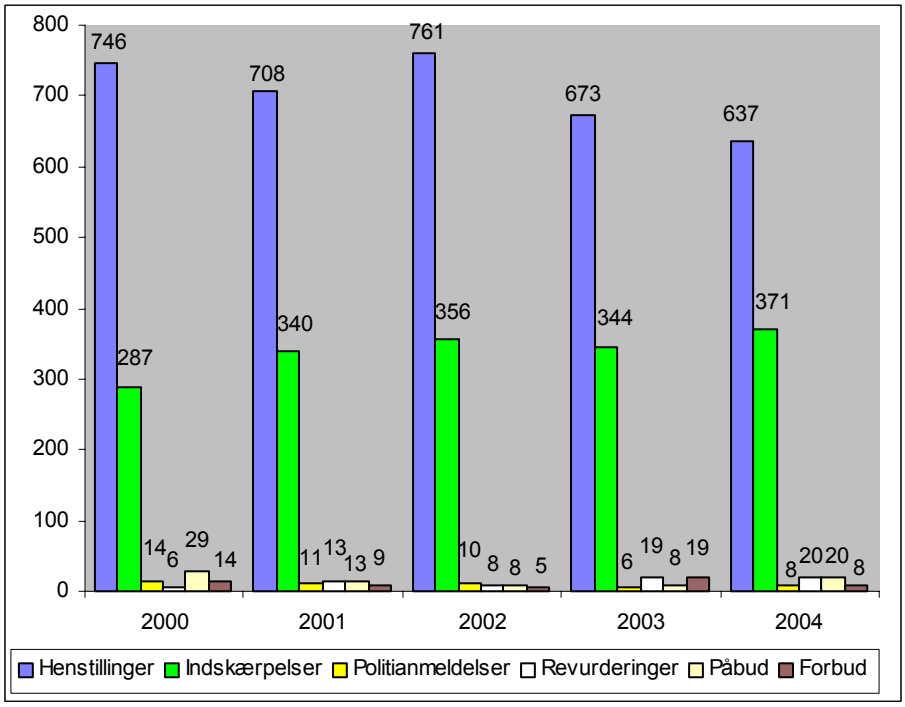

2.3.2 Virksomheder omfattet af anmeldeordning og branchebekendtgørelser

Virksomheder omfattet af anmeldeordningen er optaget på et bilag til Bekendtgørelse om anden virksomhed end listevirksomhed (Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 367 af 10. maj 1992). Det drejer sig om de virksomheder, som blev taget ud af godkendelsesordningen, da listen over godkendelsespligtige virksomheder blev revideret i 1991. Der er således hovedsageligt tale om mindre og mellemstore virksomheder med et vist forureningspotentiale.

Virksomheder omfattet af branchebekendtgørelser er autoværksteder og pelsdyrfarme, som hver især er omfattet af en bekendtgørelse, hvor der stilles en række miljømæssige krav til netop disse typer virksomheder. Vedr. selve tilsynet med pelsdyrfarme er dette nærmere omtalt i det efterfølgende afsnit om landbrugstilsynet.

Der var 12.469 anmeldevirksomheder i 2003 og 12.146 af disse virksomheder i 2004. Af autoværksteder var der 7.953 værksteder i 2003 og 7.890 værksteder i 2004.

I forhold til vurderingen af opfyldelsen af minimumsfrekvenserne behandles anmelde og branchevirksomheder imidlertid under ét. Det skyldes, at disse virksomheder behandles under ét i minimumsaftalen om tilsynsfrekvenser. Beregningerne for anmelde- og branchevirksomhederne foretages således, at det samlede antal besøgte virksomheder over de seneste to år holdes op imod det samlede antal registrerede virksomheder ved udgangen af det seneste år.

Aftalen om minimumsfrekvenser indebærer, at 50% af de virksomheder, der er omfattet af anmelde- eller branchebekendtgørelser skal være tilset i løbet af de seneste 2 år. For 2003 beregnes tilsynsfrekvensen i den enkelte kommune således på baggrund af tilsynsindsatsen i 2002 og 2003, og for 2004 beregnes tilsynsfrekvensen tilsvarende på baggrund af tilsynsindsatsen i 2003 og 2004.

Fig. 2.13. Antallet af virksomheder omfattet af branchebekendtgørelser og anmeldeordning og antallet af besøgte virksomheder i årene 1999 – 2004

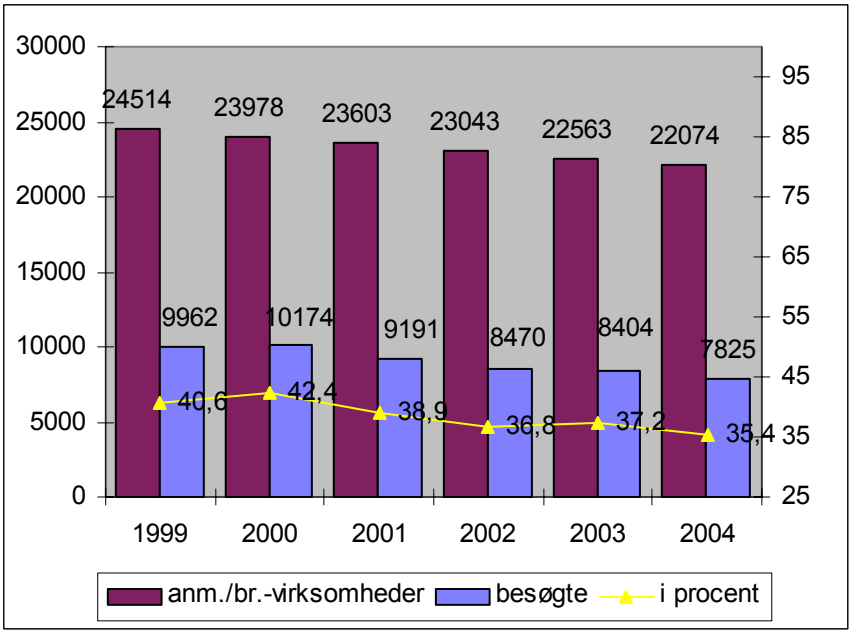

Det fremgår af fig. 2.13, at antallet af anmelde- og branchevirksomheder er faldet jævnt over årene, i alt med et fald på 2.440 virksomheder siden 1999. I 2003 og 2004 var faldet af virksomhederne henholdsvis 480 virksomheder og 489 virksomheder, dvs. i alt 969 i de seneste 2 år.

I samme periode er antallet af tilsete virksomheder faldet med 645 virksomheder. Tilsynsfrekvensen er steget en smule i 2003 for derefter at falde til 35,4 % i 2004, hvilket er den laveste tilsynsfrekvens i den seneste femårige periode.

I 2003 var årsværksforbruget på de 3 virksomhedskategorier henholdsvis 76 årsværk til anmeldevirksomheder, 50 årsværk til autoværksteder og 7 årsværk til pelsdyrfarme. Det samlede årsværksforbrug til de nævnte virksomhedskategorier udgjorde således i alt 133 årsværk, hvilket er 11 årsværk mindre end i 2002.

Endvidere var tilsynsfrekvenserne i 2003 i gennemsnit 36 % for anmeldevirksomheder, 40 % for autoværksteder og 35 % for pelsdyrfarme. De tilsvarende tilsynsfrekvenser i 2002 var henholdsvis 35 %, 38 % og 39 %. Det samlede antal tilsynsbesøg med disse virksomheder i 2003 udgjorde 10.008 tilsyn, hvilket er 308 færre tilsyn end i 2002, svarende til et fald på ca. 3 %.

For 2004 er ovenstående oplysninger vist i fig. 2.14. Det fremgår, at årsværksforbruget i 2004 på de 3 virksomhedskategorier var henholdsvis 69 årsværk til anmeldevirksomheder, 41 årsværk til autoværksteder og 8 årsværk til pelsdyrfarme. Det samlede årsværksforbrug til de nævnte virksomhedskategorier udgjorde således i alt 118 årsværk, hvilket er 15 årsværk mindre end i 2003.

Endvidere fremgår det af fig. 2.14, at tilsynsfrekvenserne i 2004 var 35 % for anmeldevirksomheder, 37 % for autoværksteder og 36 % for pelsdyrfarme. De tilsvarende tilsynsfrekvenser i 2003 var henholdsvis 36 %, 40 % og 35 %.

Det samlede antal tilsynsbesøg med disse virksomheder i 2004 udgjorde i alt 9.333 tilsyn, hvilket er 675 færre tilsyn end i 2003, svarende til et fald på ca. 7 %.

Fig. 2.14 Tilsyn med anmeldevirksomheder, autoværksteder og pelsdyrfarme i 2004

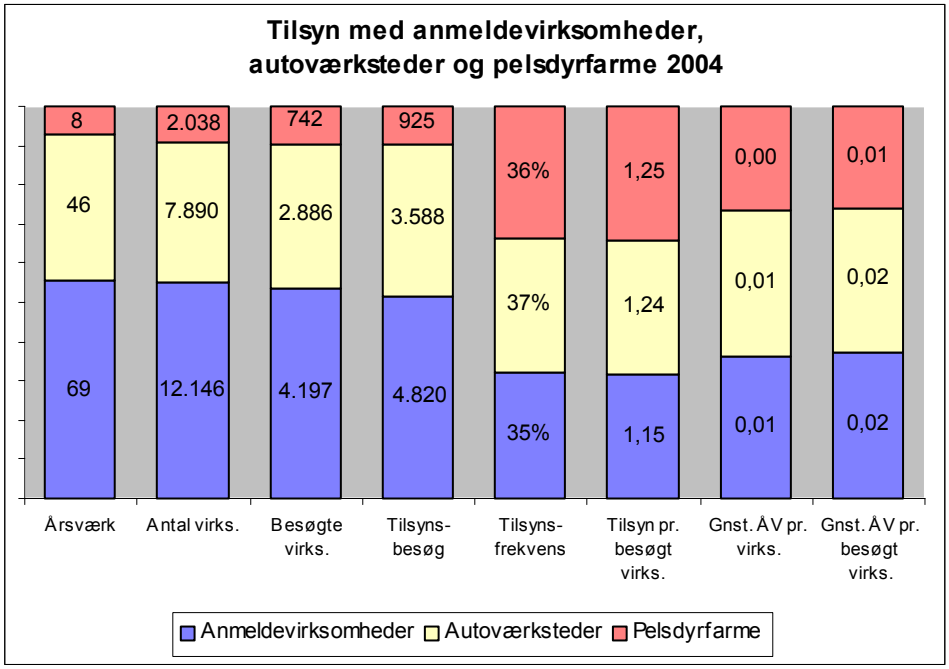

I 2003 var der i alt 4 kommuner, som ikke overholdt minimumsaftalen vedr. anmelde- og branchevirksomheder. Heraf manglede 1 kommune at tilse 1 virksomhed, 1 kommune manglede at tilse 2 virksomheder, 1 kommune manglede at tilse 3 virksomheder og 1 kommune manglede at tilse 7 virksomheder, for at aftalen var overholdt. I 2002 var der 3 kommuner, der ikke overholdt de aftalte minimumsfrekvenser for disse virksomheder. Ingen heraf var genganger i 2003.

Miljøstyrelsen har påtalt forholdet over for de kommuner, der ikke overholdt aftalen i 2003.

I 2004 var der i alt 6 kommuner, som ikke overholdt minimumsaftalen vedr. anmelde- og branchevirksomheder. Heraf manglede 2 kommuner at tilse 1 virksomhed, 3 kommune manglede at tilse 3 virksomheder, 1 kommune manglede at tilse 4 virksomheder, og 1 kommune manglede at tilse 5 virksomheder for at aftalen var overholdt. Endvidere var 2 af kommunerne gengangere fra 2003.

Miljøstyrelsen vil nærmere undersøge årsagerne til den manglende overholdelse af aftalen om minimumsfrekvenserne for tilsynene i 2004. I den forbindelse vil Miljøstyrelsen over for de pågældende kommuner anvende den fremgangsmåde, der indgår i aftalen.

I fig. 2.15 er vist forholdet mellem antal tilsynsbesøg og håndhævelsesreaktioner på anmeldevirksomheder og autoværksteder. (Vedr. pelsdyrfarme er de angivet i landbrugsafsnittet). Det ses af figuren, at antallet af tilsyn er faldet igennem årene, og at myndighedsreaktionerne tilsvarende er faldet frem til

2003 - 2004. Samlet set ligger forholdet mellem tilsyn og myndighedsreaktioner nogenlunde konstant med myndighedsreaktioner på mellem 40 % og 44 % af tilsynsbesøgene.

Fig. 2.15. Antal tilsynsbesøg på anmeldevirksomheder og autoværksteder og håndhævelsesreaktioner i forb. med tilsynsbesøg 2001- 2004.

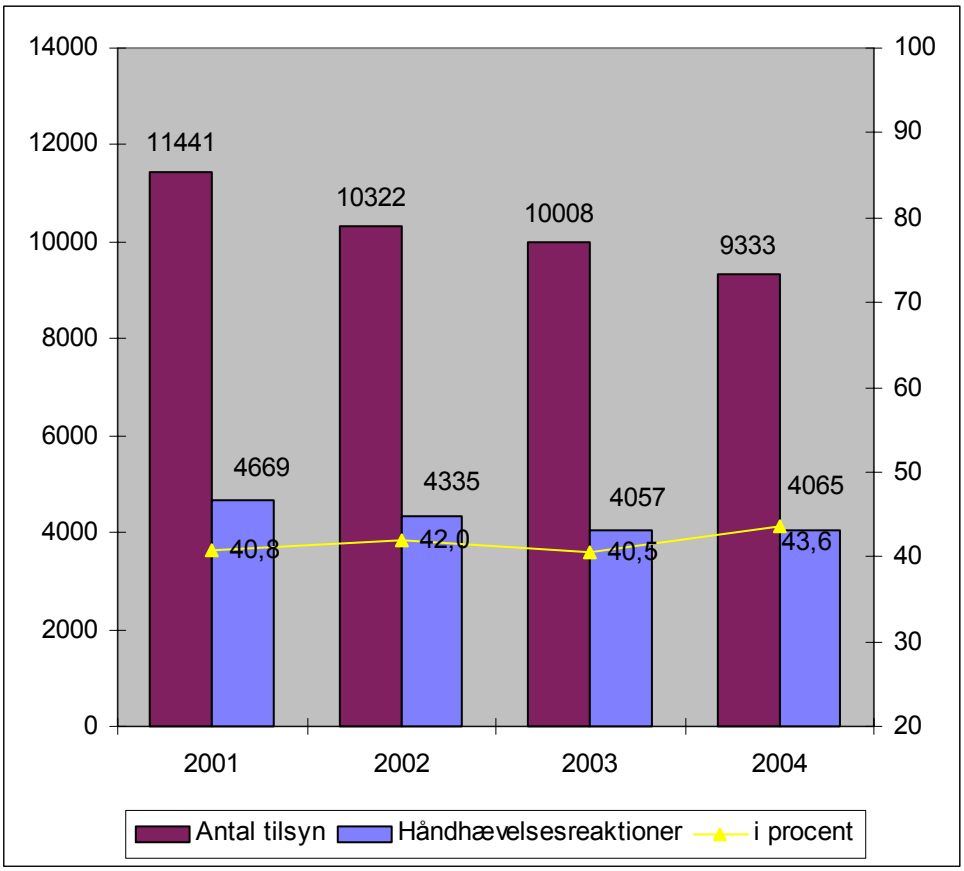

Fordelingen af myndighedsreaktioner på håndhævelsesmidler er vist på fig. 2.16.
Det fremgår, at med undtagelse af antallet af forbud, som er steget fra 15 til 21, er der generelt tale om et fald i øvrige håndhævelsesreaktioner i 2003 i forhold til året før.

I 2004 er antallet af håndhævelsesreaktioner 4.065, hvilket er det samme antal som i 2003. Der ses en omfordeling i typer reaktioner anvendt. Således sker der i 2004 et fald i antallet af henstillinger og politianmeldelser i forhold til i 2003, mens der sker en stigning i antallet af indskærpelser, påbud og forbud.

Fig. 2.16. Håndhævelsesreaktioner over for anmeldevirksomheder og autoværksteder 2001 - 2004.

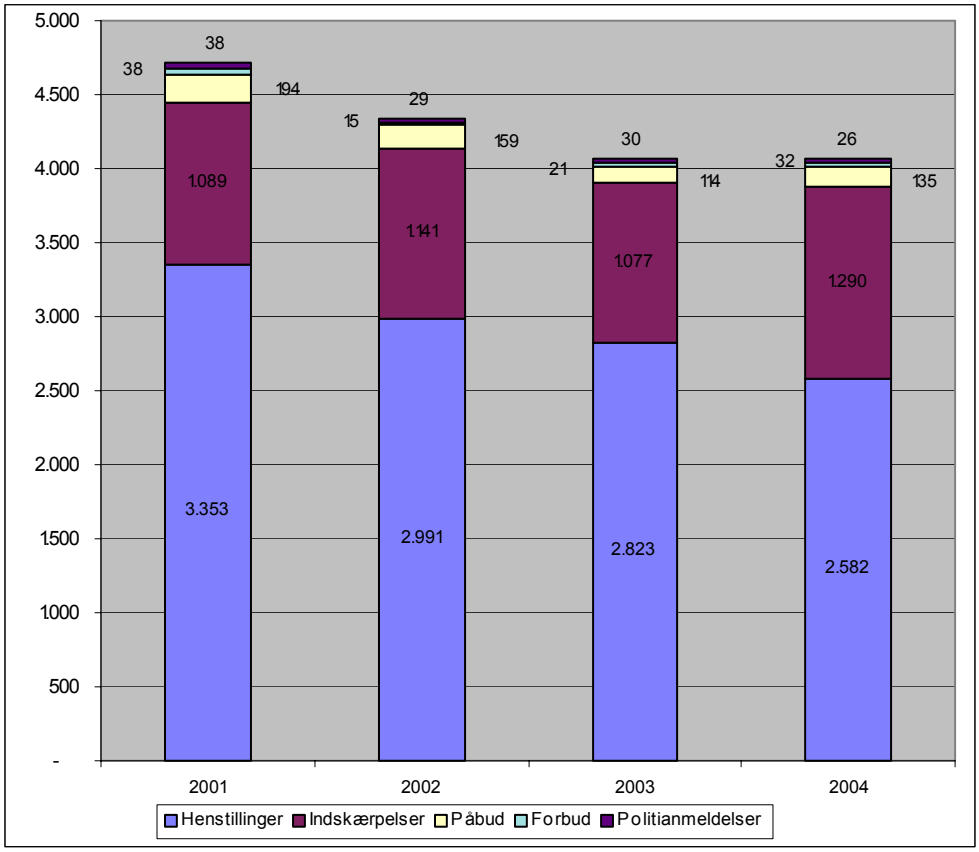

Myndighedsreaktionernes fordeling på anmeldevirksomheder og autoværksteder er vist på fig. 2.17. Som i de foregående år, er det især tilsynet med autoværksteder, der i forhold til antal virksomheder i hver gruppe tegner sig for de fleste myndighedsreaktioner både i 2003 og 2004.

Det fremgår videre, at med undtagelse af antallet af henstillinger, er antallet af indskærpelser, politianmeldelser og forbud på autoværksteder større end de tilsvarende antal for anmeldevirksomheder i 2003. I 2004 er billedet vendt. Både for så vidt angår henstillinger, påbud og forbud ses flere reaktioner overfor anmeldevirksomheder.

Samlet set gav ca. 37 % i 2003 og 44 % i 2004 af tilsynene på anmeldevirksomhederne anledning til en myndighedsreaktion i 2003 henholdsvis i 2004. På autoværksteder gav ca. 54 % af tilsynene anledning til myndighedsreaktion i 2003 og 55% i 2004.

Fig. 2.17. Håndhævelsesreaktioner på anmeldevirksomheder og autoværksteder 2002-04

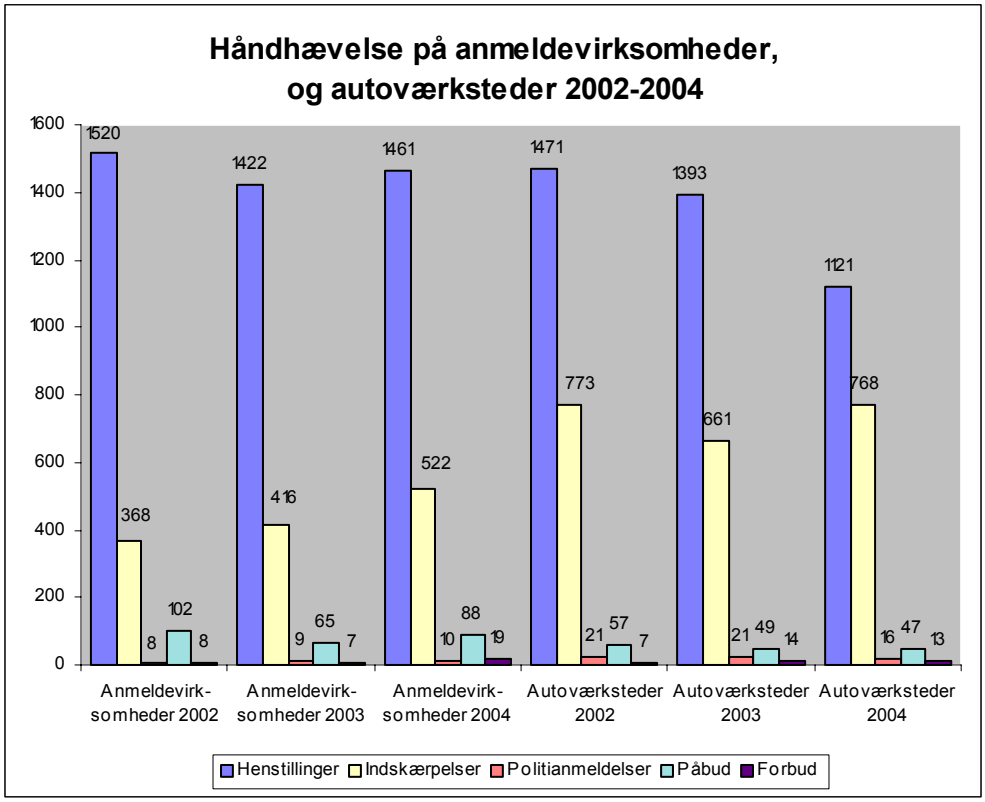

2.3.3 Andre virksomheder og anlæg

Andre virksomheder og anlæg omfatter virksomheder, der ikke er omfattet af de bekendtgørelser, som er nævnt i det foranstående. Det drejer sig om virksomheder, der typisk har et mindre eller ubetydeligt forureningspotentiale, f.eks. mindre værksteder, forretninger, restaurationer mv.

Antallet af ”Andre virksomheder og anlæg” og antal tilsyn med disse aktiviteter er vist i fig. 2.18. Der ses en stigning på ca. 25.000 flere virksomheder i 2003 og derefter et fald på ca. 40.000 virksomheder i 2004, men det bemærkes, at opgørelsen af antallet af disse virksomheder er usikker, idet antallet til en vis grad er udtryk for, hvor mange af disse aktiviteter, som myndighederne løbende er kommet i kontakt med, og som derved er blevet registreret i kommunens virksomhedsregister. Tilsynsbesøgene skyldes eksempelvis ofte naboklager. I 2003 er der gennemført 278 færre tilsyn med de nævnte virksomheder end året før og yderligere et fald på 126 tilsyn fra 2003 til 2004. I 2003 og i 2004 besøgtes lidt under henholdsvis 3 % og 4 % af de pågældende virksomheder.

Fig. 2.18. Antal registrerede "andre virksomheder og anlæg" og antal tilsynsbesøg hermed i 2001 – 2004.

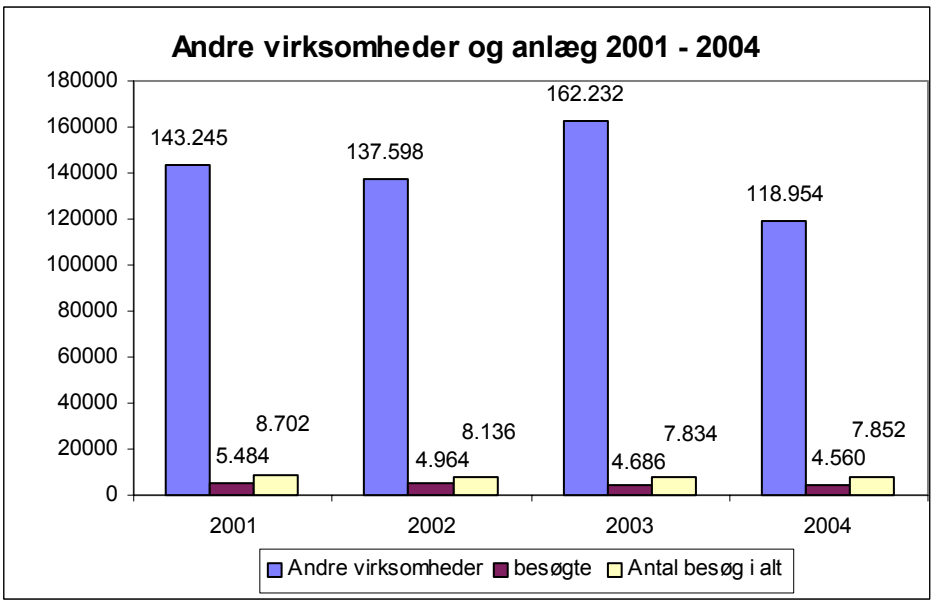

Tilsynet med de nævnte virksomheder gav anledning til i alt 1.342 myndighedsreaktioner i 2003, hvilket er 286 reaktioner færre end året før. Faldet er jf. fig. 2.19 sket på antal henstillinger og lidt færre påbud, mens der ses en mindre stigning i antal indskærpelser, politianmeldelser og forbud. I 2004 sker der yderligere et fald i antal henstillinger og indskærpelser, men samtidigt ses en stigning i antallet af påbud. Det færre antal tilsyn i både 2003 og 2004 set i forhold til de foregående år er formentlig årsagen til det samlet set færre antal myndighedsreaktioner.

Fig. 2.19. Art og antal af håndhævelsesreaktioner i forhold til "andre virksomheder og anlæg" 2001 - 2004

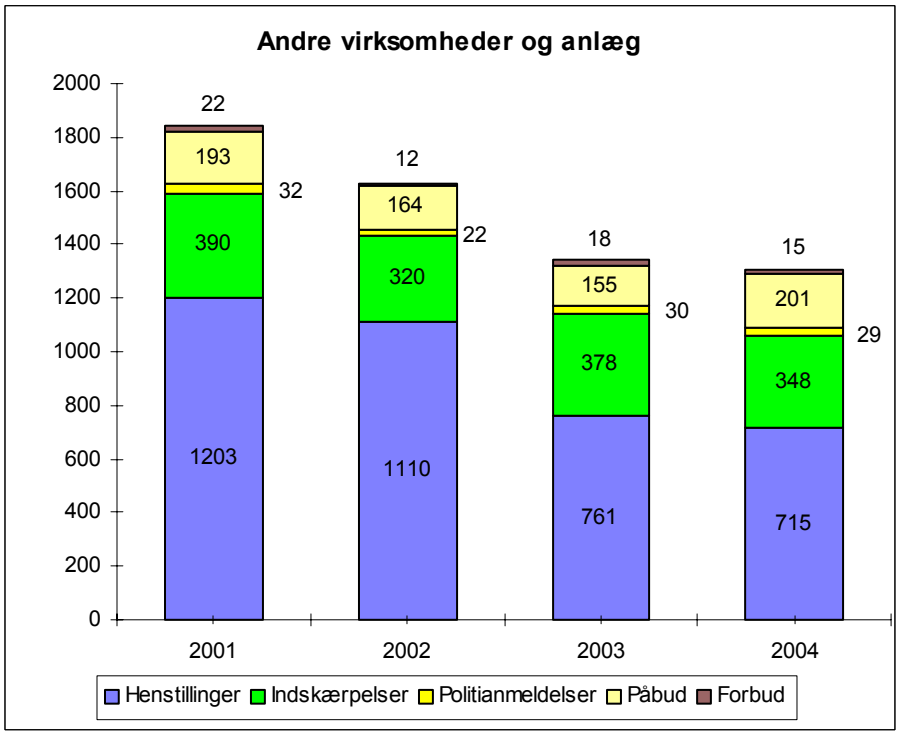

2.3.4 Tilsyn med “andet”

Tilsyn med “andet” omfatter en række tilsynsopgaver, som ikke er medtaget i det foranstående, herunder tilsyn med vandløb, privat vandforsyning, badevand, spildevandsudledning, jordforurening samt tilsyn i forbindelse med gene- og klagesager samt tilsyn efter en række øvrige bekendtgørelser.

Som det fremgår af fig. 2.20 udgjorde ressourcerne til tilsynet i 2003 med “andet” - i alt 274 årsværk - en væsentlig del af kommunernes samlede ressourcer til miljøforvaltning. Der er i 2003 brugt 15 flere årsværk på dette område end i 2002. I 2004 sker der imidlertid en nedgang i antal årsværk til tilsyn med ”andet”, således at der anvendes 256 årsværk til arbejdet, hvilket er 3 færre end i 2002.

Fig. 2.20. Antal årsværk til tilsyn med “Andet”, 2002 - 2004

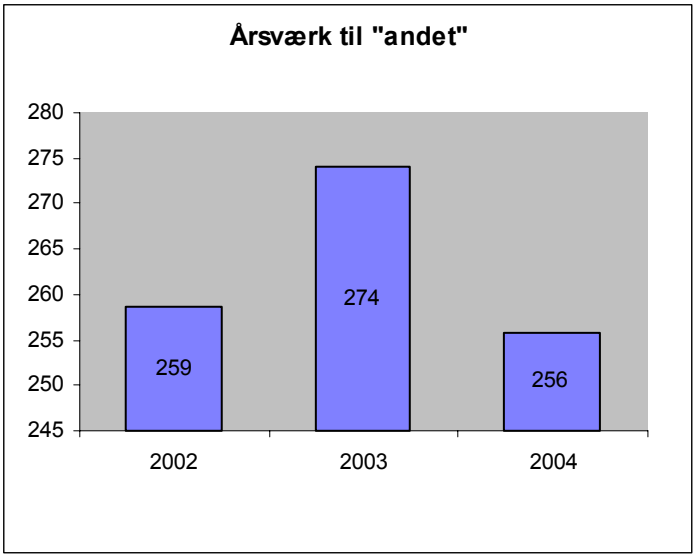

Af fig. 2.21 fremgår, at håndhævelsesreaktioner i forbindelse med andet tilsyn i 2003 udgør i alt 7.426 reaktioner. Den særligt kraftige stigning i antallet af reaktioner i 2001 skyldes formentlig, at en del reaktioner fra landbrugstilsynet blev medtaget i industriskemaet, da der i indberetningsskemaet for landbrug ved en fejl ikke var medtaget en rubrik til opgørelse af ”andet”.

Antallet af håndhævelsesreaktioner i 2003 er faldet med 1.678 reaktioner i forhold til året før. Faldet ses for alle reaktionsformer med undtagelse af politianmeldelser, som er steget en smule. I 2004 sker der en markant stigning i antallet af håndhævelsesreaktioner til 9.899 i forhold til 2003. Der er tale om en stigning på 2.473. Stigningen ses for henstillinger, indskærpelser og påbud, mens der sker et mindre fald på antallet af forbud og politianmeldelser i forhold til 2003.

Fig. 2.21. Håndhævelsesreaktioner i forbindelse med tilsyn med "Andet" 1999 - 2004

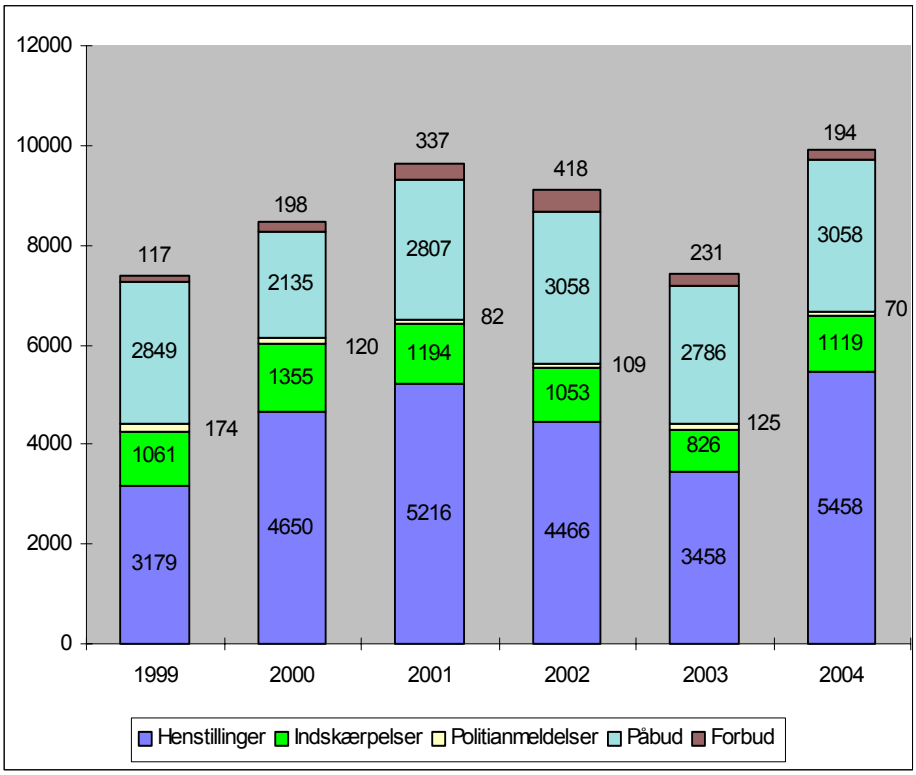

2.4 Landbrugstilsynet

Denne indberetning omfatter godkendelser og tilsyn med erhvervsmæssigt dyrehold samt tilsyn med pelsdyrfarme, øvrige landbrug uden erhvervsmæssig dyrehold, og "andet".

Tilsynet med pelsdyrfarme og "andet" medregnes ikke i det følgende i begrebet "landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold", men er angivet separat andre steder.

I indberetningen er landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold opdelt i:

1. Godkendelsespligtige landbrug. Dvs. landbrug der ifølge Miljøbeskyttelsesloven § 33 er godkendelsespligtige som i-mærkede listevirksomhed. Disse kaldes også kapitel 5 landbrug.
2. Landbrug med godkendelse efter § 4 i husdyrgødningsbekendtgørelsen (lokaliseringsgodkendelser). Godkendelse kræves ved etablering, udvidelse eller ændringer, der medfører forøget forurening fra landbrug indenfor fastsatte afstande til f.eks. byzone, nabobeboelse eller samlet bebyggelse.
3. Øvrige landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold (incl. svinebrug med 6-9 måneders opbevaringskapacitet).

Fig. 1. Antal landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold og antallet af besøgte landbrug 1999-2004

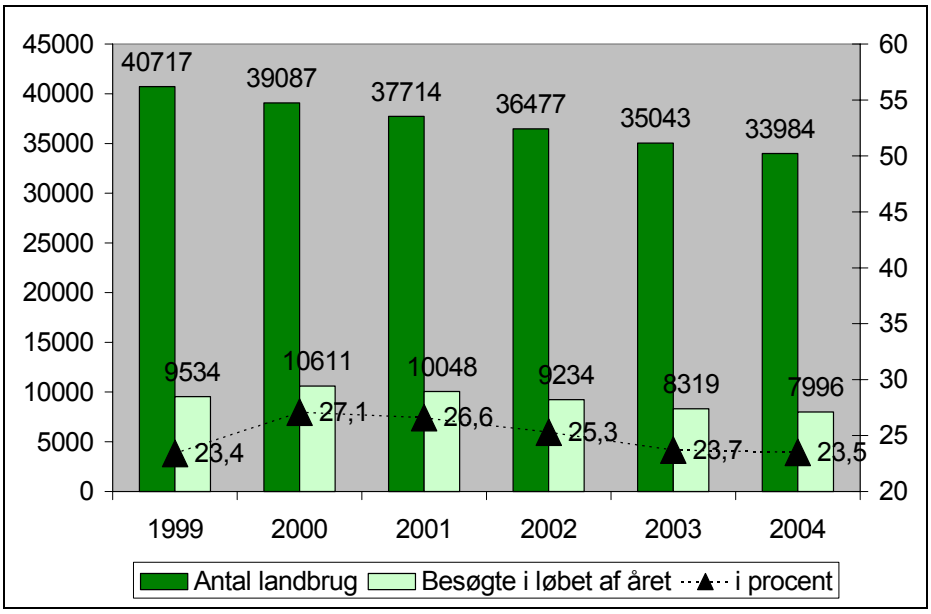

Antallet af landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold har været faldende igennem de seneste år. De sidste 5 år er antallet af landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold faldet med 1059-1630 eller ca. 3-4 % årligt.

Ifølge minimumsaftalen mellem KL og Miljøministeriet skal minimum 50 % af landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold være tilset i løbet af de sidste 3 år regnet fra det pågældende år. Dog skal 50 % af listevirksomhederne være blevet tilset i løbet af det pågældende år. Opgørelsen foretages ved at sammenholde antal besøgte landbrug de seneste 3 år med antallet af landbrug det seneste år. Godkendelsespligtige landbrug (listevirksomheder) medregnes i opgørelsen af denne tilsynsfrekvens.

Kommunerne har i perioden 2001-2003 og 2002-2004 overordnet set haft en høj tilsynsfrekvens, som ligger over kravet til tilsynsfrekvenser. I gennemsnit har kommunerne i perioden 2001-2003 således i gennemsnit besøgt 79 % af ejendommene og i perioden 2002-2004 75 % af ejendommene, hvis det beregnes ud fra det samlede antal tilsyn i de sidste 3 år sammenholdt med det samlede antal registrerede brug i henholdsvis 2003 og 2004. Tilsynsfrekvensen for godkendelsespligtige landbrug har igen i både 2003 og 2004 været betydelig over kravet på 50 %, idet 59 % af de godkendelsespligtige ejendomme blev besøgt i 2003 og 65 % i 2004.

3 kommuner har ikke overholdt minimumsaftalen på landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold i perioden 2001-2003. De 3 kommuner har besøgt under 50% af landbrugene med erhvervsmæssigt dyrehold de sidste 3 år uanset om de godkendelsespligtige landbrug medregnes eller ej. Ingen af disse kommuner er gengangere fra 2002, og Skov- og Naturstyrelsen har derfor i første omgang påtalt overfor kommunerne at de aftalte tilsyn ikke er nået, således kommunerne har kunnet forklare sig. 7 kommuner har ikke overholdt minimumsaftalen på dette punkt for perioden 2002-2004 og 2 kommuner er genganger fra perioden 2001-2003, hvorfor Skov- og Naturstyrelsen vil indkalde disse kommuner til drøftelser med henblik på at indgå bindende aftaler om det fremtidige miljøtilsyn. Forholdet er blevet påtalt overfor de øvrige kommuner.

Fig. 2. Svinebrug med opbevaringskapacitet på fra 6-9 måneders gødningsproduktion på egen bedrift 1999-2004

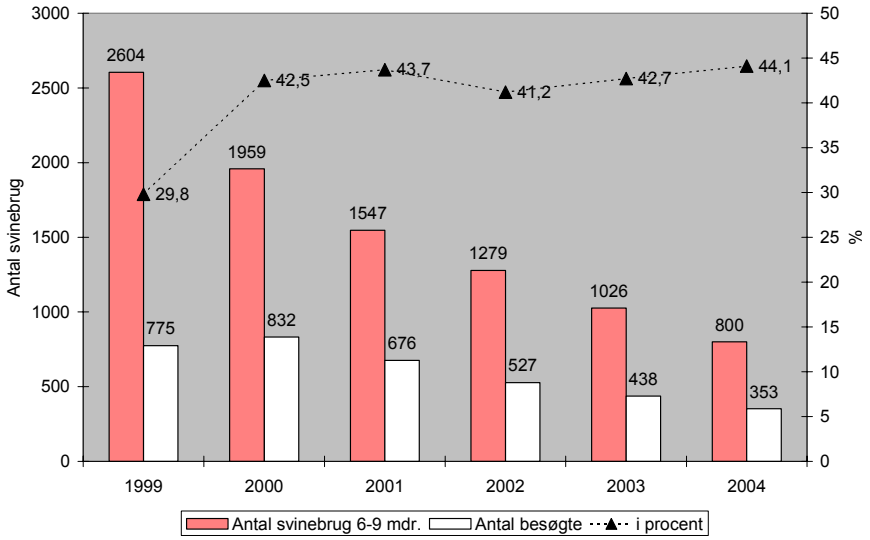

I 2003 og 2004 blev der igen udført mange tilsyn på landbrugsbedrifter med 6-9 måneders opbevaringskapacitet. Ifølge minimumsaftalen har der siden 1996 været et skærpet krav til tilsyn på disse bedrifter, så 100% skulle tilses i løbet af en 3-årige periode. I de første år var tallene usikkert angivet og opmærksomheden på dette område ikke særlig stor.

Oplysningerne i figuren stemmer ikke fuldstændig overens med oplysninger i tidligere tilsynsrapporter, idet enkelte kommuner har foretaget enkelte rettelser i de indberettede data.

I perioden 2001-2003 er der på landsplan besøgt 1641 af disse svinebrug og i perioden 2002-2004 blev 1318 besøgt. I 2003 var der 1026 af disse svinebrug i alt og i 2004 800 svinebrug, hvilket giver en gennemsnitlig tilsynsfrekvens på henholdsvis 160 % i 2003 og 165 % i 2004.

7 kommuner levede i både 2003 og 2004 dog stadig ikke op til tilsynsfrekvensen på 100%. 1 af disse kommuner i 2003 var genganger fra opgørelsen i 2002, mens ingen af de 7 kommuner i 2004 var genganger fra 2003. Skov- og Naturstyrelsen har påtalt forholdet overfor de enkelte kommuner i både 2003 og 2004, således de har kunnet forklare sig. Da alle 7 kommuner i 2004 kun manglede 1-2 tilsyn i at opfylde aftalen og da denne særlige aftale vedrørende svinebrug med 6-9 mdr. opbevaringskapacitet ophører 31/12 2004 ser styrelsen ingen formål med yderligere opfølgning vedrørende denne aftale.

Pelsdyrfarme er omfattet af tilsynsreglerne vedrørende virksomheder omfattet af anmelde- og branchebekendtgørelser. Minimumsaftalen er fastlagt til, at der skal føres tilsyn med minimum 50 % af virksomhederne i løbet af det pågældende og foregående år. Opgørelsen af pelsdyrfarme opgøres sammen med de øvrige virksomheder, men kan også opgøres separat.

Fig. 3. Antal pelsdyrfarme og antallet af besøgte virksomheder i 2000-2004

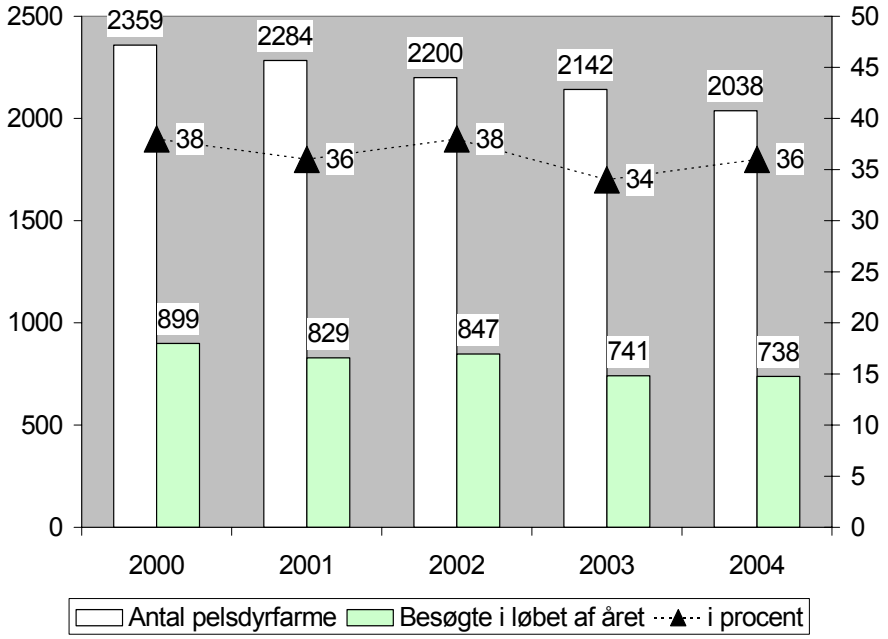

Tilsynsfrekvensen på pelsdyrfarme var gennemsnitlig 74 % i løbet af den to-årige periode 2002-2003 og 73 % i perioden 2003-2004, hvilket er over det generelle aftalte niveau for anmelde- og branchevirksomheder.

Fig. 4. Antal godkendelser og godkendelsespligtige landbrug ifølge Miljøbeskyttelsesloven § 33

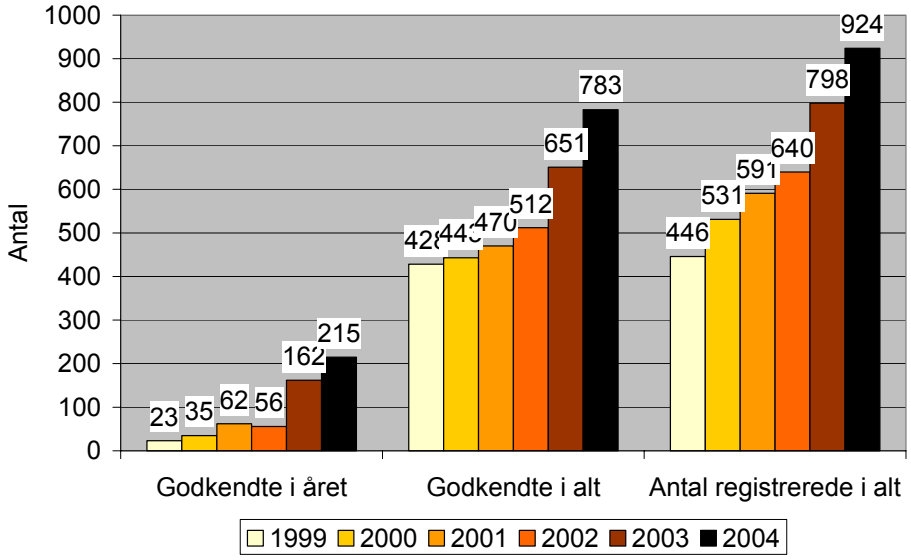

Det ses af forrige figur at antallet af godkendelsespligtige brug forsat stiger. Ifølge listebekendtgørelsen skal alle landbrug have indsendt en ansøgning om godkendelse senest 1. januar 2003, og alle godkendelsespligtige landbrug skal være miljøgodkendte senest 29. oktober 2007. For at sikre denne proces har kommunerne i 2003 som årets tilsynstema, valgt at fokusere på status over miljøgodkendelsespligtige landbrug. Resultaterne af tilsynsindsatsen i forbindelse med årets tema kan ses i det efterfølgende afsnit "tilsynsberetningen".

Det skal dog bemærkes, at den øgede fokusering på området kan forklare en del af den store forøgelse af antallet af registrerede brug fra 2002 til 2004. Den store stigning i antal godkendelser i 2003 og 2004 i forhold til tidligere år har derimod baggrund i den tidligere nævnte frist for ansøgning den 1. januar 2003, hvor mange først er blevet færdigbehandlet i 2004. Det ekstra antal vil i nogen omfang omfatte husdyrbrug, der i mange år har haft en uændret produktion og dermed først nu bliver tvunget til at få en miljøgodkendelse.

Landbrug der ansøger om udvidelse eller ændring, inden for de nye afstandskrav, kan ansøge om en godkendelse efter § 4 i husdyrgødningsbekendtgørelsen (Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.). De skærpede afstandskrav medførte specielt i 2001 en forøgelse i kommunernes arbejde med disse godkendelser og et udvalg af kommunale miljømedarbejdere ønskede dette arbejde angivet separat i tilsynsberetningen. Indberetningen er fortsat i 2002, 2003 og 2004.

I perioden 2002-2004 har alle kommuner indberettet oplysninger om § 4 godkendelser. Indberetningen viser et stigende antal lokaliseringsgodkendelser efterhånden som flere husdyrbrug ved etablering, ændring og udvidelse bliver omfattet af de skærpede afstandskrav fra 2001. Der kan dog registreres et faldende antal årlige godkendelser fra 224 i 2002 til 167 i 2004. Dette kan skyldes det øgede fokus på nabogener, så udvidelser af husdyrbrug i større omfang foretages i udflyttede staldanlæg eller lokaliseres på ejendomme med større afstand til omboende.

Fig. 5. Antal godkendte i alt og antal godkendelser det pågældende år ifølge Husdyrgødningsbekendtgørelsens § 4 i perioden 2002-2004

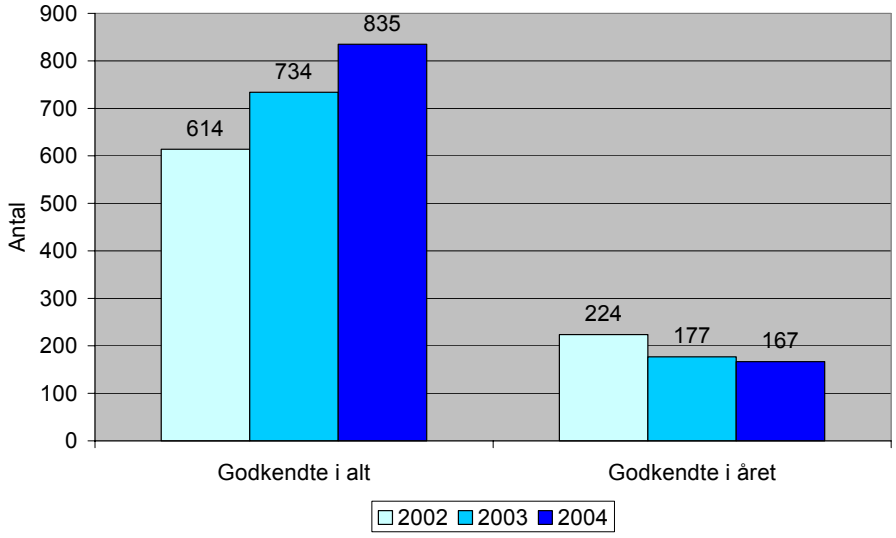

Kommunerne har i 2003 ligesom i 2002 anvendt 160 årsværk, mens antallet af årsværk er forøget til 165 årsværk i 2004 i forbindelse med godkendelser og tilsyn på landbrug og pelsdyrfarme samt tilsyn med andet. Lidt under halvdelen anvendes i forbindelse med tilsyn på "øvrige landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold". Ca. 1/5 del anvendes til tilsyn efter "andet" (f.eks. vandløbsloven) samt tilsyn med landbrug uden erhvervsmæssigt dyrehold. Den sidste 1/3 anvendes til tilsyn på pelsdyrfarme og tilsyn og godkendelse af godkendelsespligtige landbrug og landbrug med § 4 godkendelse.

Fig. 6. Årsværk i kommunerne i 2003 fordelt på godkendelser, tilsyn og typer af landbrug

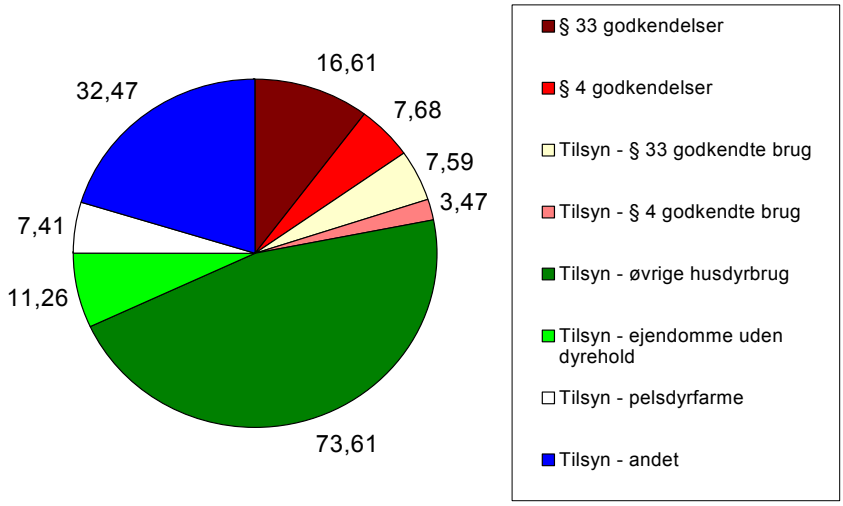

Fig. 7. Årsværk i kommunerne i 2004 fordelt på godkendelser, tilsyn og typer af landbrug

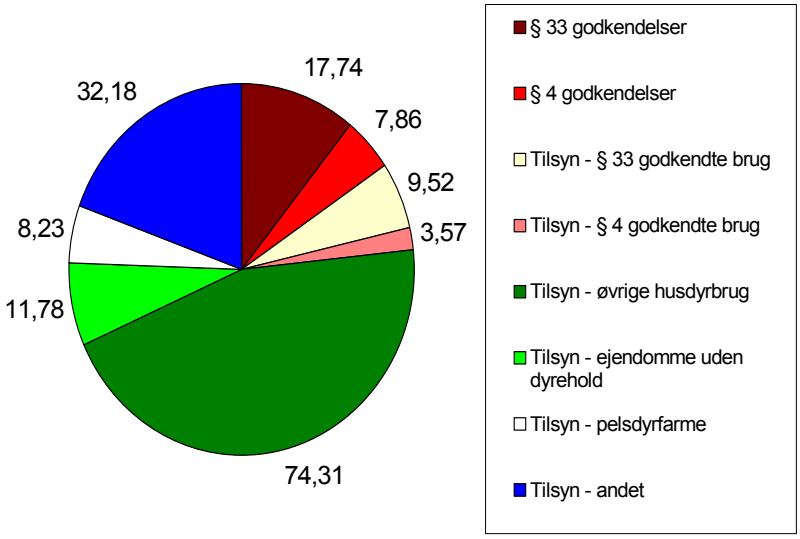

I både 2003 og 2004 er der anvendt betydeligt flere årsværk til miljøgodkendelser efter § 33 end tidligere, idet denne arbejdsopgave er forøget fra 10,53 årsværk i 2002 til 16,61 årsværk i 2003 og 17,74 i 2004. Dette kan begrundes med den generelle tendens i dansk landbrug, der går mod større og større brug, samt det faktum at alle § 33 landbrug skal være godkendt inden 29. oktober 2007. Herudover er der kun få ændringer i anvendelsen af årsværk til de forskellige nævnte opgaver.

Fig. 8. Antal tilsynsbesøg på landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold og antallet af håndhævelsesreaktioner 1999-2004

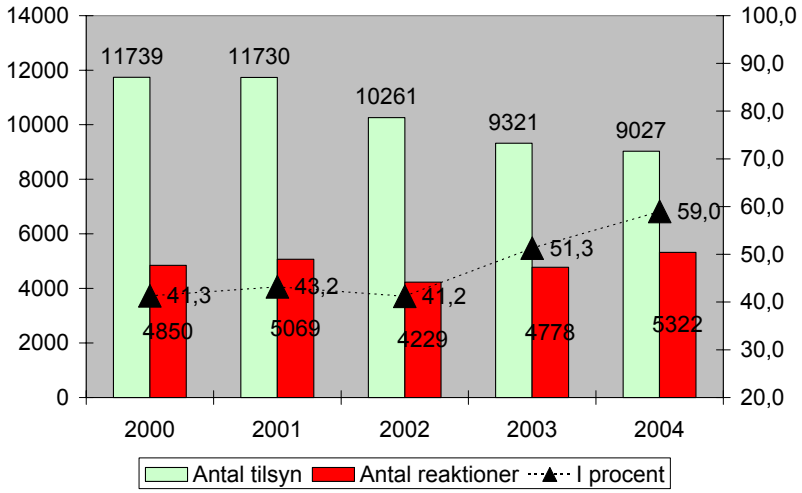

Antallet af håndhævelsesreaktioner i forbindelse med tilsyn af landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold har indtil 2002 været rimelig konstant over de seneste år med et niveau lige over 40 %. I 2003 og 2004 kan spores en tendens til, at der i en stigende procentdel af tilsynene forekommer reaktioner. Selvom mange af de ekstra reaktioner vedrører anvendelsen af den nye logbog, som blev indført i 2003 og som landmændene skal vænne sig til, er også på andre områder tegn på en skærpet praksis i kommunerne. Årsagerne hertil kan både være flere kritisable forhold og en skærpet praksis. Det er dog Skov- og Naturstyrelsen vurdering, at det primært skyldes sidstnævnte. Dette er begrundet i, at undersøgelser af de konkrete forhold, som f.eks. årets tema i 2004 om gyllebeholdere, ofte viser en stadig bedre praksis i husdyrbruget samtidig med at der i de sidste par år har været fokus på kommunernes håndhævelse.

Pelsdyrfarme er ikke medregnet i den forrige figur men opgøres separat. Der har i 2003 været 906 tilsyn på pelsdyrfarme og i ca. 47,2 % af tilfældene har der været en håndhævelsesreaktion, hvilket er lidt under tallene for 2002 hvor 61 % af tilsynene medførte en reaktion. I 2004 har der været 925 tilsyn og ved ca. 53 % af tilsynene har der været en reaktion. Opdeles landbrugene er der i øvrigt ikke stor forskel på antallet af håndhævelsesreaktioner i forhold til antallet af tilsyn.

Der er derudover kun en lille forskel på hvilken reaktion kommunerne anvender mod forskellige typer af brug.

Fig. 9. Antal og art af håndhævelsesreaktioner i forhold til landbrug med erhvervsmæssigt dyrehold

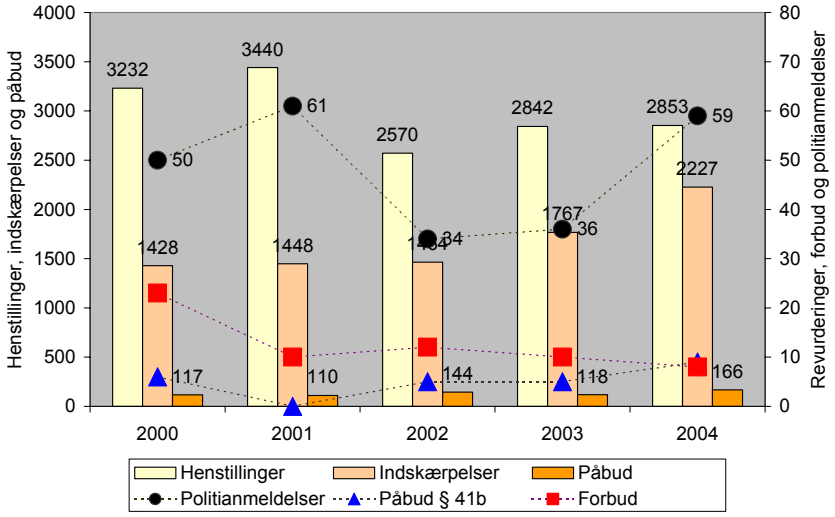

Forrige figur viser antallet af de forskellige håndhævelsesreaktioner i forhold til tidligere år. Det ses, at det øgede antal reaktioner i 2003 og specielt 2004 skyldes et øget antal indskærpelser. Det øgede antal reaktioner skal vurderes i lyset af, at der bliver stadigt færre antal tilsyn, da antallet af husdyrbrug falder. Hvor antallet af indskærpelser i 2002 var ca. 14 % af antallet af tilsyn er dette i 2004 øget til ca. 25 %.

Fig. 10. Hver enkelt kommunes praksis i både 2003 og 2004 vedrørende håndhævelse angivet i procent henstilling samt indskærpelse og påbud i forhold til antal tilsyn.

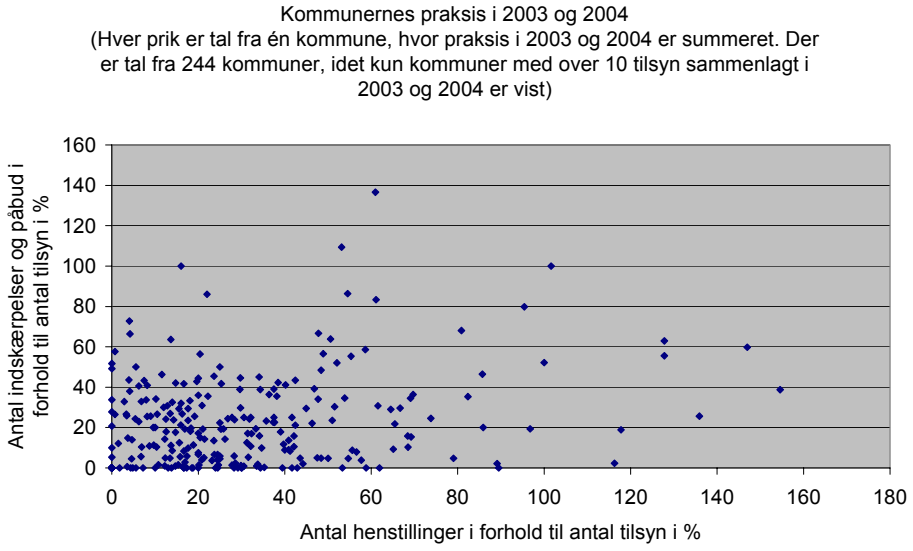

Som det ses af forrige figur, varierer antallet af håndhævelsesreaktioner i forhold til antal tilsyn betydeligt fra kommune til kommune. Dette bunder formentlig i forskellig praksis ved tilsyn og i hvor stort omfang kommunerne anvender de forskellige håndhævelsesreaktioner. Figuren er medtaget i tilsynsberetningen for at de enkelte kommuner bedre kan evaluere deres håndhævelsespraksis og derved måske bidrage til at udvikle en mere ensartet balance mellem tilsyn og håndhævelse i kommunerne.

Ligesom de sidste år har kommunerne angivet, hvilke emner der behandles i håndhævelserne og afgørelserne. En håndhævelse eller afgørelse kan indeholde flere emner og antallet af berørte emner kan derfor overstige samlede antal reaktioner.

Fig. 11. Miljøforhold, der behandles i håndhævelserne og afgørelserne i 2003. Der er angivet i hvor mange % af tilsynene, der har været reaktioner omkring det pågældende miljøforhold. Der har i alt været 558 tilsyn på godkendelsespligtige husdyrbrug, 305 tilsyn på husdyrbrug med lokaliseringsgodkendelse, 906 tilsyn på pelsdyrfarme og 8458 tilsyn på øvrige husdyrbrug.

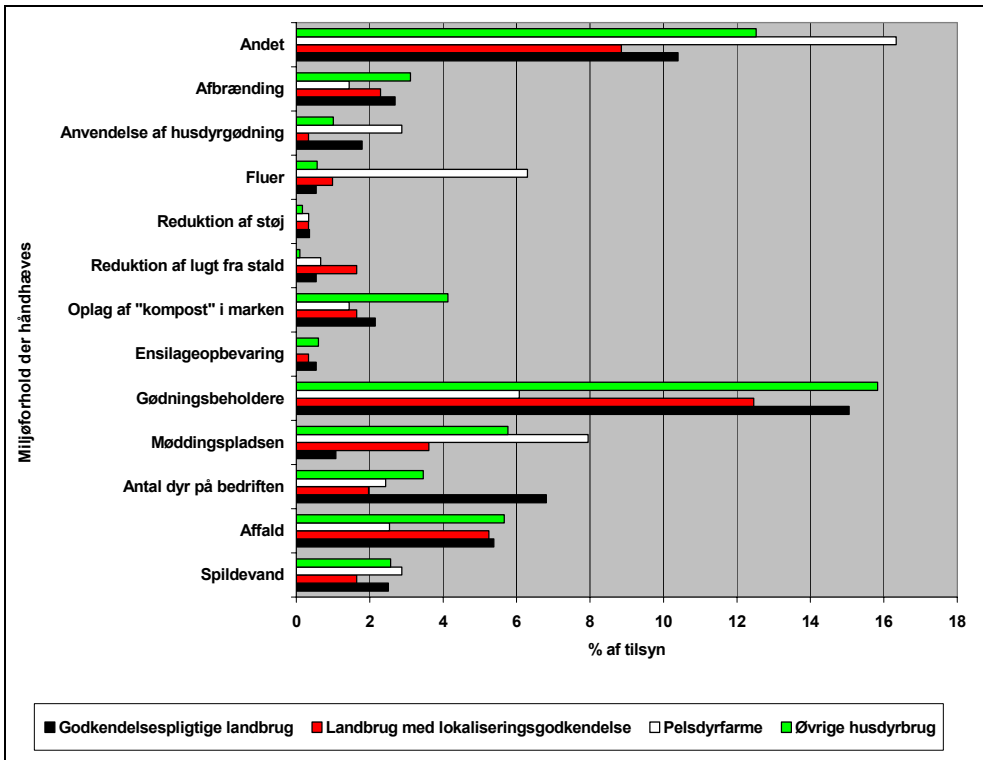

Fig. 12. Miljøforhold, der behandles i håndhævelserne og afgørelserne i 2004. Der er angivet i hvor mange % af tilsynene, der har været reaktioner omkring det pågældende miljøforhold. Der har i alt været 667 tilsyn på godkendelsespligtige husdyrbrug, 340 tilsyn på husdyrbrug med lokaliseringsgodkendelse, 925 tilsyn på pelsdyrfarme og 8020 tilsyn på øvrige husdyrbrug.

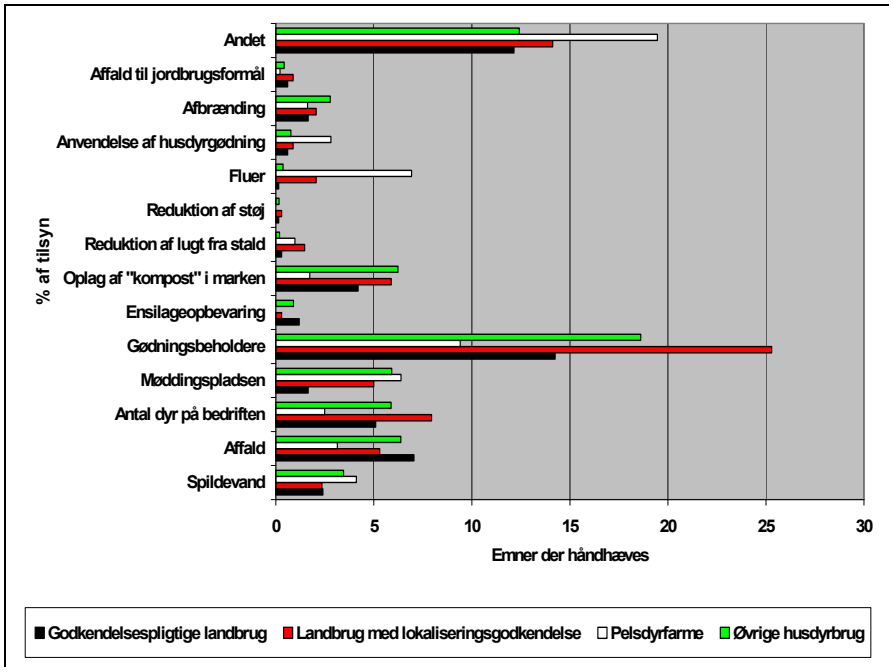

Det ses af forrige figur, at der hyppigst har været reaktioner omkring

gødningsbeholdere (incl. flydelag) og at denne er betydelig større end sidste år. Mange af de ekstra reaktioner formodes at skyldes den nye logbog, hvor føringen af denne i sig selv har givet anledning til reaktioner. Ligeledes er der flere reaktioner overfor "antal dyr på bedriften" i 2004 end tidligere. Begge dele kan også skyldes den øgede fokusering på disse emner dels i forbindelse med tilsynstemaet i 2004 omkring gyllebeholdere og aftalen mellem KL og miljøministeren om ekstra tilsyn med produktionsomfanget på svinebrug. Det næsthyppigste har været ”andet”, hvilket formodes i stor udstrækning at dække over reaktioner i henhold til vandløbsloven omkring f.eks. ”bræmmer” samt reaktioner vedrørende opbevaring af pesticider, olietønder o.lign.

2.5 Årets tema 2003 og 2004

2003

Årets tema 2003 omfattede dels kommunernes tilsyn med affald hos virksomheder (ekskl. landbrug, dambrug og pelsdyrfarme) og dels status for godkendelsespligtige landbrug.

2.5.1 Tilsyn med affald hos virksomheder (ekskl. landbrug, dambrug og pelsdyrfarme)

Miljøstyrelsen bad for tilsynsåret 2003 kommunerne om at oplyse om deres tilsyn med udvalgte dele af affaldsreguleringen. Der er stillet spørgsmål om registrering af affald, transportemballage, farligt affald, elektronikaffald, samt grænseoverskridende transport af affald.

Den følgende opgørelse er udarbejdet på grundlag af oplysninger fra 145 af landets kommuner, svarende til lidt over halvdelen af kommunerne i Danmark.

2.5.1.1 Generelt

Hvem udføres det praktiske tilsyn hos virksomhederne i kommunen af:	**Antal**
Udelukkende medarbejder fra kommunen (herunder Medarbejdere fra miljøcenter/miljøsamarbejde)	70
Dels kommunale medarbejder, dels ved hjælp fra fælleskommunalt affaldsselskab	67
Udelukkende ved et fælleskommunalt affaldsselskab	1
Andre	3
Ubesvaret	4
I alt	**145**

Det fremgår af skemaet, at det i ca. halvdelen af kommunerne er medarbejdere fra det fælleskommunale affaldsselskab, der fører tilsyn hos virksomhederne.

2.5.1.2 Registrering af affald

Hvorledes sikrer kommunen, at alle virksomheder omfattet af affaldsbekendtgørelsens § 18, fører stamkort:	**Antal**
Som en del af stikprøvekontrollen under det regelmæssige virksomhedstilsyn	134
Ved stikprøvetilsyn	10
Ved fremsendelse af skema til virksomhederne	14
Ved fremsendelse af informationsmateriale til virksomhederne for at påminde om registreringspligten	59
Gennem anden form for kontrol	10
I alt	227

Listevirksomheder (bilag 1 i bekendtgørelse nr. 807 af 25. oktober 1999) og andre virksomheder end listevirksomheder (bilag 1 i bekendtgørelse nr. 367 af 10. maj 1992) skal føre register over deres affaldsproduktion (stamkort). Det ses af tabellen, at kommunerne især sikrer sig, at dette sker ved det regelmæssige virksomhedstilsyn eller ved at påminde virksomhederne derom i form af informationsmateriale.

2.5.1.3 Bygge- og anlægsaffald

Skriftlige anmeldelser til kommunen om affald fra en bygge- og anlægsaktivitet. Anmeldelsen skal ske forud for aktiviteten og i tilfælde af, at der frembringes mere end 1 tons affald.	**Antal**
Antal anmeldelser i 2003 til kommunen vedr. affald fra bygge- og anlægsarbejder	2.130
Antal affaldsproducerende bygge- og anlægsaktiviteter tilset i 2003	653

Af tabellen ses at antallet af anmeldelser om affald fra bygge- og anlægsaktiviteter er 2.130 for de 145 kommuner. Med baggrund i et skøn over mængden af bygge- og anlægsaffald i 2003 i forhold til mængden af bygge- og anlægsaffald per aktivitet vurderes antallet at være for lavt i forhold til det forventede.

Det ses også af tabellen at kommunerne har ført tilsyn med 653 bygge- og anlægsaktiviteter, svarende til lidt under 1/3 af det antal anmeldelser af bygge- og anlægsaffald der er angivet.

2.5.1.4 Transportemballage

Siden 1. juli 1998 har kommunerne haft pligt til at anvise transportemballager af plast til genanvendelse. Mængden af transportemballage af plast indsamlet til genanvendelse har vokset meget langsomt over årene. Dette medførte bl.a. at Danmark ikke overholdt emballagedirektivets mål om 15% genanvendelse i 2001. For papir og pap har kommunerne skulle iværksætte indsamlinger fra handelsvirksomheder fra 1. januar 1990. Reglerne er nu ophævet. Kommunerne har siden 30. april 1997 haft pligt til at etablere anvisningsordninger for alle virksomheder, samt offentlige og private institutioner.

Det har derfor været relevant at undersøge, hvordan kommunerne udfører tilsynet på dette område.

Af de 145 svar der er indkommet, svarer 138 kommuner, at de har fastsat regulativbestemmelser om genanvendelse af pap og papir samt transportemballage af plast, 3 kommuner har ikke ordninger, mens 4 kommuner ikke har svaret. Af de kommuner der har svaret at de har indført anvisningsordninger, fordeler svarene sig som følgende:

Hvordan sikrer kommunen sig, at deres regulativbestemmelser om genanvendelse af pap og papir samt transportemballage af plast overholdes:	**Antal**
Ved fremsendelse af informationsmateriale til virksomhederne	63
Som led i det regelmæssige virksomhedstilsyn	111
Ved identificering af de brancher, der producerer de største mængder transportemballage og målrettet kontrol af disse	19
Gennem anden form for kontrol	40
I alt	**233**

Desværre kan der ikke drages konklusioner separat for plastemballage og pap og papir. 80% af kommunerne inddrager genanvendelse af plastemballage og pap og papir i deres almindelige virksomhedstilsyn, men det burde inddrages i tilsynet i alle kommuner. Det er positivt, at 46% af kommunerne har fremsendt informationsmateriale til virksomhederne. En forudsætning for, at virksomhederne sorterer deres affald ud separat, er, at virksomhederne er klar over, at de skal gøre det. Kun 14% har målrettet deres indsats til brancher med store mængder affald. Her er et potentiale for en større indsats fremover.

2.5.1.5 Farligt affald

Antal virksomheder i hver kategori som har anmeldt til kommunen at de producerer farligt affald:	**Antal**
Listevirksomheder	968
Anmeldepligtige virksomheder	2.700
Autoværksteder	2.430
Andre virksomheder	3.991
I alt	**10.089**

Af ovenstående kan det ses, at 10.089 virksomheder har anmeldt til kommunerne at de producerer farligt affald. Der findes lidt under 6.000 listevirksomheder (excl. havbrug, landbrug og dambrug) og heraf har altså 968 anmeldt farligt affald.

Kommunerne har angivet, at de har kontrolleret for, at 4.281 virksomheder har klassificeret deres affald korrekt. Kommunerne har bistået 3.194 virksomheder med at klassificere affaldet korrekt.

I følgende figur kan det ses, om andre end kommunens medarbejdere deltager i arbejdet med at kontrollere/bistå med korrekt klassificering af affald, samt fritagelse fra en kommunal indsamlingsordning for farligt affald.

Deltager andre end kommunens medarbejdere i arbejdet med at kontrollere/bistå med korrekt klassificering af affald	Antal	Hvis ja, hvem er der så tale om?	Antal
Ja	112	Det fælleskommunale affaldsselskab	92
		Transportørvirksomhed	17
		Andre	34
Nej	29		0
Ubesvarede	5		0
I alt	**145**		**143**

Hvem træffer afgørelse om at fritage en virksomhed fra en kommunal indsamlingsordning for farligt affald:	Antal
Kommunen	120
Et fælleskommunalt affaldsselskab	20
Ubesvarede	5
I alt	**145**

Ovenstående figurer viser, at en væsentlig del af de 145 kommuner, som har svaret på spørgeskemaet, inddrager fælleskommunale affaldsselskaber, transportørvirksomheder og andre aktører til at kontrollere eller bistå med korrekt klassificering af farligt affald. Virksomhederne kan vælge at lade andre instanser end kommunen bistå ved klassificering af affaldet. Det er dog kommunens kompetence at kontrollere, at klassificering er korrekt og i tvivlstilfælde at træffe den endelige afgørelse.

Flere kommuner svarer, at de lader et fælleskommunalt affaldsselskab træffe afgørelse om fritagelse fra de kommunale indsamlingsordninger. Dette må formodes at dække over, at kommunerne har indført en model, hvor kommunerne eller de fælleskommunale affaldsselskaber har registreret en række affaldsbehandlere, som virksomhederne frit kan vælge imellem, når de skal have deres affald behandlet, og derfor ikke bliver anvist til én bestemt behandling, som de i givet fald skal søge fritagelse fra.

2.5.1.6 Elektronikaffald

Har kommunen etableret en indsamlingsordning for elektronikaffald:	Antal
Ja	137
Nej	3
Ubesvarede	5
I alt	**145**

Det ses af tabellen af næsten alle af de kommuner der har svaret har etableret en indsamlingsordning for elektronikaffald, jf. bekendtgørelse nr. 1067 af 22. december 1998 om håndtering af affald af elektriske og elektroniske produkter.

2.5.1.7 Grænseoverskridende transport af affald

Er kommunen i løbet af 2003 af Miljøstyrelsen blevet bedt om at kontrollere, at et udenlandsk affaldsbehandlingsanlæg er godkendt til at behandle den type affald, som ønskes eksporteret:	
	Antal
Ja	30
Hvis ja, hvem er kontrollen gennemført af:	
Dokumentation for godkendelse og kvalitet af behandling er fremskaffet af den virksomhed som har anmeldt eksporten	24
Kommunen har selv fremskaffet dokumentation gennem kontakt til udenlandske myndigheder	5
Andet	1
Nej	102
Ubesvarede	13
I alt	**145**

Det ses af tabellen, at af de kommuner, der har svaret, er det 30 gange, at Miljøstyrelsen har bedt om dokumentation for godkendelse og kvalitet af behandlingen. I de fleste tilfælde er dokumentationen fremskaffet af den virksomhed, der har anmeldt transporten.

Er kommunen i løbet af 2003 blevet bedt om at kontrollere, at affaldsbehandlingen lever op til danske krav herfor af Miljøstyrelsen:	
	Antal
Ja	29
Hvis ja, hvordan er denne kontrol så gennemført:	
Dokumentation for godkendelse og kvalitet af behandling er fremskaffet af den virksomhed som har anmeldt eksporten	21
Kommunen har selv fremskaffet dokumentation gennem kontakt til udenlandske myndigheder	6
Andet	2
Nej	100
Ubesvarede	16
I alt	**145**

Det ses af tabellen, at af de kommuner, der har svaret, er det 29 gange, at Miljøstyrelsen har bedt om dokumentation for, at affaldsbehandlingen lever op til danske krav. I de fleste tilfælde er dokumentationen fremskaffet af den virksomhed, der har anmeldt transporten.

Både spørgsmålet om kvaliteten af affaldsbehandlingen i udlandet og spørgsmålet om, hvorvidt behandlingen lever op til danske krav, er standardspørgsmål, som Miljøstyrelsen stiller skriftligt til kommunen i forbindelse med hver enkelt eksportanmeldelse.

Det må formodes, at den store andel af kommuner, der har svaret nej, dækker over at eksportanmeldelserne er geografisk koncentreret på et mindre antal kommuner.

Til spørgsmålet om, hvor mange meddelelser om eksport af grønt affald kommunen har modtaget jf. § 9 i bekendtgørelse nr. 971 af 19. november 1996, har de 145 kommuner i alt svaret, at de har modtaget 75 meddelelser i 2003.

2.5.1.8 Konklusion

Miljøstyrelsen bad for tilsynsåret 2003 kommunerne om at oplyse om tilsynet med udvalgte dele af affaldsreguleringen. Der blev herunder stillet spørgsmål om registreringen af affald, transportemballage, farligt affald, elektronikaffald samt grænseoverskridende transport af affald. 145 kommuner, svarende til ca. halvdelen af landets kommuner, udfyldte og indsendte spørgeskemaerne om affaldstilsynet.

Det kan konstateres, at næsten alle kommuner i undersøgelsen har etableret indsamlingsordning for elektronikskrot.

Der har de seneste år været fokus på genanvendelse af emballager. Der er dog kun gennemført få informationskampagner. Til gengæld har tilsynsmyndigheden i 80 % af tilsynene været opmærksom på emballagerne i forbindelse med tilsyn.

Miljøstyrelsen vil på baggrund af undersøgelsen nærmere vurdere en række forhold omkring affaldsreguleringen og tilsynet hermed og vil som led i opfølgningen af undersøgelsen kontakte alle kommuner direkte derom.

2.5.2 Status for godkendelsespligtige landbrug

Ifølge godkendelsesbekendtgørelsen §27 skal alle godkendelsespligtige landbrug, der endnu ikke er miljøgodkendte efter miljøbeskyttelseslovens §33, miljøgodkendes (IPPC-godkendelse). Den, der er ansvarlig for landbruget skulle have ansøgt om godkendelse seneste den 1. januar 2003. Alle godkendelsespligtige landbrug skal være miljøgodkendte seneste d. 29 oktober 2007. I modsat fald skal kommunerne nedlægge forbud mod fortsat drift, således at driften ophører senest d. 29 oktober 2007, jfr. §28 i godkendelsesbekendtgørelsen.

Nærværende undersøgelse, skal medvirke til at skabe overblik over den nuværende situation i kommunerne. Som det ses af nedenstående figur, har den store godkendelsesindsats i 2003 medvirket til at antallet af godkendte landbrug per 1/1 2004 nu er på 431 ud af et samlet antal godkendelsespligtige landbrug på 625. Det skal dog understreges, at der i denne undersøgelse kun indgår 154 kommuner ud af et samlet antal på 271. De 154 kommuner repræsenterer dog langt hovedparten af de godkendelsespligtige landbrug, idet der ifølge tilsynsberetningen er 798 godkendelsespligtige landbrug i Danmark, hvorved temaet omfatter de 625 af dem, hvilket svarer til ca. ¾.

Det ses at der kun mangler 268 landbrug per 1/1 2004 og hvis den nuværende godkendelsesfrekvens fortsætter er der umiddelbart gode muligheder for at få færdiggjort godkendelsesarbejdet inden d. 29 oktober 2007. Det bemærkes at antal godkendte landbrug, lagt sammen med antal ikke-afgjorte ansøgninger giver et større antal end det samlede antal godkendelsespligtige landbrug 1/1 2004. Dette kan skyldes at enkelte godkendte landbrug ikke mere er godkendelsespligtige men bibeholder godkendelsen.

Status over kommunernes miljøgodkendelse af landbrug.

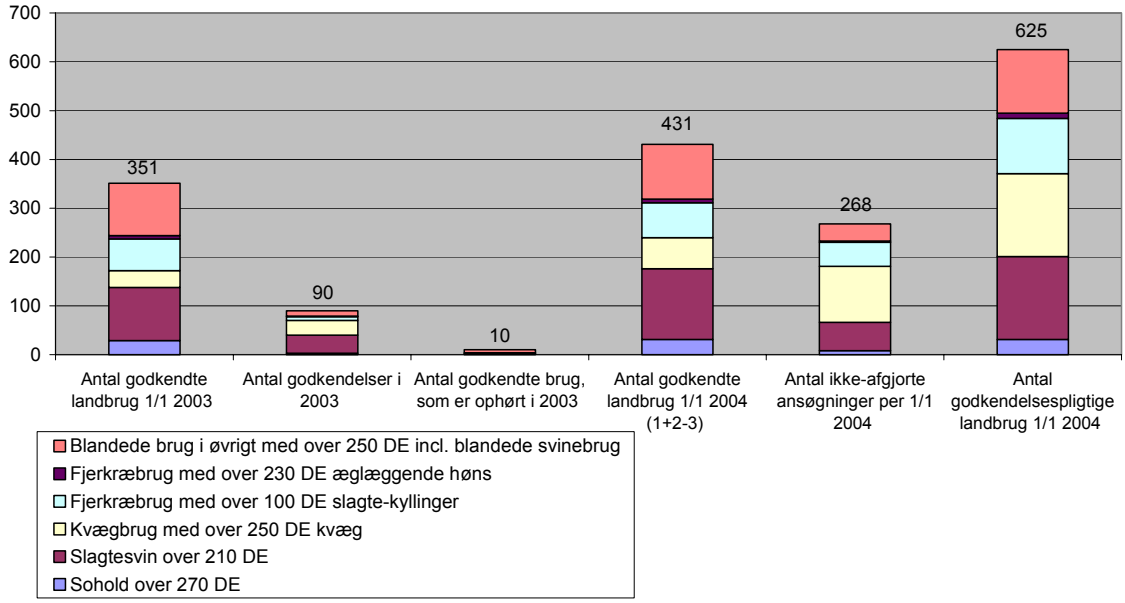

Tabel: Status over kommunernes godkendelser i tal.

	Antal godkendte landbrug 1/1 2003	Antal godkendelser i 2003	Antal godkendte brug, som er ophørt i 2003
Blandede brug i øvrigt med over 250 DE incl. blandede svinebrug	107	11	6
Fjerkræbrug med over 230 DE æg læggende høns	7	1	0
Fjerkræbrug med over 100 DE slagte-kyllinger	65	8	2
Kvægbrug med over 250 DE kvæg	34	30	0
Slagtesvin over 210 DE	109	37	1
Sohold over 270 DE	29	3	1
I alt	*351*	*90*	*10*

	Antal godkendte landbrug 1/1 2004 (1+2-3)	Antal ikke-afgjorte ansøgninger per 1/1 2004	Antal godkendelsespligtige landbrug 1/1 2004
Blandede brug i øvrigt med over 250 DE incl. blandede	112	35	130

svinebrug			
Fjerkræbrug med over 230 DE æg læggende høns	8	3	11
Fjerkræbrug med over 100 DE slagte-kyllinger	71	49	113
Kvægbrug med over 250 DE kvæg	64	115	170
Slagtesvin over 210 DE	145	58	170
Sohold over 270 DE	31	8	31
I alt	*431*	*268*	*625*

I nedenstående figur blev kommunerne specifikt udspurgt om antallet af godkendelser på over 8 år og antallet af revurderinger af disse. Det ses at der er mange gamle godkendelser, hvor der er en påtrængende opgave med hensyn til at få revurderingerne afsluttet.

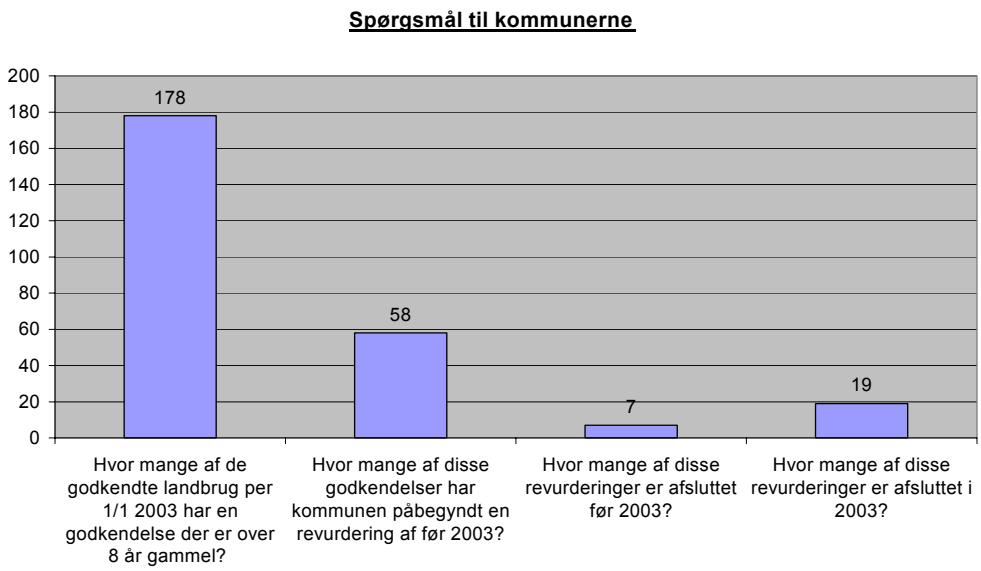

2004

Årets tema 2004 omfattede dels kommunernes tilsyn med overholdelse af bekendtgørelse om etablering og drift af renserier og dels kommunernes tilsyn med opbevaring af flydende husdyrgødning.

2.5.3 Overholdelse af bekendtgørelse om etablering og drift af renserier

Den 1. juli 2003 trådte en ny bekendtgørelse i kraft – bekendtgørelse nr. 531 af 18/06/2003 om etablering og drift af renserier (Renseribekendtgørelsen). Bekendtgørelse fastsætter en række konkrete krav til etablering, indretning og drift af renserier samt ind- og udleveringssteder.

Med tilsynstemaet 2004 har Miljøstyrelsen ønsket at få et overblik over forholdene på landets renserier og ind- og udleveringssteder, herunder hvorvidt disse overholder bekendtgørelsens krav.

På den baggrund opfordrede Miljøstyrelsen samtlige kommuner til at indberette oplysninger om deres tilsyn med renserier og ind- og udleveringssteder. Indberetningerne har været frivillige og har bestået i udfyldelse af tilsynsskemaer udarbejdet af Miljøstyrelsen. Indberetningerne dækker 3 ind- og udleveringssteder og 150 renserier, som er omfattet af bekendtgørelsen.

Undersøgelsen er baseret på indleverede tilsynsskemaer renserier indleveret af 253 af landets 269 kommuner svarende til ca. 94 % af kommunerne.

Undersøgelsens vægt har været på selve kortlægningen af, hvorvidt renseribekendtgørelsens krav overholdes. Derimod er der ikke foretaget en mere dybdegående analyse af, hvad der kan forklare resultaterne i undersøgelsen.

I tabellen nedenfor er angivet en oversigt over, hvordan landets renserier fordeler sig med hensyn til overholdelse af bekendtgørelsen.

Tabel: Overholdelse af renseribekendtgørelsen.

Beskrivelse	Antal	Andel
Renserier der udelukkende anvender kulbrinter og som overholder bkg.	19	
Renserier der udelukkende anvender kulbrinter og som ikke overholder bkg.	16	
Renserier der anvender tetrachlorethylen og som overholder bkg.	33	
Renserier der anvender tetrachlorethylen og som ikke overholder bkg.	47	
Renserier der overholder bkg.	52	45%
Renserier der ikke overholder bkg.	63	55%
Total	115	100%

Med overholdelse af renseribekendtgørelsen menes i denne forbindelse: Kravene til indretnings- og driftskrav, de særlige krav til renserier i etageejendomme, kravene til etablering af afkast, kravene til sikring mod jord- og grundvandsforurening samt de særlige krav til rensemaskiner, der anvender tetrachlorethylen, jf. § 4, stk. 1, 2, 3 og 4., § 6, stk. 2, 3, 4, 5 og 7 samt § 8, § 9 og § 10 i bekendtgørelse nr. 532 af 18/06/2003.

Fordelingen er angivet grafisk på nedenstående figur.

Figur . Overholdelse af renseribekendtgørelsen

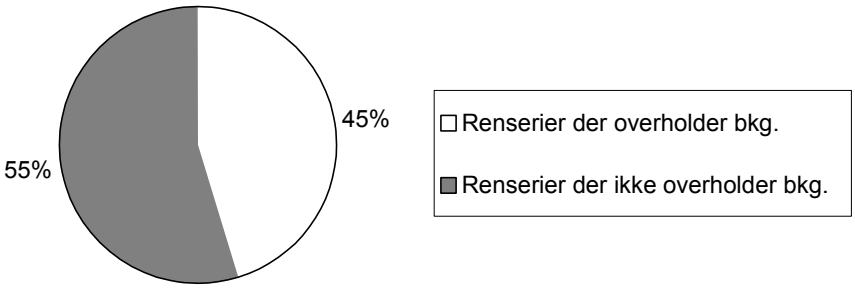

Med overholdelse af renseribekendtgørelsen menes i denne forbindelse: Kravene til indretnings- og driftskrav, de særlige krav til renserier i etageejendomme, kravene til etablering af afkast, kravene til sikring mod jord- og grundvandsforurening samt de særlige krav til rensemaskiner, der anvender tetrachlorethylen, jf. § 4, stk. 1, 2, 3 og 4., § 6, stk. 2, 3, 4, 5 og 7 samt § 8, § 9 og § 10 i bekendtgørelse nr. 532 af 18/06/2003.

Det kan altså konkluderes, at ca. 55 % ikke overholder renseribekendtgørelsen. Det er tilsyneladende hovedsageligt den manglende opfyldes af kravene til indretning og drift samt de særlige krav til renserier i etageejendomme, der er årsag til, at en så væsentlig del af renserierne ikke overholder bekendtgørelsen.

Miljøstyrelsen følger op på undersøgelsens resultater med henblik på at undersøge, om der inden for det sidste halve år er opnået forbedringer af ovenstående resultat. Miljøstyrelsen har derfor rettet henvendelse til de kommuner, der på indrapporteringstidspunktet har et eller flere renserier, som ifølge de indberettede oplysninger ikke overholder renseribekendtgørelsen. Tilbagemeldingerne har givet positive resultater.

Resultatet af spørgeskemaundersøgelsen er sammenfattet i en rapport, der kan læses på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

2.5.4 Kommunernes tilsyn med opbevaring af flydende husdyrgødning

Kommunerne har i 2004 haft tilsyn med opbevaring af flydende husdyrgødning som årets tilsynstema på landbrugsområdet. Tilsynstemaet har baggrund i skærpelser på dette område, som blev gennemført i 2002 på baggrund af bl.a. ammoniakhandlingsplanen. I ammoniakhandlingsplanen fra 2001 er nævnt følgende : "Efter to gødningsår – efter 1. august 2003 - vil regeringen undersøge, hvorvidt landbruget lever op til målet om tæt overdækning af gyllebeholdere. I tilfælde af at der fortsat ikke er en tilfredsstillende efterlevelse af målet om tæt overdækning, vil undtagelsesbestemmelsen blive faset ud." Resultaterne fra kommunernes tilsynsindsats vedrørende opbevaring af flydende husdyrgødning i 2004 betragtes som den undersøgelse ammoniakhandlingsplanen lægger op til.

Stramningerne vedrørende gyllebeholderne incl. kravet om logbog blev gennemført i bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. §18 med virkning fra 1. marts 2003. Det er her nævnt i stk. 1, at beholdere for flydende husdyrgødning skal være forsynet med fast overdækning i form af flydedug, teltoverdækning eller lign. Ifølge §18 stk. 2 kan den ansvarlige for landbrugsdriften undlade at opfylde kravet om fast overdækning, jf. stk. 1, såfremt der i stedet etableres tæt overdækning, f.eks. i form af

naturligt flydelag, eller anden tæt overdækning på beholderen, og at driftherren som led i en egenkontrolordning løbende og regelmæssigt mindst én gang om måneden fra den 1. februar 2003 fører optegnelser i en logbog.

Skov- og Naturstyrelsen har modtaget tilbagemeldinger fra 174 kommunerne, som har helt eller delvist udfyldt spørgeskemaet vedrørende tilsynstemaet. I spørgeskemaet efterspørges oplysninger om det samlede overfladeareal i m^2 af gyllebeholdere i kommunen opdelt i kvægbrug, svinebrug og blandede brug. Disse oplysninger er anvendt til at vægte resultaterne omkring type af overdækning og overdækningsgrad, således at resultaterne på landsplan vil repræsentere % af gylleoverfladen med den pågældende overdækningstype eller overdækningsgrad.

Fig. 1 Kommunernes vurdering af overdækningsgraden ved opbevaring af gylle. Tallene er baseret på en samlet vurdering i hver kommune, og det er præciseret overfor kommunerne at den samlede bedømmelse skal afspejle situationen i 2004, som den er konstateret ved tilsyn. Tallene er vægtet i forhold til overfladearealet i m^2 i hver kommune af den pågældende gylletype. Der er således kun medtaget oplysninger fra kommuner, der både har angivet overfladearealet og en vurdering af overdækningsgraden. Nedenstående figur omfatter tal fra 126 kommuner vedrørende kvægbrug, 146 kommuner vedrørende svinebrug og 84 kommuner vedrørende blandede brug. Det samlede overfladeareal udgør 1,6 mio. m^2 gylleoverflade for kvægbrug, 2,4 mio. m^2 gylleoverflade for svinebrug og 0,3 mio m^2 gylleoverflade fra blandet brug.

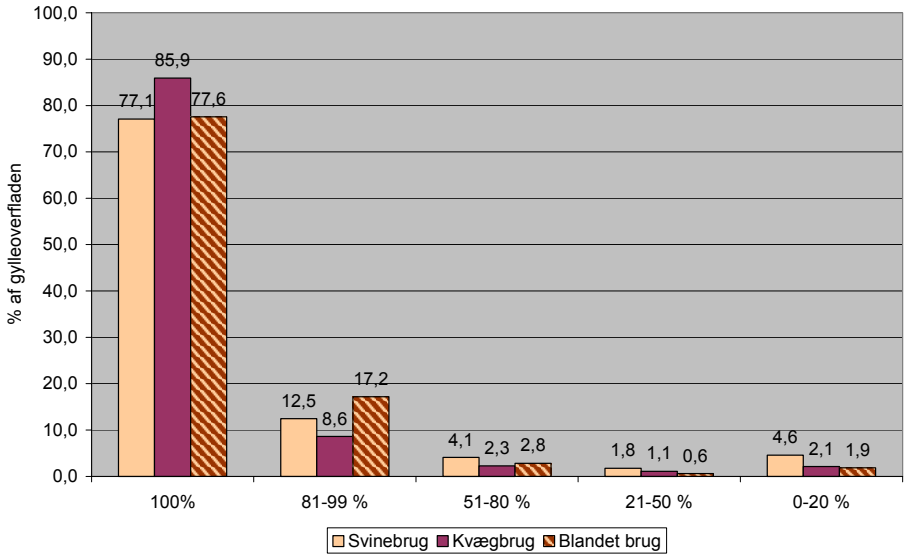

Resultaterne fra 2004 viser en betydelig bedre praksis end en tilsvarende undersøgelse i 2001. For kvægbrug og blandede brug er andelen, som har 100 % overdækning på disse 3 år forøget med 7-8 % procentpoint, mens overdækningen på svinebrugene er forøget med ca. 17 % point. Andelen af brug med mindre end 81 % overdækning er faldet fra ca. 15 % til ca. 10 % for svinebrug, fra ca. 7 % til ca. 5½% for kvægbrug og fra ca. 8% til ca. 5 % for blandet brug. Andelen med under 20 % overdækning er dog ikke faldet og ligger i niveauet 2-4½ % i både 2001 og 2004 afhængig af brugstype. Udviklingen fra 2001 til 2004 er i følgende figur vist for svinebrug.

Fig. 2 Overdækningen på svinebrug i 2001 og 2004. Beregnes det udækkede areal i alt, er det udækkede areal ca. 11 % i 2001 og ca. 8 % i 2004 forudsat at overdækningen beregnes som midten af intervallet f.eks. til 90% i intervallet 81-99%. Til sammenligning viste en undersøgelse i 2000 fra 56 kommuner et udækket areal på ca. 22 %.

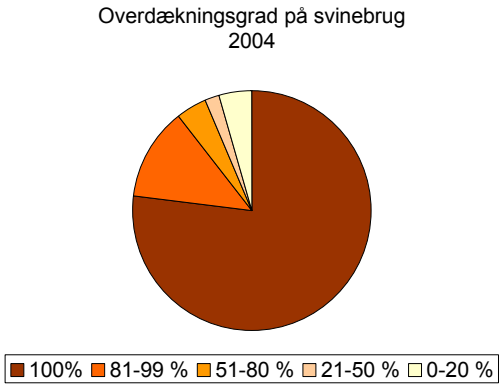

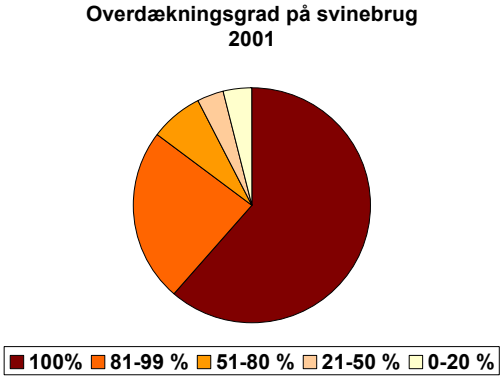

Kommunernes har ligeledes ved tilsynet noteret typen af overdækning. Ifølge bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. §18 skelnes mellem fast overdækning og anden tæt overdækning. Fast overdækning er flydedug, teltoverdækning eller lign. og er der fast overdækning er der ikke krav om logbog.

Fig. 2 Kommunerne vurdering af overdækningstypen ved opbevaring af gylle. Tallene er baseret på en samlet vurdering i hver kommune, og det er præciseret overfor kommunerne at den samlede bedømmelse skal afspejle situationen i 2004, som den er konstateret ved tilsyn. Tallene er ligesom for fig. 1 angående overdækningsgraden vægtet i forhold til overfladearealet i m^2 i hver kommune af den pågældende gylletype. Der er således kun medtaget oplysninger fra kommuner, der både har angivet overfladearealet og en vurdering af overdækningstypen. Disse kommuner er fuldstændig sammenfaldende med kommunerne, der har angivet overdækningsgraden.

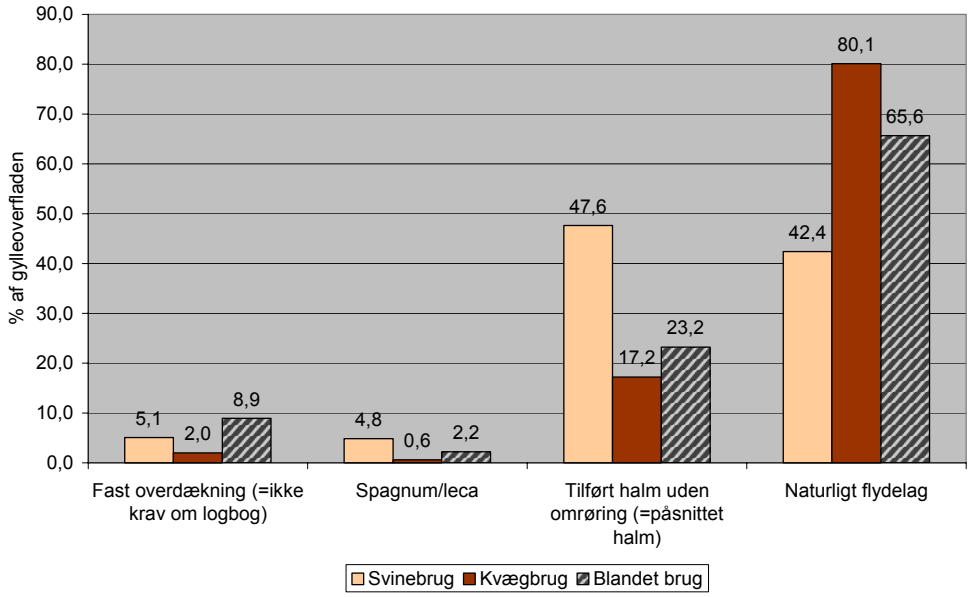

Det ses af figur 2, at der på kvægbrug i langt overvejende grad er naturligt flydelag, mens andelen med naturligt flydelag på svinebrug er under 50 %. På svinebrug er der kun ca. 5 % med fast overdækning og næsten halvdelen af beholderne er overdækket med tilført halm uden omrøring. Dette er betænkeligt, idet det fremgår af vejledningen i logbogen, at når halm eller fast gødning/dybstrøelse tilsættes, bør der samtidig foretages en omrøring i beholderen for at blande halm/gødning med gyllen. Hermed får man en mere homogen blanding, som øger sandsynligheden for, at der dannes et jævnt flydelag på beholderen. Viser det sig ikke muligt at etablere et permanent naturligt flydelag kan kommunen kræve, at der etableres fast overdækning. I forhold til undersøgelsen i 2001 er anvendelsen af fast overdækning på svinebrug øget fra 3,6 % til 5,1 %, mens anvendelsen af spagnum/leca er reduceret fra 9,3 % til 4,8 %.

I forbindelse med indberetningen af resultaterne fra årets tilsynstema har kommunerne også indberettet de reaktioner, der har været overfor en række forhold vedrørende gyllebeholderne.

Tabel.1 Ifølge oplysningerne fra indberetningerne har 162 kommuner i 2004 ført tilsyn med i alt 4783 gyllebeholdere. Dette har givet anledning til følgende reaktioner vedrørende flydelag/overdækning både angivet som antal tilfælde og som procent.

	Henstillinger	Indskærpelser	Påbud	Forbud	Politianmeldelser
Antal	247	257	13	9	16
i % af antal tilsyn	5,2 %	5,4 %	0,3 %	0,2 %	0,3 %

Der har i alt været reaktioner ved 11,3 % af tilsynene, hvilket er lidt over den andel af gyllebeholderne, som har under 81 % overdækning. Dette er på niveau med håndhævelsespraksis i 2001. Det blev dog i 2001 understreget i forbindelse med miljøtilsynsrapporten i 2001, at for husdyrbrug med utilstrækkeligt flydelag, hvilket ofte er svinebrug, bør kommunerne i større udstrækning end hidtil håndhæve regler ved indskærpelser og politianmeldelser.

Årets tilsynstema omfatter også en evaluering af den logbog, der skal føres for alle gyllebeholdere uden fast overdækning. Logbogen består både af skemaer, hvor overdækningens tilstand løbende anføres, og en vejledning, der både omfatter udfyldelsen af skemaerne og en vejledning i etablering og vedligeholdelse af en overdækning. Logbogen blev udsendt til alle landmænd primo 2003 og kan findes på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside. Det er desuden styrelsens opfattelse at både kommunerne og rådgivningscentrene distribuerer logbogen løbende.

Kommunerne har også indberettet reaktionerne overfor tilfælde, hvor der ikke var ført tilfredsstillende logbog. Disse er angivet i tabel 2.

Tabel 2. Ifølge oplysningerne fra indberetningerne har 162 kommuner i 2005 ført tilsyn med i alt 4783 gyllebeholdere og konstateret, at der ikke var ført tilfredsstillende logbog i 617 tilfælde, selvom der var krav herom. Dette har givet anledning til følgende reaktioner vedrørende føring af logbog både angivet som antal tilfælde og som procent i forhold til antal tilfælde, hvor der ikke var tilfredsstillende logbogsføring.

	Henstillinger	Indskærpelser	Påbud	Politianmeldelser
Antal	307	271	1	3
i % af tilfælde med ikke tilfredsstillende logbog	49,8 %	43,9 %	0,2 %	0,5 %

Det kan konstateres, at der stort set har været reaktioner overfor de tilfælde, hvor der ikke er ført tilfredsstillende logbog, men at det meget sjældent har ført til politianmeldelser, hvilket kan være begrundet i at logbogen er ny og at problemer normalt først søges løst administrativt.

Formålet med logbogen er både at være et redskab for landmanden, så han bedre kan etablere og vedligeholde en tæt overdækning, og for kommunerne, så de i deres tilsyn kan vurdere overdækningen på andet end tilsynstidspunktet.

Kommunerne er blevet bedt om at vurdere værdien af logbogen og resultatet af denne evaluering fremgår af figur 3.

Fig. 3 Kommunernes evaluering af logbogen. Angående spørgsmålet om "logbogen er et godt redskab" er dette besvaret af 159 kommuner, mens 163 kommuner har deltaget i evalueringen af de 3 øvrige spørgsmål.

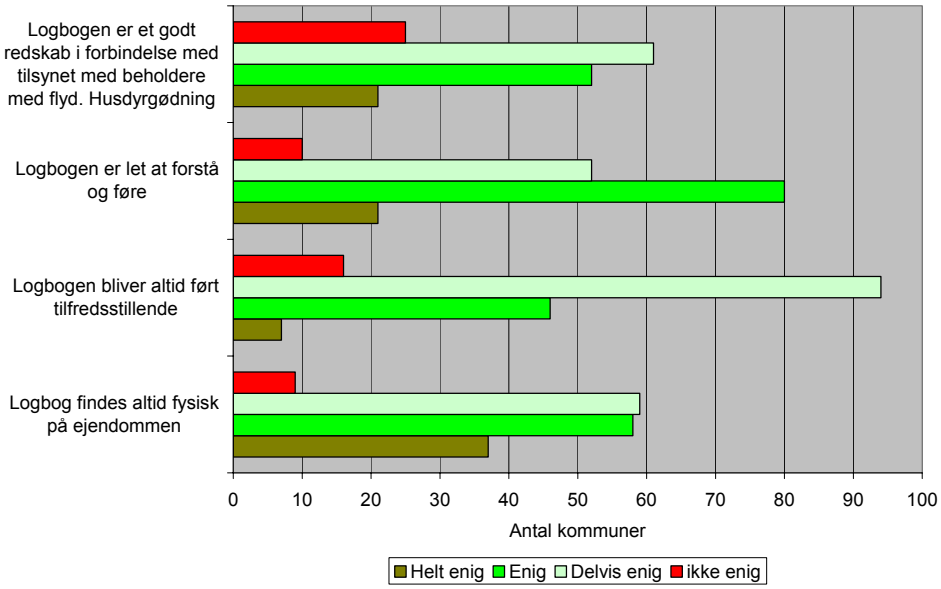

Skov- og Naturstyrelsen vurderer samlet set, at der er et tilfredsstillende kendskab til logbogen og føringen af denne, og at der i de tilfælde, hvor logbogen ikke føres, bliver der fulgt op på dette. De fleste finder logbogen let at forstå, mens der er større skepsis om hvorvidt logbogen er et godt redskab i forbindelse med tilsynet med gyllebeholdere. Kommunerne har i indberetningen haft mulighed for at komme med forslag til forbedringer af logbogen. Dette har bl.a. medført følgende forslag:

- *4 kommuner fremhæver problemer med at logbogen udfyldes for en lang periode lige inden tilsyn. En kommune foreslår, at der stilles krav om billeder med dato på og en anden kommune foreslår, at logbogen blev ændret til en elektronisk indberetning, så der kun kan indberettes én gang per dag.*
- *Flere kommuner nævner, at skema 2 kan være svær at forstå.*
- *2 kommuner nævner muligheden for, at der blev udgivet en logbog med plads til flere beholdere f.eks. i form af en notesbog.*
- *Der ønskes en mere vejrbestandig indbinding.*
- *Logbogen kunne udvides med et felt, hvor der kunne angives hvor hurtigt flydelaget bliver gendannet.*
- *Forskellige forslag til ændret lay-out f.eks. at der kun er ét skema fremfor to skemaer*
- *En mere klar vejledning vedrørende håndhævelse*

Skov- og Naturstyrelsen har foreløbig følgende kommentarer til de nævnte forslag. Der er mange og ofte modsat rettede ønsker til lay-out. I forbindelse med udgivelsen af logbogen blev mange kommuner hørt og der vurderes ikke at være væsentlige entydige ønsker om ændringer, som det umiddelbart vurderes hensigtsmæssigt at gennemføre. Styrelsen gør i den forbindelse opmærksom på, at det er tilladt for landbrugscentre eller kommuner at udvikle deres eget design, indbinding eller sammenskrivning af skemaer, så længe skemaerne overholder Skov- og Naturstyrelsens anvisninger dvs. oplysninger-

ne i den nuværende logbog skal fremgå. Det er også muligt at supplere med egne eksempler og vejledninger til udfyldelse af skemaet for at fremme forståelsen.

Den mest markante kritik af logbogen er mistanken om, at logbogen ofte udfyldes for en lang periode lige inden tilsyn. Dette er betænkeligt især i kombination med, at gyllebeholderne på svinebrug ved tilsyn ofte har en overdækning bestående af ikke-omrørt snittet halm, som ligeledes i visse tilfælde kunne mistænkes at være tilført umiddelbart før anmeldt tilsyn.

Angående håndhævelsen henviser Skov- og Naturstyrelsen til styrelsens hjemmeside, hvor en vejledning vedrørende håndhævelse af § 18 i bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. om overdækningen af bl.a. gyllebeholdere kan findes.

Som den sidste del af indberetningen har kommunerne angivet, hvor mange tilfælde der i 2004 har været med uheld med beholdere med flydende husdyrgødning, og hvad årsagerne har været. Der har i alt været indrapporteret 18 uheld, som er angivet i det følgende. Listen er medtaget for at kommuner og landmænd kan blive opmærksom på, hvornår uheld typisk opstår, så fremtidige uheld bedre kan forebygges.

- *Der blev tabt 60 tons gylle, da overpumningsrøret er hoppet fra ved samlemuffe som følge af frost ved pumpning til beholder beliggende 300 meter fra gård. Røret er efterfølgende sikret med bolte.*
- *Der blev tabt 15 tons gylle ved bristet samling mellem fortank og beholder under pumpning.*
- *Der blev tabt 45 tons gylle, da spjæld sætter sig fast under pumpning mellem to beholdere. Spjæld er efterfølgende sløjfet.*
- *Der blev tabt 18 tons da et pumperør bristede ved samling mellem stald og beholder.*
- *Der blev tabt 2 tons idet gyllevogn vælter i blød mark.*
- *Der har været 7 tilfælde af forskellige pumpeuheld hvor der er blevet tabt ca. 60 tons i alt.*
- *Der blev tabt 750 tons ved en kortslutning af en gyllebeholderpumpe. Derefter har der været krav om at studsen skal være over gyllebeholderen samt tæt befæstet holdeplads.*
- *Der blev tabt 60 tons da en kontakt blæste ned af orkan. Kontakten er efterfølgende sikret.*
- *Der blev tabt 145 tons da et frostlag åbnede et spjeld fra biogastankvogn. Alle spjeld er efterfølgende tilmuret.*
- *Der blev tabt et ukendt antal tons da et kabel sprang læk på gylletank*
- *Der blev tabt 1-5 tons pga. pumpe der var ude af drift*
- *Der blev tabt 4 tons ved uheld i forbindelse med udbringning*

3 Amtskommunernes miljøindsats

3.1 Miljøtilsynet i amtskommunerne

Tilsynsopgaverne

Det amtskommunale miljøtilsyn omfatter de a-mærkede listevirksomheder, som typisk er de større godkendelsespligtige virksomheder og anlæg. Amterne fører desuden tilsyn med vindmøller og renseanlæg samt med de virksomheder og anlæg, som drives af kommunerne. Endvidere fører amterne tilsyn med deponeringer i råstofgrave og tidligere råstofgrave. Endelig har amterne ansvaret for overvågningen af miljøtilstanden i omgivelserne, herunder tilsynet med miljøets tilstand i vandløb, søer og kystnære havområder og i luft, jord og grundvand.

Tilsynsressourcerne

De 14 amter samt Københavns og Frederiksberg kommuner anvendte i 2003 i alt 343 årsværk og i 2004 i alt 354 årsværk til tilsynet. Udarbejdelse af godkendelser er medregnet heri. Herudover anvendte amterne til tilsynsarbejdet i alt 89 mio. kr. i 2003 og i alt 80 mio. kr. i 2004 til fremmede tjenesteydelser, inklusive laboratorieanalyser o.l., der direkte kan henføres til tilsynet. I beløbet indgår ikke udgifter til f.eks. entreprenørarbejder eller lignende opgaver i forbindelse med selvhjælpshandlinger. De anvendte samlede ressourcer fordelt på tilsynsområderne er vist herunder for årene 2002, 2003 og 2004.

Fig. 3.1 Amternes samlede ressourceindsats til tilsynet i årene 2002, 2003 og 2004i form af årsværk i egen forvaltning og beløb til fremmede tjenesteydelser. Angivelserne er desuden angivet i procent af total.

Tilsynsområder:	Anvendte Årsværk	Fremmede tjenesteydelser i mio. kr.
Virksomheder (inkl. Dambrug)	2004: 152 ~ 43 % 2003: 147 ~ 43 % 2002: 156 ~ 43 %	2004: 8,2 ~ 10 % 2003: 8 ~ 9 % 2002: 9 ~ 9 %
Renseanlæg	2004: 24 ~ 7 % 2003: 23 ~ 7 % 2002: 26 ~ 7 %	2004: 3,2 ~ 4 % 2003: 5 ~ 5 % 2002: 6 ~ 6 %
Miljøtilstanden i omgivelserne	2004: 151 ~ 43 % 2003: 142 ~ 41 % 2002: 146 ~ 40 %	2004: 48,4 ~ 61 % 2003: 55 ~ 61 % 2002: 53 ~ 57 %
Andet tilsyn (inkl. Vindmøller)	2004: 28 ~ 8 % 2003: 31 ~ 9 % 2002: 35 ~ 10 %	2004: 19,9 ~ 25 % 2003: 22 ~ 25 % 2002: 26 ~ 28 %
Forbrug af ressourcer til tilsyn i alt	2004: 354 ~ 100 % 2003: 343 ~ 100 % 2002: 364 ~ 100 %	2004: 79,8 ~ 100 % 2003: 89 ~ 100 % 2002: 94 ~ 100 %

Af fig. 3.1 fremgår, at tilsynet med virksomhederne og tilsynet med miljøtilstanden i omgivelserne generelt tegner sig for det størstedelen af det samlede

årsværkforbrug, medens generelt hovedparten af udgifterne til fremmede tjenesteydelser anvendes til tilsynet med miljøtilstanden i omgivelserne.

Udviklingen i antal årsværk til tilsynsområderne

Amternes årsværk til tilsyn i perioden 1995 til 2004 er vist i fig. 3.2. Efter en svagt stigende tendens i perioden frem til 1998 er der frem til 2003 sket et fald på alle tilsynsområder, som samlet drejer sig om ca. 99 årsværk. Herefter, dvs. fra 2003 til 2004, stiger årsværkforbruget med ca. 11 årsværk. Set i forhold til årsværkforbruget i 1998 fordeler faldet frem til 2004 sig med 32 årsværk færre på virksomhedstilsynet, 10 årsværk færre på tilsynet med renseanlæg, 26 årsværk færre på tilsynet med miljøtilstanden i omgivelserne og 20 årsværk færre på andet tilsyn.

Fig. 3.2 Amternes forbrug af årsværk til tilsyn 1995-2004

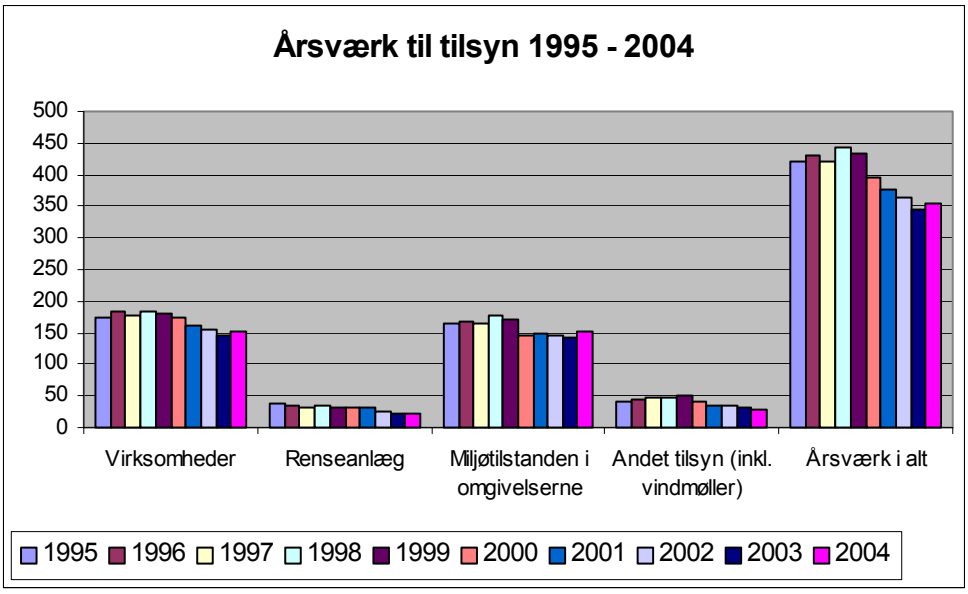

Udviklingen i forbruget af fremmede tjenesteydelser

Amternes forbrug af fremmede tjenesteydelser til tilsynet i årene 1995 til 2004 er vist i fig. 3.3. Samlet set er der siden 1999 sket et fald i udgifterne til fremmede tjenesteydelser på i alt knap 30 mio. kr., heraf et fald på ca. 10 mio. kr. det seneste år, dvs. fra 2003 til 2004. Faldet i udgifterne siden 1999 fordeler sig med ca. 4,4 mio. kr. på virksomhedstilsynet, ca. 1,8 kr. på tilsynet med renseanlæg, ca. 14,7 mio. kr. på tilsynet med miljøtilstanden i omgivelserne og ca. 8,7 mio. kr. på tilsynet med andet.

Fig. 3.3 Udgifter til fremmede tjenesteydelser til tilsynet 1995 – 2004

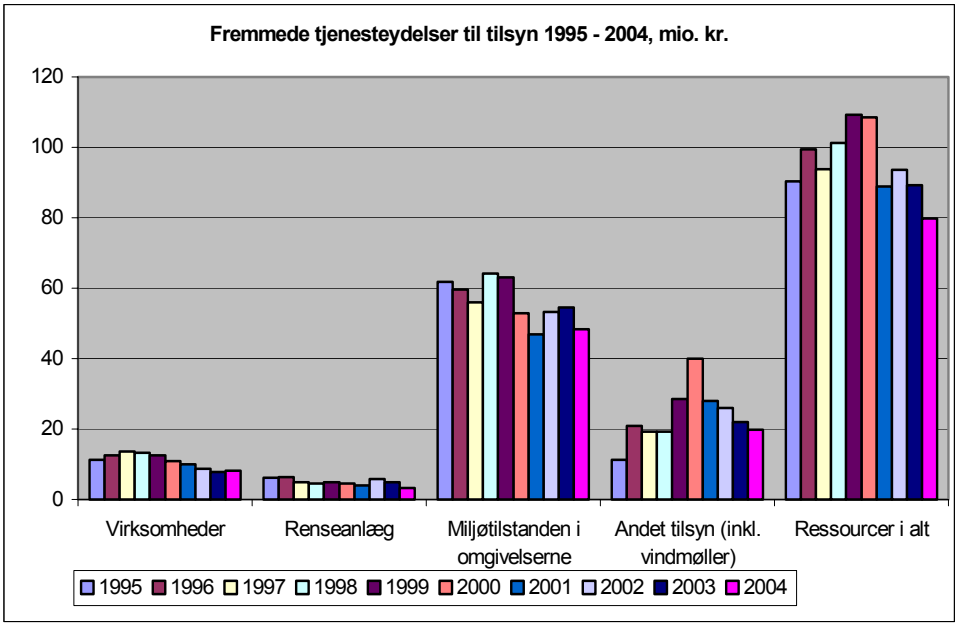

3.2 Amtskommunernes virksomhedstilsyn

Det virksomhedstilsyn, amterne udfører, omfatter tilsynet med private a-mærkede listevirksomheder samt tilsynet med alle kommunalt drevne listevirksomheder og ikke-listevirksomheder. Udarbejdelse af godkendelser til listevirksomhederne indgår i nedenstående opgørelser.

3.2.1 Tilsynet med samtlige registrerede virksomheder

Ressourcerne til virksomhedstilsynet.
I fig. 3.4 er amternes forbrug af årsværk til virksomhedstilsynet i 2003 og 2004 opstillet i stigende rækkefølge i forhold til årsværkforbruget i 2004. Med undtagelse af Frederiksberg Kommune og Bornholms Amt ligger forbruget af årsværk til virksomhedstilsynet mellem ca. 6 og 17 årsværk pr. amt.

Fig. 3.4 Amternes forbrug af årsværk til det samlede virksomhedstilsyn i 2003 og 2004.

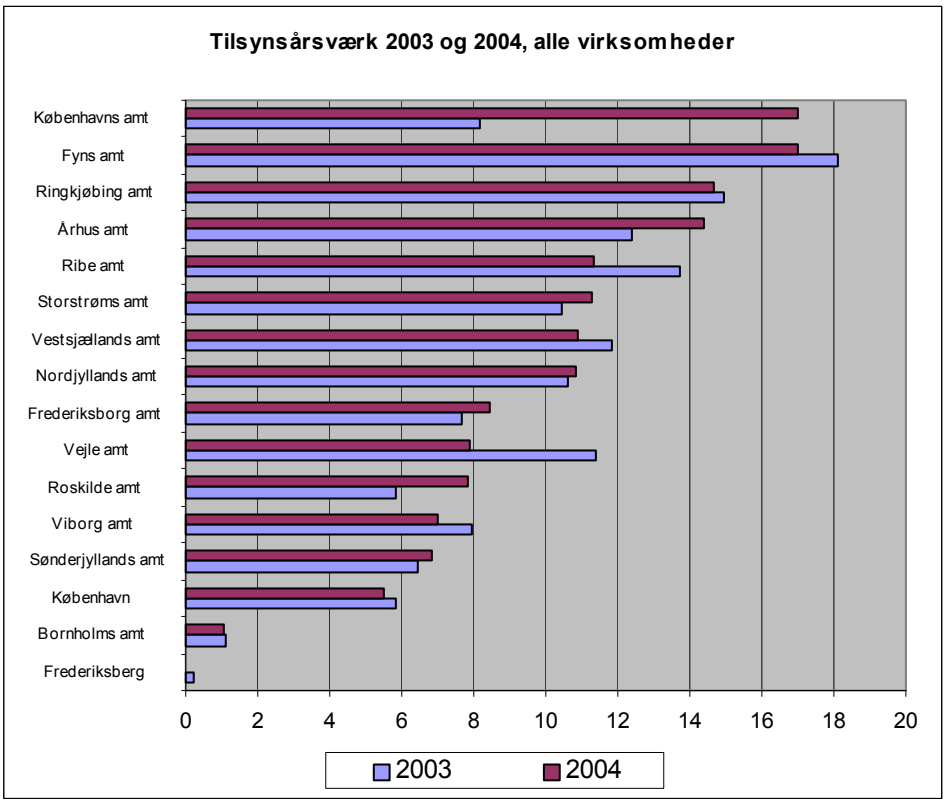

I fig. 3.5 er tilsvarende amternes forbrug i 2003 og 2004 af fremmede tjenesteydelser til virksomhedstilsynet, opstillet i stigende rækkefølge i forhold til forbruget i 2004. Det fremgår, at forbruget varierer fra ingen eller få udgifter op til ca. 1.3 mio. kr.

Fig. 3.4 Amternes forbrug af fremmede tjenesteydelser til det samlede virksomhedstilsyn i 2003 og 2004.

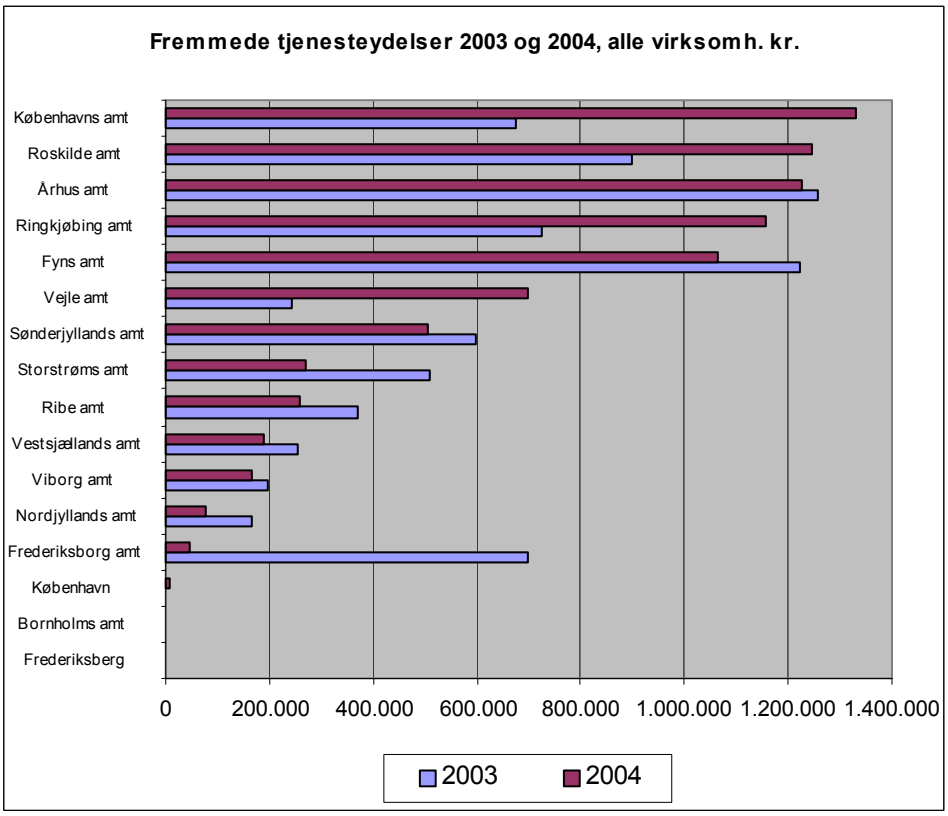

Tilsynet med virksomhederne

For de enkelte amter er antallet af registrerede virksomheder, antal besøgte heraf og antal tilsyn i alt vist i fig. 3.6 vedr. 2003, øverste figur og vedr. 2004, nederste figur. Registrerede virksomheder omfatter samtlige a-mærkede virksomheder samt kommunalt drevne virksomheder, som amtet jf. lovgivningen fører tilsyn med.

Fig. 3.5 registrerede virksomheder, besøgte virksomheder og antal tilsynsbesøg i 2003 (øverste figur) og 2004 (nederste figur)

Amterne vedr. 2003

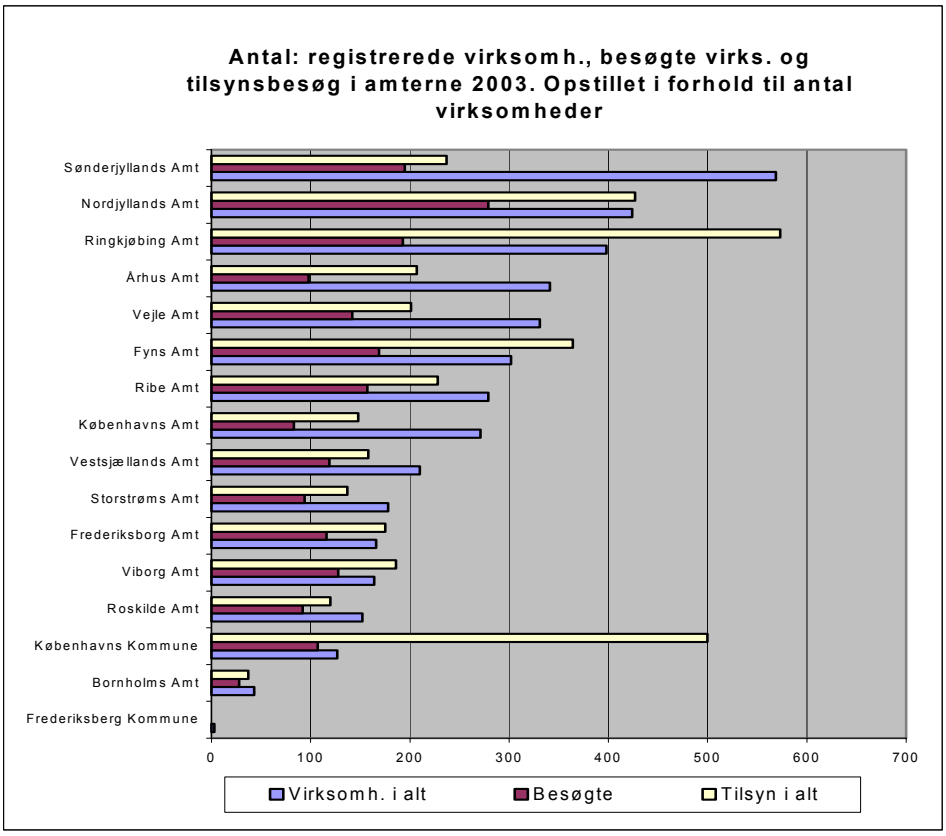

Amterne vedr. 2004

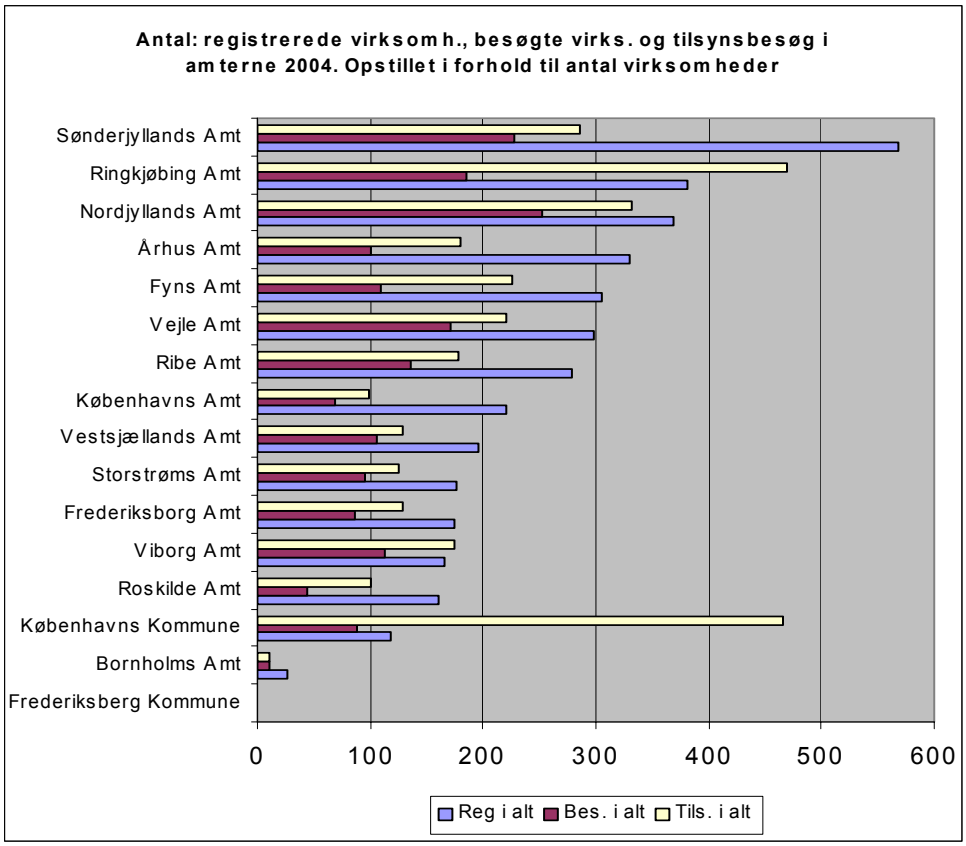

Det ses af fig. 3.6, at der med enkelte undtagelser er sammenhæng mellem antal virksomheder og besøgte virksomheder. Med hensyn til tilsynsbesøg skiller enkelte amter sig ud med et forholdsvis stort antal tilsynsbesøg.

<u>Udviklingen i virksomhedstilsynet</u>
Det samlede antal registrerede virksomheder i amterne udgjorde i 2003 i alt 3.958 virksomheder, hvilket er 125 virksomheder flere end i 2002. Af de registrerede virksomheder blev 2.000 virksomheder – svarende til 50 % af virksomhederne - tilset i 2003. De tilsete virksomheder modtog i alt 3.698 tilsynsbesøg.

For 2004 var tilsvarende det samlede antal registrerede virksomheder i alt 3.768 virksomheder, hvilket er 190 virksomheder færre end i 2003. Af de registrerede virksomheder blev 1.792 virksomheder - svarende til 48 % af virksomhederne - tilset i 2004. De tilsete virksomheder modtog i alt 3.124 tilsynsbesøg.

Udviklingen i antallet af registrerede virksomheder samt antallet af besøgte virksomheder i perioden siden 1994 er vist i fig. 3.7. Endvidere er vist udviklingen i andelen af besøgte virksomheder over årene.

Fig. 3.7 Totale antal registrerede virksomheder samt antal og procent besøgte virksomheder 1994 – 2004.

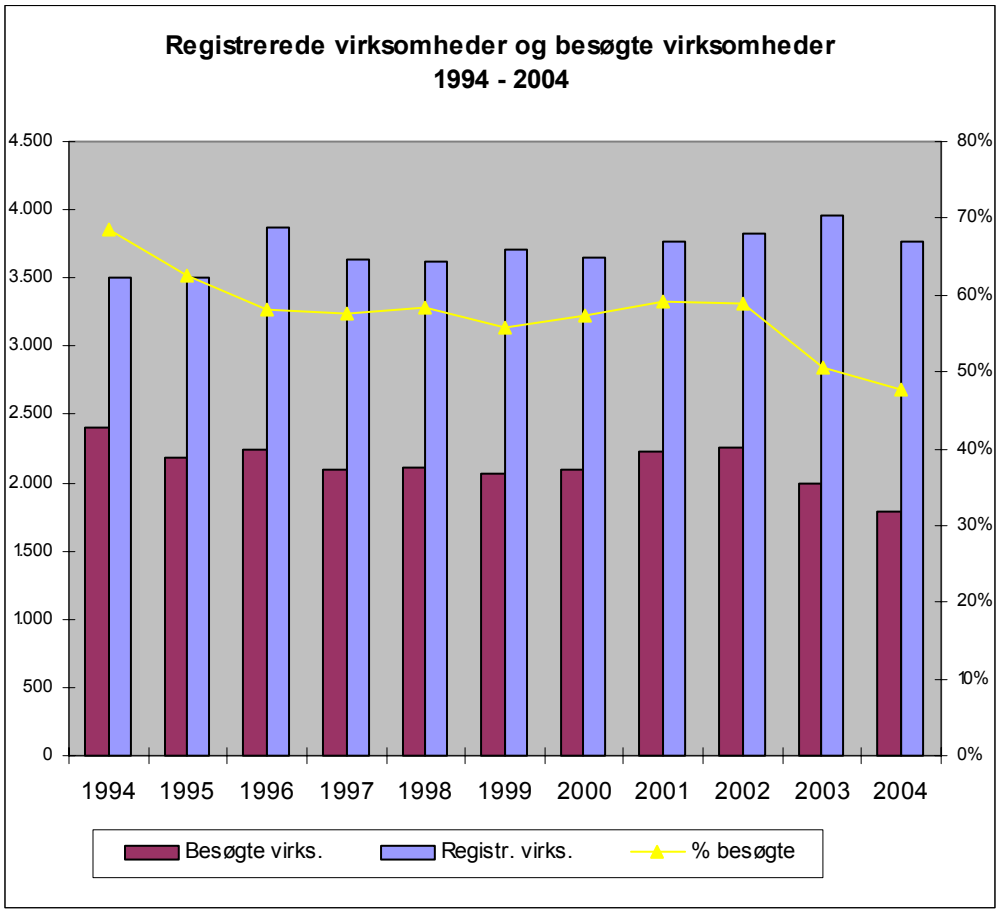

Som det fremgår af fig. 3.7, er der over de seneste 2 år sket et fald i antal besøgte virksomheder, hvilket i samme periode har betydet et fald i tilsynsfrekvensen fra 59 % tilsete virksomheder i 2002 til 48 % tilsete virksomheder i 2004.

3.2.2 Tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder

Virksomheder og godkendelser

En del af de registrerede virksomheder er a-mærkede listevirksomheder. Disse udgjorde ved udgangen af 2003 i alt 2.317 virksomheder, hvilket er 125 flere virksomheder end året før. Derimod faldt antallet med 156 virksomheder i 2004, således, at der ved udgangen af dette år var i alt 2.161 a-mærkede virksomheder.

Af de 2.161 a-mærkede listevirksomheder havde i alt 1.997 virksomheder en godkendelse ved udgangen af 2004, hvilket er 65 flere end ved udgangen af 2002. Der blev i 2003 i alt udarbejdet 420 godkendelser og i 2004 i alt 374 godkendelser til a-mærkede virksomheder.

Ressourcerne til tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder

I tabellen, fig. 3.8 er vist de anvendte ressourcer til tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder i perioden 2002 til 2004. Ressourcerne til tilsynet med ferskvandsdambrugene, som er en del af de a-mærkede listevirksomheder, er angivet særskilt. Ressourceforbruget er endvidere opdelt på udarbejdelsen af virksomheds-godkendelser og på selve tilsynet.

Fig. 3.8 Amternes ressourceforbrug til tilsynet med a-mrk. listevirksomheder i 2002, 2003 og 2004.

	Udarbejdelse af godkendelser		Tilsyn	
	Årsværk i egen forvaltning	Forbrug af fremmede tjenesteydelser kr.	Årsværk i egen forvaltning	Forbrug af fremmede tjenesteydelser kr.
a-mærkede listevirksomheder, ekskl. Dambrug	2004: 58 2003: 62 2002: 61	2004: 1.293.882 2003: 1.258.230 2002: 1.378.637	2004: 69 2003: 59 2002: 65	2004: 5.506.094 2003: 5.113.229 2002: 5.340.072
Ferskvandsdambrug	2004: 8 2003: 9 2002: 9	2004: 48.700 2003: 81.357 2002: 68.000	2004: 8 2003: 9 2002: 10	2004: 791.355 2003: 846.179 2002: 1.080.325
I alt	2004: 66 2003: 71 2002: 70	2004: 1.342.582 2003: 1.339.587 2002: 1.446.637	2004: 77 2003: 69 2002: 75	2004: 6.297.449 2003: 5.959.408 2002: 6.420397

Det samlede forbrug af årsværk til tilsynsopgaven med de a-mærkede listevirksomheder udgjorde mellem 140 og 145 årsværk pr. år i de 3 viste år og fordeler sig med gennemsnitlig 48 % på udarbejdelse af godkendelser og med 52 % på selve tilsynet. Den samlede udgift på mellem 7,3 og 7,9 mio. kr. pr. år i de 3 år til fremmede tjenesteydelser fordeler sig med 18 % på godkendelsesarbejdet og 82 % på selve tilsynet.

Ressourcerne til tilsynet med ferskvandsdambrugene

Ferskvandsdambrugene er en del af de a-mærkede listevirksomheder. Amternes forbrug af årsværk til tilsynet med ferskvandsdambrug - i alt 18 årsværk i 2003 og 16 årsværk i 2004 jf. fig. 3.8 - udgjorde 13 % i 2003 og 11 % i 2004 af det samlede årsværkforbrug til tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder. Tilsvarende udgjorde forbruget af fremmede tjenesteydelser til tilsynet med ferskvandsdambrugene - i alt 927.536 kr. i 2003 og i alt kr. 840.055 i 2004 - 13 % i 2003 og 11 % i 2004 af det samlede forbrug af fremmede tjenesteydelser til tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder.

Udviklingen i tilsynet med de a-mærkede listevirksomheder

I 2003 blev i alt tilset 1.474 af de i alt 2.317 a-mærkede listevirksomheder, svarende til tilsyn med 64 % af virksomhederne. Tilsvarende blev der i 2004 tilset i alt 1.368 af de nu i alt 2.161 a-mærkede listevirksomheder, svarende til tilsyn med 63 % af virksomhederne.

For 2003 varierede tilsynsfrekvensen for de enkelte amter mellem 36 % og 98 %. Frederiksberg Kommunes amtslige tilsyn udgjorde dog en undtagelse herfra, da kommunen ikke førte tilsyn i 2003 med de i alt 3 a-mærkede liste-

virksomheder i kommunen. Mange af de a-mærkede virksomheder besøges flere gange årligt. I 2003 blev der således gennemført 3.019 besøg imod 3.396 besøg året før.

For 2004 varierede tilsynsfrekvensen for de enkelte amter mellem 28 % og 100 %. Det samlede antal tilsynsbesøg udgjorde 2.538 tilsyn, dvs. 481 tilsyn færre end i 2003.

Udviklingen i antal a-mærkede listevirksomheder og antal besøgte heraf er vist i fig. 3.9 for årene 1994-2004. Endvidere er vist den procentvise udvikling i andelen af besøgte virksomheder over årene.

Fig. 3.6 Antal a-mrk. listevirksomheder og besøgte heraf i årene 1994-2004.

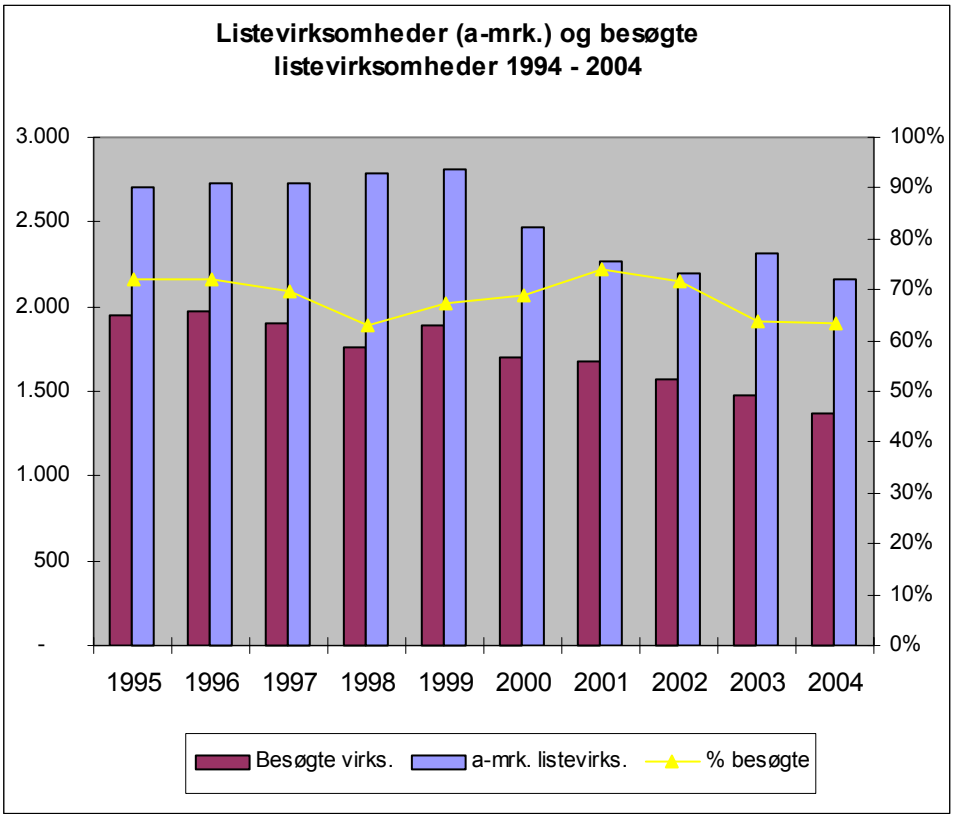

Af fig. 3.9 fremgår, at antallet af besøgte virksomheder fortsat er faldet igennem de senere år. Tilsynsfrekvensen med de a-mærkede virksomheder er således faldet fra 74 % i 2001 til 63 % i 2004.

Tilsynet med de i-mærkede listevirksomheder.
En del listevirksomheder er i-mærkede, dvs. godkendt med udgangspunkt i EU's godkendelsesordning. Størstedelen af disse virksomheder er dog samtidigt a-mærkede.

Ved udgangen af 2003 var der i alt 541 i-mærkede virksomheder. Heraf blev i alt 357 virksomheder tilset i 2003, svarende til 66 % af virksomhederne. I alt gennemførtes 840 tilsyn på disse virksomheder.

For 2004 var der ved årets udgang i alt 507 i-mærkede listevirksomheder. Heraf blev i alt 351 virksomheder tilset i 2004, svarende til 69 % af virksomhederne. I alt gennemførtes 712 tilsyn på disse virksomheder.

3.2.2.1 Tilsynet med ferskvandsdambrug

Ferskvandsdambrugene udgør en del af de a-mærkede listevirksomheder. For 2004 har amterne indberettet oplysninger om 358 dambrug, hvilket er 3 færre end i 2003. Af de registrerede dambrug havde 128 dambrug en godkendelse ved udgangen af 2004 imod 116 ved udgangen af 2003. Der blev i alt meddelt 19 godkendelser i 2004 imod 24 godkendelser i 2003. I alt 356 dambrug blev tilset i 2004 og herunder blev der i alt gennemført 700 tilsynsbesøg.

Tilsynet med dambrugene er fastlagt i dambrugsbekendtgørelsens § 15, og omfatter mindst et årligt besøg ved alle dambrug i amtskommunen. Ved besøget kontrolleres indretnings- og driftsmæssige forhold, og der foretages bedømmelse af den biologiske vandløbskvalitet ved dambruget. Endvidere bør amterne udtage slam- og vandprøver til analyse.

Som et led i tilsynet skal dambrugerne endvidere hvert år inden 1. februar indsende en opgørelse af driftsjournalen med bl.a. oplysninger om årets produktion, anvendte fodertyper, foderforbrugets størrelse, mængden af forbrugte stoffer til sygdomsbekæmpelse samt resultaterne af dambrugets egenkontrol.

Resultaterne af de amtslige tilsyn indberettes til Miljøstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen via de amtslige rapporter om det generelle miljøtilsyn, tilsynet med dambrug i henhold til dambrugsbekendtgørelsen og indberetningerne til det nationale overvågningsprogram, NOVA2003 (NOVANA i 2004).

I alt var 347 dambrug i drift i 2003 og 330 i 2004, og der blev ført tilsyn med alle i løbet af året. Tilsynsaktiviteten omfatter både tilsyn med dambrugenes drift og indretning og tilsyn med vandløbskvaliteten opstrøms og nedstrøms dambrugenes spildevandsudledning.

Amterne har for 2003 indberettet, at der er udført udvidede belastningsundersøgelser ved 23 dambrug, hvor der er udtaget i alt 155 supplerende sæt vandprøver samt lavet kontinuerlige målinger ved 3 af dambrugene. I 2004 er der udført udvidede belastningsundersøgelser ved 27, hvor der er udtaget i alt ca. 315 supplerende sæt vandprøver samt lavet kontinuerlige målinger ved 1 dambrug. Der er stor variation amterne imellem ved valg af strategi for og omfanget af belastningsundersøgelserne. Nogle amter udtager kun enkelte prøver som supplement til dambrugets egenkontrol, mens andre amter har udtaget op til 24 supplerende prøver eller lavet kontinuerlige målinger. Omfanget af amternes belastningsundersøgelser er generelt aftaget gennem de senere år. I 1995 udtog amterne 274 sæt prøver ved 73 dambrug. Dog har indsatsen i 2004 været væsentligt styrket i forhold til de forudgående år i enkelte amter.

<u>Foderforbrug.</u>

I medfør af dambrugsbekendtgørelsen, som trådte i kraft i 1989, fastsatte amterne det årligt højst tilladelige foderforbrug på dambrugene. Afgørelse herom kunne påklages, og i løbet af 1991 og 1992 blev de fleste afgørelser endeligt afgjort i klagesystemet.

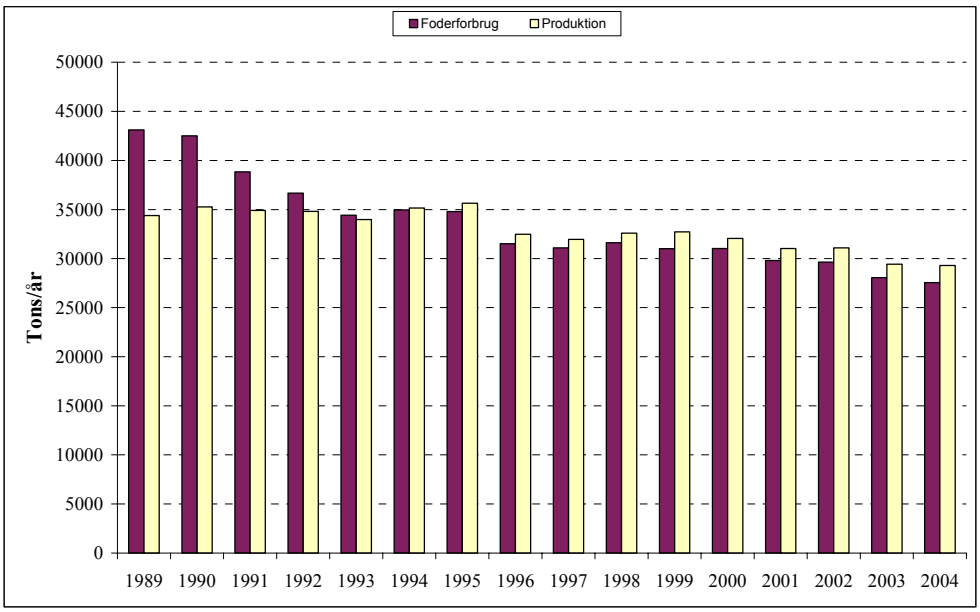

Figur 3-10 Udviklingen i dambrugenes tilladte, faktiske og ikke-tilladte foderforbrug samt foderkvotient i perioden 1990 til 2004.

Udviklingen i dambrugenes foderforbrug er vist i fig. 3.10, og det ses at der i årene efter bekendtgørelsens ikrafttræden var et stort merforbrug af foder i forhold til det tilladte. Konsekvent håndhævelse af det tilladte foderforbrug har ført til, at foderforbruget i det store og hele nu er i overensstemmelse med det tilladte.

Foderkvotient

Udviklingen i foderkvotienten (den mængde foder der medgår til produktion af 1 kg fisk) er vist på fig. 3.10. Det fremgår, at foderkvotienten siden 1990 og frem til 2004 er blevet reduceret fra ca. 1,2 til ca. 0,96, hvilket medfører en væsentlig reduktion i udledningen af forurenende stoffer, da foderet hermed udnyttes langt mere effektivt. Dambrugsbekendgørelsen stiller krav om, at foderkvotienten på årsbasis ikke må overstige 1,0.

Påvirkning af vandløbskvaliteten.

Vandløbskvaliteten opstrøms og nedstrøms dambrugene i henholdvis 2003 og 2004 er vist i fig. 3.11.

Værdierne refererer til Dansk vandløbsfaunaindeks (DVFI), hvor faunaklasse 1 angiver et ensidigt eller manglende dyreliv, og faunaklasse 7 angiver et meget varieret dyreliv. Det fremgår, at den økologiske tilstand i vandløbene opstrøms dambrugene generelt er bedre end nedstrøms. Mange dambrug giver således anledning til en negativ påvirkning af vandløbskvaliteten. I 2003 forringede ca. 31% af de undersøgte dambrug den økologiske tilstand i vandløbene, heraf 8% med stærk påvirkning. I 2004 forringede ca. 37% af de undersøgte dambrug den økologiske tilstand i vandløbene, heraf 11% med stærk påvirkning. Ved en påvirkning forstås, at der er en faunaklasse i forskel op- og nedstrøms dambruget. Ved stærk påvirkning er vandløbskvaliteten ændret svarende til 2 faunaklasser på den nedstrøms station i forhold til den opstrøms liggende station. Ved ca. 50 dambrug (14%) var vandløbskvaliteten i 2003 og 2004 bedre nedstrøms dambruget end opstrøms.

Ved henholdsvis 7% af stationerne opstrøms og 3% af stationerne nedstrøms dambrugene foreligger der ikke oplysninger om vandløbskvaliteten i 2003. I 2004 var de tilsvarende tal henholdsvis 11% og 4%. De manglende oplysninger skyldes enten, at bedømmelsen ikke er foretaget eller, at dambruget ligger

ved et kildevæld eller vandboring, hvor vandløbskvaliteten ikke har kunnet bedømmes.

Ved forureningsbedømmelserne af dambrugene undersøges tilstanden i vandløbet opstrøms og nedstrøms dambrugets udledning. Frem til og med 1998 foretoges forureningsgradsundersøgelser med udgangspunkt i Landbrugsministeriets vejledning fra 1970 (saprobiesystemet). Siden 1999 har det været obligatorisk at anvende Miljøstyrelsens vejledning til biologisk bedømmelse af vandløbskvalitet fra 1998, Dansk Vandløbsfaunaindeks (DVFI).

2003

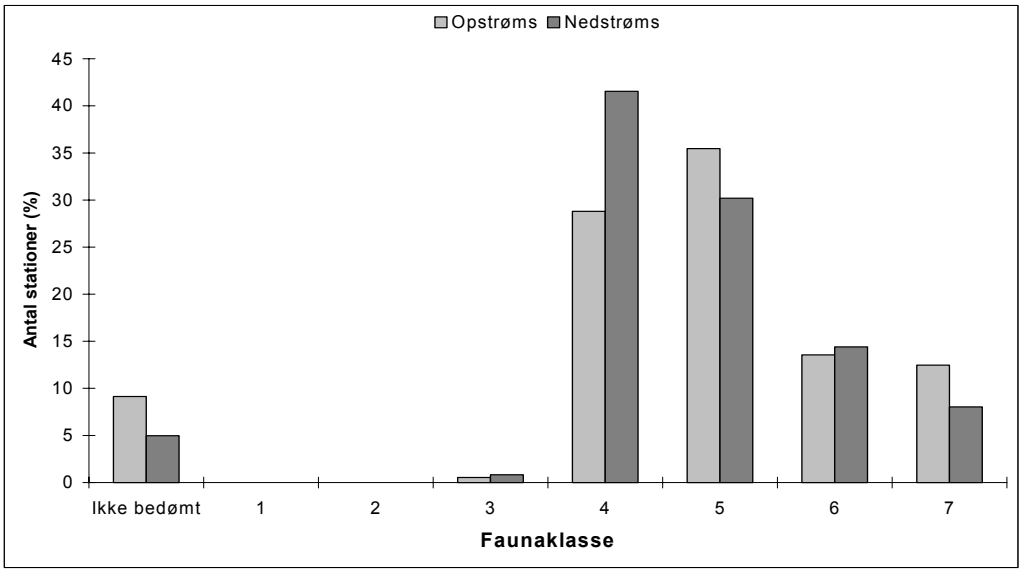

2004

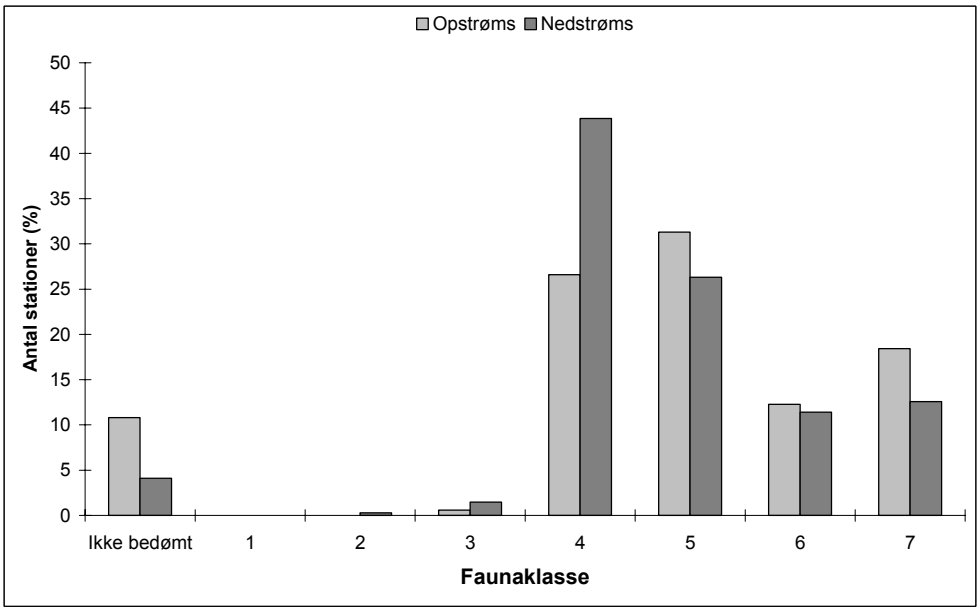

Figur 3-11 Vandløbskvaliteten opstrøms og nedstrøms dambrugene i 2003 og 2004.

Vandløbsbedømmelserne anvendes som grundlag for en administrativ vurdering af hvorvidt kvalitetsmålsætningen for vandløbet i amtets regionplan er opfyldt eller ej. Stort set alle vandløbsstrækninger omkring dambrugene er i målsat som laksefiskevand (B målsætning), der forudsætter en vandløbskvalitet svarende til mindst faunaklasse 5 (DVFI) eller forureningsgrad II efter saprobiesystemet.

Udviklingen i opfyldelsen af kvalitetsmålsætningerne på vandløbsstrækningerne opstrøms og nedstrøms dambrugene i perioden 1989 til 2004 er vist på fig. 3.12.

Det fremgår, at regionplanernes målsætninger opfyldt neden for 60% af dambrugene i 2003 i forhold til 14% i 1989. I 2004 er der sket et fald i målopfyldelse neden for dambrugene til 53%. Forskellen imellem målopfyldelsen i 2003 og 2004 skyldes, at der er 3 dambrug, hvor der ikke længere er målopfyldelse samtidig med at mange af de dambrug som ikke har været i drift 2004 (dvs. udgået af programmet) tilhørte den gruppe, hvor der var målopfyldelse 2003. I perioden 1989 til 2004 er tilstanden oven for dambrugene forbedret fra 54% til opfyldelse af målsætningerne ved 73% af dambrugene. Fig. 3.12 viser således, at siden dambrugsbekendtgørelsen trådte i kraft i 1989 er der sket en betydelig forbedring af vandløbskvaliteten nedstrøms dambrugene, og dambrugenes påvirkning af miljøforholdene i vandløbene er blevet væsentligt mindre. Endnu resterer der dog en del dambrug, hvor tilstanden neden for dambrugene og påvirkningen af vandløbene ikke er acceptabel.

Skov- og Naturstyrelsen forventer, at amterne i forbindelse den igangværende behandling af dambrugenes ansøgninger om miljøgodkendelse sikrer, at regionplanens målsætninger for de berørte vandløbsstrækninger i højere grad kan opfyldes fremover.

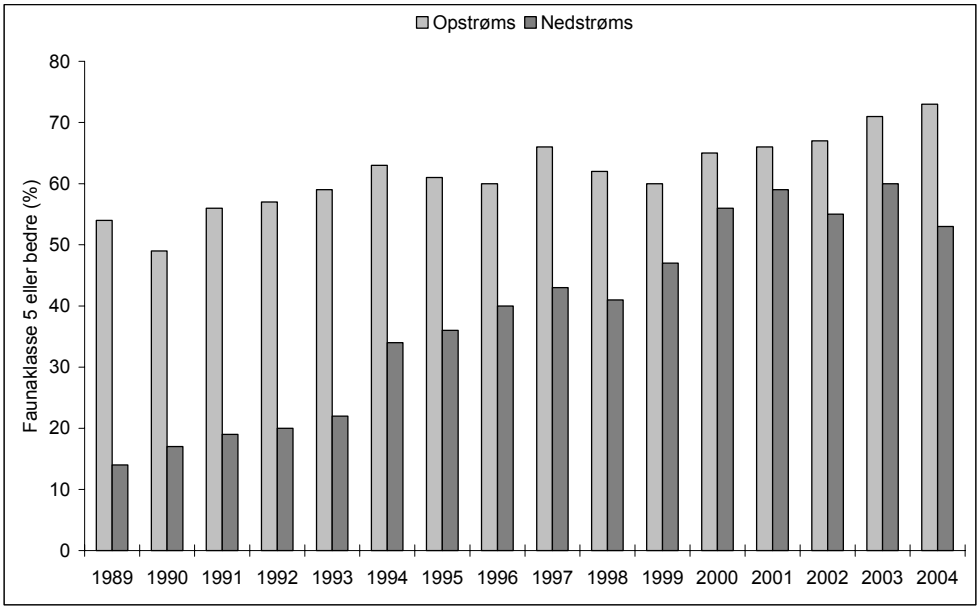

Figur 3-12 Udviklingen i vandløbskvaliteten opstrøms og nedstrøms dambrugene i perioden 1989 til 2004.

Udlederkrav.

I medfør af dambrugsbekendtgørelsen er dambrugene pålagt enten at udtage 2 eller 6 samhørende prøver af indløbsvandet og udløbsvandet med henblik på at kontrollere at dambrugets drift ikke giver anledning til at bekendtgørelsens udlederkrav overskrides. For dambrug, hvor der er udtaget 6 eller flere prøver (inkl. resultater af amternes belastningsundersøgelser) kan der foretages en statistisk kontrol af, hvorvidt udlederkravene kan anses for overholdt.

For 2003 foreligger der oplysning om overholdelse af udlederkrav fra 332 dambrug, hvoraf der på 150 dambrug er udtaget 6 eller flere sæt samhørende

prøver. Resultatvurderingen af dambrugenes udledning i forhold til dambrugsbekendtgørelsens udlederkrav er vist i tabellen, fig. 3.13, hvoraf fremgår, at for langt størsteparten af dambrugene (71% eller flere), hvor der kunne foretages en statistisk kontrol af analyseresultaterne, overholdes udlederkravene. For de resterende dambrug, hvor vurderingen sker på grundlag af enkeltprøver havde ca. 61% af dambrugene ikke problemer med at overholde de vejledende udlederkravværdier.

For 2004 foreligger der oplysning om overholdelse af udlederkrav fra 316 dambrug, hvoraf der på 141 dambrug er udtaget 6 eller flere sæt samhørende prøver. Resultatvurderingen af dambrugenes udledning i forhold til dambrugsbekendtgørelsens udlederkrav er vist i fig. 3.13, hvoraf fremgår, at for langt størsteparten af dambrugene (80% eller flere), hvor der kunne foretages en statistisk kontrol af analyseresultaterne, overholdes udlederkravene. For de resterende dambrug, hvor vurderingen sker på grundlag af enkeltprøver havde ca. 71% af dambrugene ikke problemer med at overholde de vejledende udlederkravværdier.

Generelt lå overholdelsen af udlederkravene i 2003 på et lidt lavere niveau i forhold til 2001, men i 2004 er der en kravoverholdelse svarende til niveauet i 2001. I 2001 overholdtes udlederkravene på 83% af dambrugene, hvor der kunne foretages en statistisk kontrol af analyseresultaterne.

Fig. 3-13. Overholdelse af udlederkrav på ferskvandsdambrug i 2003 og 2004.

2003					
Parameter Udlederkrav	Susp. Stof 3,0 mg/l	Mod. BI_5 1,0 mg/l	Total-N 0,6 mg/l	Amm.-N 0,4 mg/l	Total- P 0,05 mg/l
Kontrol med mindst 6 prøver opfylder krav	138	120	124	128	106
Alle prøver af prøveantal mindre end 6 opfylder krav	150	122	132	128	111
Kontrol med mindst 6 prøver opfylder ikke krav	8	37	33	29	46
Mere end 50% af prøveantal mindre end 6 opfylder krav	3	3	5	9	10
1 prøve af 2 eller 50% af prøveantal mindre end 6 opfylder krav	16	38	20	27	38
Mindre end 50% af prøveantal mindre end 6 opfylder krav	0	2	1	0	4
Ingen prøver opfylder krav	2	10	17	11	17

2004					
Parameter Udlederkrav	Susp. Stof 3,0 mg/l	Mod. BI_5 1,0 mg/l	Total-N 0,6 mg/l	Amm.-N 0,4 mg/l	Total- P 0,05 mg/l
Kontrol med mindst 6 prøver opfylder krav	128	114	119	123	104
Alle prøver af prøveantal mindre end 6 opfylder krav	155	133	138	133	125
Kontrol med mindst 6 prøver opfylder ikke krav	3	25	22	18	37
Mere end 50% af prøveantal mindre end 6 opfylder krav	5	3	1	7	7
1 prøve af 2 eller 50% af prøveantal mindre end 6 opfylder krav	11	28	14	18	24
Mindre end 50% af prøveantal mindre end 6 opfylder krav	1	4	2	1	3
Ingen prøver opfylder krav	3	9	20	16	16

Udlederkravene for dambrug er vejledende er derfor ikke strafbehæftede, som i mange tilfælde på renseanlæg. Dambrugeren skal dog tilrettelægge driften således, at kravene ikke overskrides.

3.2.3 Myndighedsreaktioner

I fig. 3.14 er vist amternes myndighedsreaktioner – såvel håndhævelser som afgørelser - i forbindelse med tilsynet i 2002, 2003 og 2004.

Fig. 3.14 Amternes myndighedsreaktioner i 2002, 2003 og 2004.

Tilsyns-område	År	Håndhævelser			Afgørelser		
		Hen-stilling	Indskær-pelse	Politian-meldelse	Påbud Mbl. § 41 b	Påbud, Øvrige	Forbud
Vind-møller	2004: 2003: 2002:	3 0 10	1 2 5	0 0 0		2 2 3	0 0 0
Liste-virk., ex. Dam-brug	2004: 2003: 2002:	170 263 323	218 225 268	3 6 7	45 41 37	11 15 17	2 1 3
Andre virks. (inkl. Kom. 2 & 3)	2004: 2003: 2002:	45 62 88	12 33 26	0 0 1		1 0 1	0 0 0
Rense-anlæg	2004: 2003: 2002:	51 45 34	19 25 17	3 0 1		4 3 1	0 0 1
Ferskv. Dam-brug	2004: 2003: 2002:	79 90 64	122 202 190	4 3 8	9 4 2	2 8 5	0 0 0
Reaktio-ner i alt	**2004: 2003: 2002:**	**348 460 519**	**372 487 506**	**10 9 17**	**54 45 39**	**20 28 27**	**2 1 4**

Det samlede antal myndighedsreaktioner over årene - når undtages påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 41 b - faldt fra 1.073 reaktioner i 2002 til 985 reaktioner i 2003 og videre til 752 reaktioner i 2004.

Egentlige håndhævelsesreaktioner i form af henstillinger, indskærpelser og politianmeldelser udgjorde i alt 1.042 i 2002, 965 i 2003 og 730 i 2004. Langt de fleste håndhævelsesreaktioner fandt sted i forbindelse med tilsynet med a-mrk. listevirksomheder – inkl. dambrugene.

I fig. 3.15 er der – fordelt på kategorier og i alt - vist en sammenligning af antallet af myndighedsreaktioner i 2004 med de tilsvarende reaktioner siden 1998. Reaktionerne er ekskl. påbud efter Mbl. § 41 b.

Fig. 3.15 Myndighedsreaktioner 1998 – 2004, fordelt på kategorier og i alt.

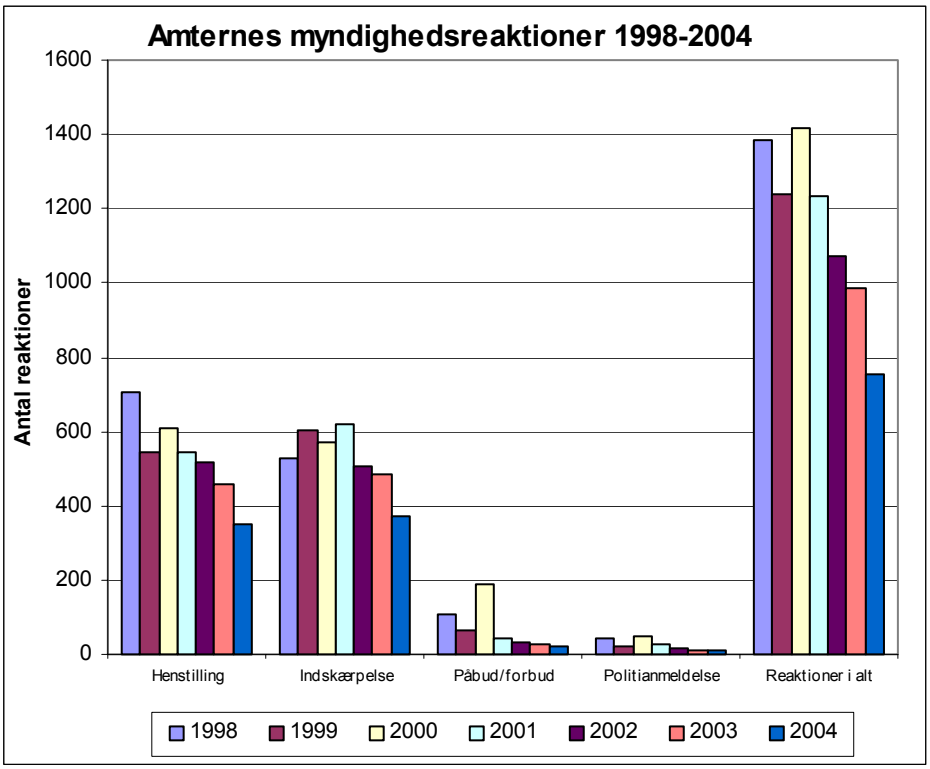

Som det ses af fig. 3.15 er der over de seneste 5 år sket et fald i det samlede antal myndighedsreaktioner, svarende til et fald på 53 % i forhold til 2000. Den faldende tendens kan iagttages for samtlige reaktionstyper. For politianmeldelser alene, de mest vidtgående håndhævelsesskridt, kan der konstateres et fald fra 48 anmeldelser i 2000 til 9 henholdsvis 10 anmeldelser i 2003 og 2004 svarende til et samlet fald på ca. 80 % i forhold til 2000.

3.3 Tilsyn med renseanlæg

Siden 1974 har amterne ført tilsyn med de kommunale spildevandsanlæg. I 1986 vedtog Folketinget en beslutning om, at alle ulovlige udledninger skulle stoppes.
Dette førte til, at der i 1986 mellem Miljøstyrelsen og Amtsrådsforeningen blev aftalt, at amterne fremover årligt skulle indberette tilsynsresultaterne for de kommunale spildevandsanlæg til Miljøstyrelsen. I 1987 indberettede amterne for første gang resultaterne af tilsynet med de kommunale renseanlæg og indsatsen for at få stoppet de ulovlige udledninger. Denne indberetning er nu foregået i 18 år, og de seneste resultater, der vedrører 2004, er indberettet i 2005.

3.3.1 Tilsyn med renseanlæg

Indberettede data indeholder oplysninger om antallet af kommunale renseanlæg i hvert amt. Hvert amt oplyser antallet af tilsynsbesøg, om der er overskridelser i forhold til de fastsatte krav, og såfremt dette er tilfældet, hvilke konsekvenser det har for vandområderne. Som en del af tilsynet indberettes yderligere, hvilke sanktioner amterne har foretaget, når et anlæg ikke har overholdt udledningstilladelsen.

I indberetningen er desuden skelnet mellem fem typer håndhævelse i forbindelse med overskridelse af udlederkravene. Disse betegnes retlig lovliggørelse, henstilling, påbud, indskærpelse og politianmeldelse.

De renseanlæg, hvor der er sket overskridelse af udledningstilladelsen, men hvor der ikke er foretaget nogen af de ovennævnte håndhævelser, placeres under kategorien "andet". Denne kategori anvendes i de tilfælde, hvor anlæg er under indkøring, ombygning eller udbygning. Endvidere anvendes kategorien ved anlæg, der er nedlagt i løbet af det pågældende tilsynsår, og anlæg, der skal nedlægges i det efterfølgende år. Tilsvarende gælder for de anlæg, hvor amtet har vurderet, at overskridelsen er af underordnet betydning. Endelig de anlæg, hvor amtet har vurderet, at kommunen på eget initiativ har forbedret forholdene, og i tilfælde, hvor der har været tale om uhensigtsmæssige driftsforhold. Det skal bemærkes, at der for nogle få anlæg med registreret overskridelse ikke er angivet, hvordan der håndhæves, eller årsag til, at der ikke håndhæves.

3.3.2 Resultater af indberetningen

For 2004 er der registreret i alt 1.003 kommunale renseanlæg, hvilket er 34 anlæg færre end året før. Neden stående tabel, figur 3.16, viser for årene 2003 og 2004 det totale antal kommunale renseanlæg, antal besøgte anlæg og antal tilsynsbesøg.

Fig. 3.16 Antal kommunale renseanlæg, antal besøgte anlæg og antal tilsynsbesøg, 2003 og 2003

	2003	2004
Kommunale renseanlæg	1.037	1.003
Anlæg med kontrollerede krav	942	934
Besøgte anlæg	827	802
Tilsynsbesøg	1.594	1.519

Amterne har i såvel 2003 som 2004 udtaget i alt ca. 400 indløbsprøver, svarende til, at der hvert år i gennemsnit er udtaget ca. 0,5 indløbsprøve pr. besøgt anlæg. I 2003 har amterne udtaget ca. 1.600 udløbsprøver, svarende til at der gennemsnitligt er udtaget ca. 2 udløbsprøver pr. anlæg. Antallet af udløbsprøver er faldet til ca. 1.100 i 2004, svarende til gennemsnitligt ca. 1,3 udløbsprøver pr. besøgt anlæg.

Udover amternes tilsynskontrol har kommunerne gennemført en egenkontrol. Hovedparten af prøverne tages som egenkontrol.

Af de 1.003 kommunale renseanlæg, der er registreret i 2004, er der på de 934 foretaget en kontrolberegning af, om udledningstilladelsens stillede vilkår overholdes. Grunden til, at ikke alle renseanlæg med en udledningstilladelse er blevet kontrolleret, er, at anlægget er blevet nedlagt i kontrolperioden, eller at der til anlægget ikke er stillet krav, f.eks. nedsivningsanlæg. Nedenstående tabel, figur 3.17, viser, hvor mange anlæg der har overskredet udledningstilladelsen i 2003 og 2004.

Fig. 3.17 Anlæg der har overskredet udledningstilladelsen, 2003 og 2004

	2003	2004
Anlæg med kontrollerede krav	942	934
Anlæg, der har overskredet udledningstilladelsen	87	52
Antal i procent af det totale antal anlæg	8,4 %	5,2 %
Antal i procent af antal anlæg med kontrollerede krav	9,2 %	5,6 %

Af fig. 3.18 og fig. 3.19 fremgår antallet af kommunale renseanlæg og tilsvarende antallet af renseanlæg med kravoverskridelser opdelt på amter for henholdsvis 2003 og 2004.

Fig. 3.18 Det totale antal kommunale renseanlæg og herunder antal anlæg med kravoverskridelser opdelt på amter, 2003.

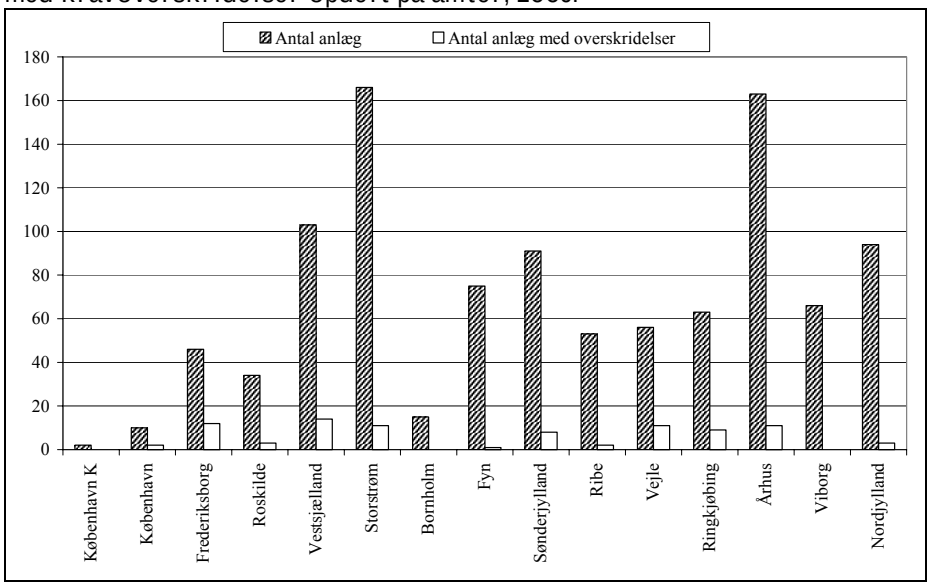

Fig. 3.19 Det totale antal kommunale renseanlæg og herunder antal anlæg med kravoverskridelser opdelt på amter, 2004.

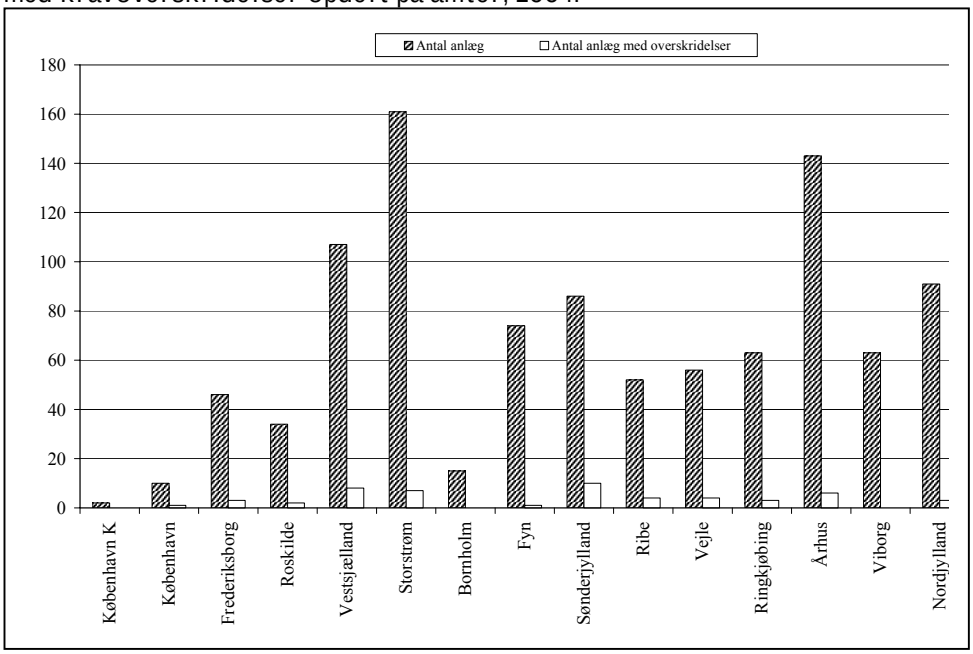

Antallet af overskridelser i procent af antal anlæg med kontrollerede krav var fra 1989 til 1995 faldet fra 39% til 25%, men steg i 1996 til 30 %. I 1997 faldt procentandelen til 20 %. Herefter er procentandelen - bortset fra en mindre stigning i 2003 - faldet jævnt i perioden 1998-2004 og var i 2004 nede på knap 6 %.

Fig. 3.20 viser det totale antal kommunale renseanlæg, antallet af anlæg med kontrollerede krav og antallet af renseanlæg med overskridelser for perioden 1989-2004 for hele landet.

Fig. 3.20 Udviklingen i det totale antal kommunale renseanlæg med kontrolledere krav og antallet af anlæg med overskridelser for hele landet opgjort for perioden 1989-2004.

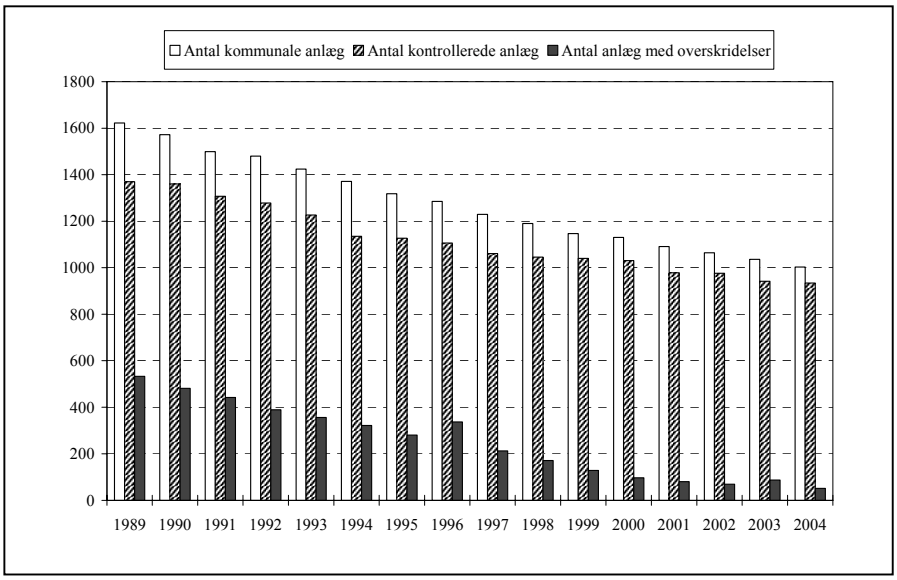

Som en del af indberetningen har amterne vurderet, hvilke påvirkninger kravoverskridelserne har på vandområderne – inddelt i nedennævnte fire kategorier

1) En påvirkning, der vurderes at have en betydning generelt for vandkvaliteten i vandområdet, hvortil der udledes.

2) En påvirkning, der vurderes at have betydning for vandkvaliteten i en større, men begrænset del af vandområdet, hvortil der udledes.

3) En påvirkning, der vurderes kun at have betydning for vandkvaliteten lokalt omkring udledningsstedet.

4) Ingen påvirkning.

I nedennævnte tabel, figur 3.21, ses fordelingen på ovennævnte kategorier for 2003 og 2004.

Figur 3.21. Påvirkning på vandområderne for anlæg der har overskredet udledningstilladelsen, 2003 og 2004

Påvirkning	2003	2004
Kategori 1	0	8 %
Kategori 2	6 %	2 %
Kategori 3	34 %	44 %
Kategori 4	31 %	33 %
Ikke bedømt	29 %	13 %

På baggrund af amternes vurdering af overskridelsernes størrelse og deres påvirkning af vandområderne følges op over for de anlæg, der overskrider.

På nedenstående fig. 3.22 og 3. 23 fremgår, hvorledes håndhævelserne fordeler sig amtsvis for henholdsvis 2003 og 2004.

Fig. 3.22 Håndhævelsernes fordeling for hvert amt, 2003.

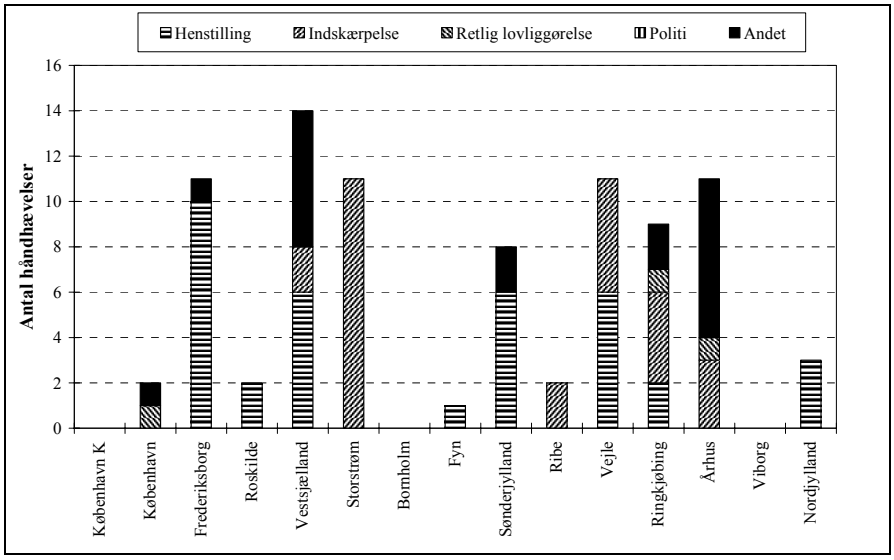

Fig. 3.23 Håndhævelsernes fordeling for hvert amt, 2004.

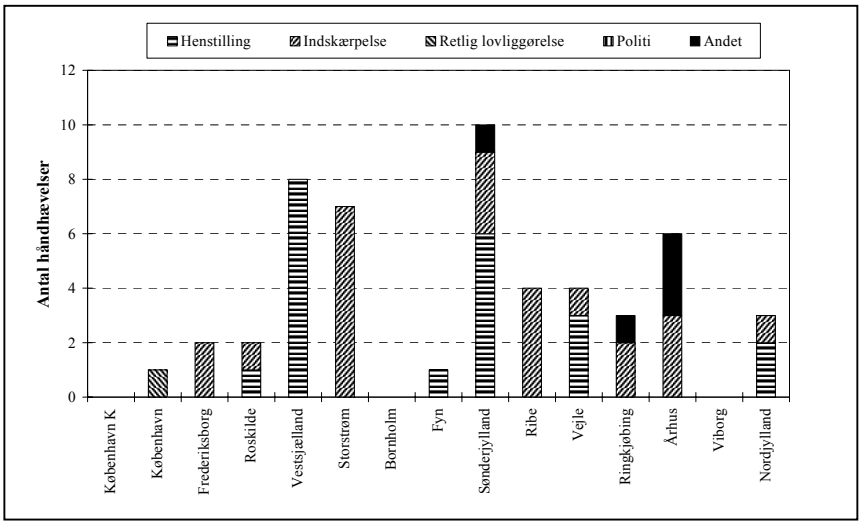

Nedenstående tabel, figur 3.24, viser fordelingen på de forskellige håndhævelsesformer for 2003 og 2004.

Figur 3.24 Håndhævelsesfordeling, 2003 og 2004

	2003	2004
Henstilling	42 %	40 %
Indskærpelse	31 %	46 %
Påbud	2 %	2 %
Retlig lovliggørelse	3 %	2 %
Politianmeldelse	0	0
Andet	22 %	10 %

Det skal bemærkes, at nogle amter har angivet flere håndhævelser om samme anlæg. I det ovenstående er kun medtaget en håndhævelse pr. anlæg. Det drejer sig typisk om anlæg, der først har fået en henstilling og så senere inden for samme år har fået påbud eller indskærpelse.

3.3.3 Kravoverholdelse

Af nedenstående tabel, fig. 3.25, fremgår antallet af renseanlæg, der har overskredet udledningstilladelsen i henholdsvis 2003 og 2004, fordelt amtsvis. Antallet er fordelt efter, hvor mange år i træk de har overskredet udledningstilladelsen. Det ses, at 87 kommunale renseanlæg overskred udledningstilladelsen i 2003, heraf overskred 22 anlæg i 2 år i træk eller mere. Tilsvarende ses, at 52 kommunale renseanlæg overskred udledningstilladelsen i 2004, heraf overskred 18 anlæg udledningstilladelsen i 2 år i træk eller mere.

Fig. 3.25 Amtsvis opdeling af overskridelser for 2003 og 2004 (fed) for anlæg med overskridelser i fem år i træk eller mere ned til overskridelser i et enkelt år.

Amt	1 år	2 år i træk	3 år i træk	4 år i træk	≥ 5 år i træk	I alt
	0	0	0	0	0	0
København K.	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
	1	0	1	0	0	2
København	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**1**
	9	2	1	0	**0**	12
Frederiksborg	**1**	**1**	**1**	**0**	**0**	**3**
	2	1	0	0	0	3
Roskilde	**2**	**0**	**0**	**0**	**0**	**2**
	10	3	0	0	1	14
Vestsjælland	**4**	**4**	**0**	**0**	**0**	**8**
	10	0	1	0	0	11
Storstrøm	**4**	**3**	**0**	**0**	**0**	**7**
	0	0	0	0	0	0
Bornholm	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
	1	0	0	0	0	1
Fyn	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**
	7	1	0	0	0	8
Sønderjylland	**9**	**1**	**0**	**0**	**0**	**10**
	2	0	0	0	0	2
Ribe	**3**	**1**	**0**	**0**	**0**	**4**
	5	3	3	0	0	11
Vejle	**1**	**1**	**2**	**0**	**0**	**4**
	7	1	1	0	0	9
Ringkjøbing	**2**	**0**	**0**	**1**	**0**	**3**
	8	1	0	0	2	11
Århus	**5**	**0**	**0**	**0**	**1**	**6**
	0	0	0	0	0	0
Viborg	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
	3	0	0	0	0	3
Nordjylland	**2**	**1**	**0**	**0**	**0**	**3**
	65	12	7	0	**3**	87
I alt	**34**	**13**	**3**	**1**	**1**	**52**

3.3.4 Konklusion

Sammenfattende kan det af amternes indberetninger konstateres, at det i 2003 var 9,2 % af renseanlæg med kontrollerede krav, svarende til 87 af anlæggene, der ikke overholdt deres udledningstilladelse. I 2004 var det knap 6 % af renseanlæggene med kontrollerede krav, der ikke overholdt deres udledningstilladelse, svarende til 52 af anlæggene.

Af de 87 ulovlige udledere i 2003 havde 65 anlæg overskredet et eller flere krav i det seneste år, dvs. i 2003, 12 anlæg i hvert af de seneste to år, 7 i hvert af de seneste tre år og 3 i hvert af de seneste fem år eller mere.

Af de 52 ulovlige udledere i 2004 havde 34 anlæg overskredet et eller flere krav i det seneste år, dvs. i 2004, 13 anlæg i hvert af de seneste to år, 3 i hvert af de seneste tre år, 1 i hvert af de seneste fire år og 1 i hvert af de seneste fem år eller mere.

Antallet af overskridelser i procent af antal anlæg med kontrollerede krav var fra 989 til 1995 faldet fra 39% til 25%, men steg i 1996 til 30 %. I 1997 faldt procentandelen til 20 %. Herefter er procentandelen - bortset fra en mindre stigning i 2003 - faldet jævnt i perioden 1998-2004 og var i 2004 nede på knap 6 %.

3.3.5 Miljøstyrelsens opfølgning på overskridelserne

Antallet af renseanlæg med overskridelse af udledningstilladelsen har tidligere været meget stort. Således var der op gennem 1990'erne mellem 20 % og 30 % af anlæggene, der overskred deres udledningstilladelser.

På den baggrund har Miljøstyrelsen tidligere hvert år bedt amterne om redegørelser for anlæg med flerårige overskridelser.

På baggrund af amternes redegørelser indgav Miljøstyrelsen i februar 2000 politianmeldelse mod fire kommuner for ulovlig udledning fra i alt fem renseanlæg. For tre af disse anlæg bad Miljøstyrelsen Indenrigsministeriet, nu Indenrigs- og Sundhedsministeriet, om at undersøge, om der i tre amter forelå embedssvigt efter reglerne i den kommunale styrelseslov for utilstrækkeligt tilsyn.

Overvejelserne i straffesagerne mod de fire kommuner er endnu ikke afsluttet. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i juni 2003 udtalt, at ministeriet for de to amters vedkommende er enig med Miljøstyrelsen i, at disse amter har tilsidesat tilsynsforpligtelsen med de pågældende renseanlæg. Ministeriet finder dog, som sagerne foreligger oplyst, ikke grundlag for at fastslå, at de daværende medlemmer af de pågældende amtsråd har gjort sig skyldig i grov tilsidesættelse af tilsynspligten med renseanlæggene, og ministeriet vil derfor ikke foretage sig videre i de to sager.

For det tredje amts vedkommende er sagen behandlet af Justitsministeriet, der i december 2003 til Miljøstyrelsen har udtalt, at ministeriet kan tilslutte sig Miljøstyrelsens vurdering af, at amtet i perioden 1994-1998 har tilsidesat den tilsynsforpligtelse med renseanlægget, som påhviler amtet i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 66, stk. 4. Det er videre Justitsministeriets vurdering, at strafansvaret i sagen jf. lov om kommunernes styrelse er forældet, hvorfor ministeriet allerede af den grund ikke har fundet anledning til at tage stilling til, om der i medfør af den nævnte lov kunne være grundlag for at indgive begæring om påtale mod de daværende medlemmer af det pågældende amtsråd. Justitsministeriet vil derfor ikke foretage sig videre i sagen.

Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at amterne gennem en håndhævelse, der har været mere konsekvent end tidligere, har fået nedbragt antallet af kommunale renseanlæg, der overskrider udledningstilladelsen, væsentligt gennem de seneste 4-5 år. Det er Miljøstyrelsens indtryk, at dette blandt andet kan tilskrives en øget fokus i amterne på anlæg, der udleder ulovligt.

Miljøstyrelsen har ikke siden februar 2000, hvor ovennævnte fem anlæg blev politianmeldt, fundet grundlag for at iværksætte yderligere tiltag.

Da antallet af overskridelser er nedbragt væsentligt, er Miljøstyrelsen ophørt med systematisk at bede amterne om redegørelser for anlæg med flerårige overskridelser. Miljøstyrelsen følger dog fortsat udviklingen på området nøje og vil, hvis der vurderes at være grundlag herfor, bede amterne om redegørelser for anlæg med gentagne overskridelser.

3.4 Tilsyn med vandløb og søer

3.4.1 Tilsyn med vandløb

Tilsynets omfang i 2003 og 2004

Der blev i 2003 ført tilsyn med 6.414 stationer. Det er i samme størrelsesorden som de foregående 3 år - jf. figur 1. I 2004 skete der et fald på 30 %, hvilket betyder at der kun blev ført tilsyn med 4.051 stationer. Det er specielt i 7 amter, hvor der er sket et voldsomt fald i omfanget af tilsynet i 2004. Siden 1991, hvor antallet af stationer med tilsyn lå på over 10.000, er der gradvist blevet reduceret i tilsynet. Dette er sket i etaper, hvor tilsynet har ligget stabilt i perioder.

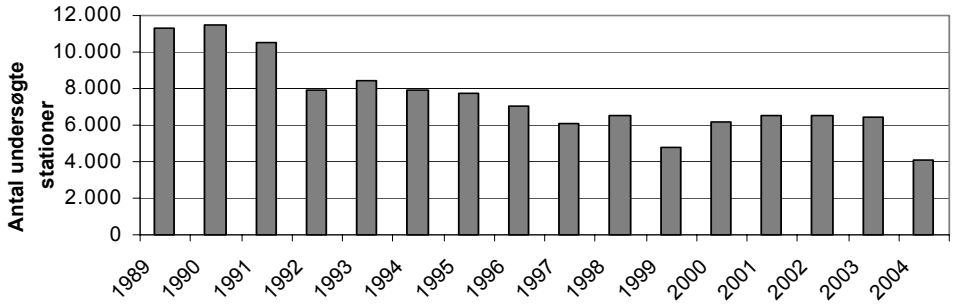

Figur 1. Antallet af stationer der indgår i tilsynet for vandløb i perioden 1989 - 2004. Tallet for 2003 er antallet af indberettede stationer for 2003 dvs. 5.954 plus et skøn fra Sønderjyllands Amt på 460 stationer.

Noget af faldet fra 2003 til 2004 kan forklares ved at antallet af årlig undersøgte stationer, der indgår i Det Nationale program for Overvågning af Vandmiljøet og Naturen (NOVANA) er lavere end i det tidligere program Det nationale program for overvågning af Vandmiljøet (NOVA). I 2003 blev NOVA afsluttet. Fra 2004 er det blevet afløst af NOVANA, der gælder fra 2004-2009 og integrerer overvågning af natur og miljø. Antallet af stationer, der blev indrapporteret som en del af den nationale overvågning, er halveret fra knap 1.000 i 2003 til knap 500 i 2004. Der ud over har mange amter også skåret i det regionale tilsyn med vandløb.

Metoder anvendt ved tilsynet i 2004

I 1998 udsendte Miljøstyrelsen en ny vejledning til bedømmelse af vandløbskvalitet, Dansk VandløbsFaunaIndeks (DVFI) som erstatning for tidligere metoder. DVFI er en bedømmelse af vandløbets tilstand ud fra en analyse af sammensætningen af smådyr i vandløbet. Alle amter bruger nu i varierende omfang DVFI. I nogle amter anvendes kun DVFI, mens andre amter bruger den i kombination med andre metoder.

Ved brug af DVFI får man et mål for vandløbets tilstand i form af en faunaklasse. Ud fra denne afgøres det om vandløbet opfylder sin målsætning.

Resultater

Amterne har indberettet, at der i 2003 er ført tilsyn med 5.954[Δ] stationer ud af et samlet antal målsatte stationer på 15.270 – jf. tabel 1. 980 af de stationer, der blev ført tilsyn, indgår i NOVA. For 2004 har amterne indberettet, at der blev ført tilsyn med 4.051 stationer ud af 18.723 målsatte stationer - jf. tabel 1.

[Δ] *Der er ikke modtaget indberetning fra Sønderjyllands Amt i 2003, men de oplyser, at tilsynet har haft samme omfang som i 2002 dvs. ca. 460.*

Målopfyldelsen lå i 2003 på 51 % af stationerne, men faldt i 2004 til 46,7 % – jf. figur 2. Målopfyldelsen har gennem de senere år været stigende, men med faldet i 2004 er niveauet nu det samme som for 3 år tilbage.
Et fald i målopfyldelsen betyder ikke nødvendigvis, at vandløbene generelt har fået det dårligere, men kan afhænge af hvordan de vandløbsstationer, der er undersøgt i 2004 er udvalgt, da det ikke er de samme stationer, der undersøges hvert år. Der er ikke observeret en tilsvarende udvikling for de vandløb, der undersøges i NOVANA.

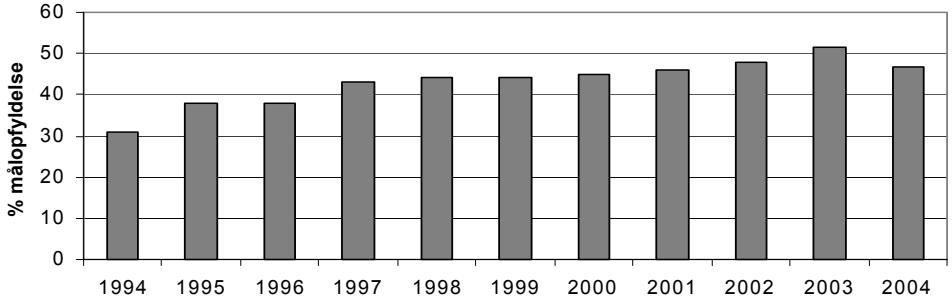

Figur 2. Målopfyldelsen for de undersøgte stationer i perioden 1994 - 2004 angivet som procent stationer, hvor målsætningen er opfyldt.

Ved tilsynet i 2003 og 2004 er fordelingen af stationer på de 3 målsætningsklasser repræsentativt for fordelingen af alle stationer- jf. tabel 1.
Den bedste målopfyldelse findes for de A-målsatte vandløb – jf. figur 3. Her opfylder omkring 70% af vandløbene deres målsætning. B-målsatte vandløb og vandløb med lempet målsætning lå i 2003 på en målopfyldelse på omkring 50 % og i 2004 omkring 45 %.

Der er store regionale forskelle i målopfyldelsen, hvor der i Jylland generelt er en bedre målopfyldelse end på Sjælland.

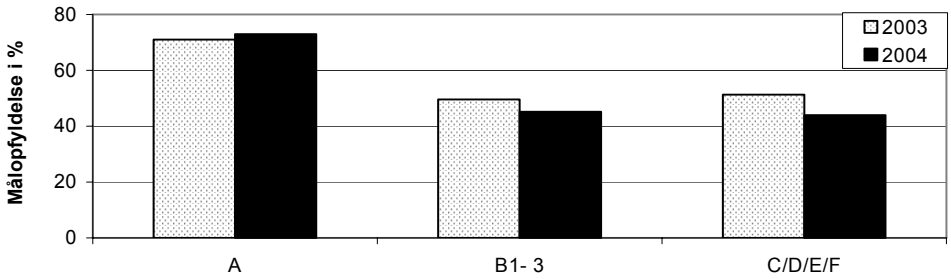

Figur 3. Målopfyldelsen for målsætningsklasserne ved tilsynet af vandløb i 2003 og 2004.

Størsteparten af vandløbsstationerne har en B_{1-3}-målsætning – jf. tabel 1, dvs. en fiskevandsmålsætning, hvor vandløbet skal opfylde betingelserne for opvækst og ophold af laks eller ål, aborre, gedde og karper. Kun en lille del af stationerne er A-målsat, dvs. at de har en særlig naturvidenskabelig interesse, som f.eks. bevaringsværdige dyr og planter eller områder upåvirket af menneskelig aktivitet.
14 % af stationerne har en lempet målsætning, dvs. en C, D, E eller F-målsætning, fordi vandløbet alene skal anvendes til vandafledning, eller vandløbet er påvirket af spildevand, grundvandsindvinding eller okker.

De enkelte stationer repræsenterer en bestemt vandløsstrækning. Her repræsenterer stationer med en lempet målsætning en forholdsvis større strækning end stationer med en A- eller B-målsætning, hvilket medfører at vandløbsstrækninger med en lempet målsætning udgør ¼ af de målsatte vandløb.

Tabel 1. Antallet af vandløbsstationer samt km målsat vandløb fordelt på målsætningsklasser for den samlede mængde målsat vandløb og for tilsynet i 2003 og 2004. A-målsætning (skærpet målsætning), B_{1-3}-målsætning (fiskevandsmålsætning), C,D,E og F -målsætning (lempet målsætning).*eksl. Københavns Amt. **eksl. Sønderjyllands Amt.

	A	B_{1-3}	C/D/E/F	Sum
2003				
Stationer	1.003	12.069	2.198	15.270
%	7	79	14	100
Km*	1.086	16.343	5.898	23.327
%	5	70	25	100
Tilsynet 2003**				
Stationer	448	4.559	947	5.954
%	8	77	16	100
2004				
Stationer	1.317	14.747	2.659	18.723
%	7	79	14	100
Km*	1.196	18.017	6.129	25.342
%	5	71	24	100
Tilsynet 2004				
Stationer	263	3.277	511	4.051
%	6	81	13	100

Den forbedring i miljøtilstanden, der er set gennem en årrække, skyldes, at der i mange år er gjort en stor indsats for at begrænse påvirkningen af vores vandløb.

Mange af vores vandløb er gennem tiden blevet reguleret og hårdt vedligeholdt med maskiner. Desuden findes der spærringer, der hindre fisk og smådyrs frie vandring. I dag forsøger man at skabe mere naturlige forhold i vandløbene. Mange spærringer er blevet fjernet, eller der er blevet etableret nye passager, så fisk og smådyr kan passere. Vedligeholdelsen bliver gjort mere skånsomt i dag, hvor de store maskiner i mange tilfælde er blevet afløst af håndkraft. Frem for at fjerne alt vegetation friholdes kun en slynget strømrende i midten af vandløbet, og man undgår så vidt muligt at fjerne sten og grus fra vandløbet. På den måde skabes et mere varieret miljø, der giver fisk og smådyr bedre leveforhold.

Spildevandsudledningen er blevet reduceret ved at nedlægge mange af de små renseanlæg og forbedret teknologi har gjort de store renseanlæg mere effektive, så udledningen af organisk stof, fosfor og nitrat er reduceret. Nedbringelsen af udledningen af organisk stof har haft stor betydning for dyrene i vandløbet. Nedbrydningen af organisk stof forbruger ilten i vandet, hvilket gør det vanskeligt for smådyrene at overleve og faunaen i vandløbet bliver forarmet. Mange mindre vandløb belastes dog stadig af udledning af spildevand fra spredt bebyggelse.

3.4.2 Tilsyn med søer

Tilsynets omfang i 2003 og 2004

Amternes tilsyn med søer er reduceret fra 230 undersøgte søer i 2003 til 197 i 2004 – jf. figur 4. Hovedparten af faldet skyldes, at Storstrøms Amt, der tidligere har haft et omfattende tilsynsprogram på 67 søer, har skåret deres program ned til 26 søer. På trods af denne reduktion er de stadig det amt med det største tilsynsprogram. Desuden har Frederiksborg og Roskilde amt skåret kraftigt ned i deres tilsyn. 9 amter har i 2004 øget deres tilsyn med mellem 1 og 7 søer, så generelt har amterne haft en mindre udvidelse af deres program. Bornholms regionskommune og Ribe, Sønderjylland og Århus amter har i 2004 lavet tilsyn med tilsammen 26 søer og vandhuller, der ikke er målsat og derfor ikke er talt med i amternes indberettede tilsyn. Dvs. at antallet af søer hvormed der er ført tilsyn på landsplan kun er faldet en smule i 2004. De fleste amter førte tilsyn med 5-20 søer i 2003 og 10-20 søer i 2004. Flere amter har i 2004 valgt at lade det regionale overvågningsprogram være identisk med det nationale overvågningsprogram.

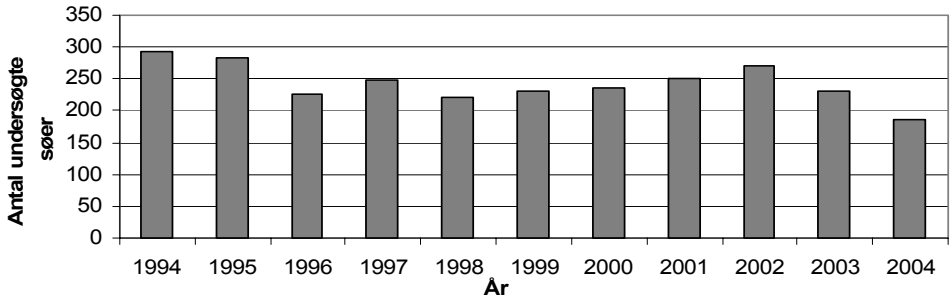

Figur 4. Antallet af søer der indgår i amternes tilsynet i perioden 1994 - 2004.

Metoder anvendt ved tilsynet i 2003 og 2004

For de regionale tilsyn er der ikke noget prøvetagningsprogram, og det er op til det enkelte amt at vurdere, hvilke informationer man har brug for til at vurdere, om målsætningerne for søen er opfyldt. Typisk vil der være tale om måling af sigtdybde, temperatur, iltforhold og vandkemiske prøver, samt undersøgelse af dyre- og planteplankton.

Det nationale overvågningsprogram er ændret fra 2003 til 2004. I 2003 indgik 27 ferskvandssøer og 4 brakvandssøer søer i det nationale overvågningsprogram NOVA, men i 2004 er man overgået til NOVANA-programmet, hvor et større antal søer undersøges. 23 større søer (>5 ha) undersøges under et intensivt program, hvor der tages prøver hvert år. Ud over dette er der lavet 3 ekstensive programmer med en lavere prøvetagningsfrekvens. Under de ekstensive programmer bliver 204 større søer (>5 ha) undersøgt hvert 3. år og 414 mindre søer (0,1-5 ha) og 456 vandhuller (0,01-0,1 ha) bliver undersøgt hver 6. år.

Resultater

Der blev ved amternes tilsyn i 2003 ført tilsyn med 230 ud af 768 målsatte søer – jf. tabel 2. I 2004 blev der ført tilsyn med 197 ud af 841 målsatte søer. En række amter har som generel beskyttelse af søer B-målsat en række søer i deres regionplaner. Fra disse amter er der i opgørelsen kun medtaget de B-målsatte søer, der specifikt er angivet i regionplanerne. Årsagen til stigningen i antallet af målsatte søer fra 768 til 841 er i mange tilfælde de nye søer, der er taget med i NOVANA programmet. Flere af disse søer er ikke specifikt målsat endnu, men antages af mange amter at være generelt målsat til en B-målsætning jf. deres regionalplan. For vandhullerne, hvor fokus er på forekomsten af vandplanter og padder, skal der laves en overvejelse af hvilke krav, der skal stilles for, at vandhullet kan opfylde sin målsætning, da det ikke altid vil være relevant at stille krav til f.eks. sigtdybde.

Målopfyldelsen for søer undersøgt i 2003 er på 34 % og i 2004 på 30% - jf. figur 5. De sidste 5-6 år har der været en forbedring i målopfyldelsen. Den lavere målopfyldelse i 2004 er ikke nødvendigvis et udtryk for, at søerne generelt har fået det dårligere, men kan også afhænge af, hvilke søer der udvælges til at indgå i årets tilsyn, da det er forskelligt fra år til år.
DMU's rapport for NOVANA søer konkluderer, at tilstanden i de ekstensive søer, der indgår i NOVANA generelt er dårligere end de søer der indgik i NOVA.

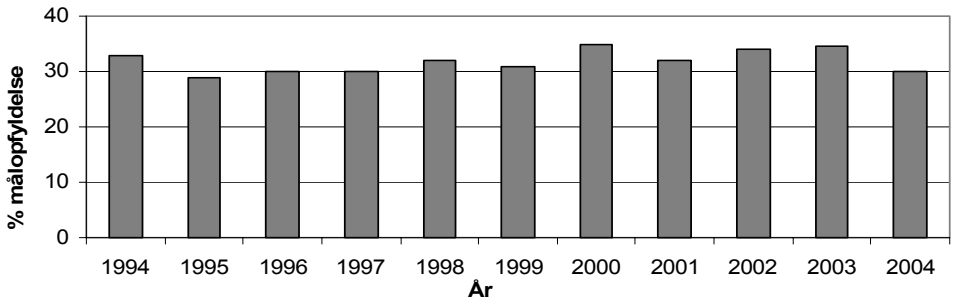

Figur 5. Målopfyldelsen for de undersøgte søer i perioden 1994 - 2004 angivet som procent søer, hvor målsætningen er opfyldt.

Hovedparten af de målsatte søer er B-målsatte- jf. tabel 2. B-målsætningen er basismålsætningen, hvor hovedsigtet er at bevare et naturligt og alsidigt dyre-

og planteliv. Påvirkningen fra oplandsområdet må ikke være større end at søens økologiske tilstand ikke er påvirket eller kun svagt påvirket i forholdt til baggrundstilstanden.

Tabel 2. Antallet af søer fordelt på målsætningsklasser angivet i antal og procent af det samlede antal søer og ved tilsynet i 2003 og 2004. A_{1-3}-målsætning (skærpet målsætning), B-målsætning (basismålsætning), C-målsætning (lempet målsætning).

	A_{1-3}	B	C	sum
2003				
Antal	219	518	31	768
%	29	67	4	100
3.4.3 Tilsynet 2003				
Antal	75	142	13	230
%	32,6	61,7	5,7	100
2004				
Antal	230	576	35	841
%	27	69	4	100
Tilsynet 2004				
Antal	62	127	8	197
%	31,5	64,5	4,0	100

Ca. ¼ af de målsatte søer er A-målsat, dvs. har en skærpet målsætning. Søen kan være A-målsat, hvis den har særlig naturvidenskabelig interesse (A_1), hvis der er ønske om, at søen skal bruges som badevand (A_2) eller hvis søens vand skal bruges som råvand for vandforsyningen (A_3). Flere af de A-målsatte søer har mere end en målsætning. Det kan både være mere end een A-målsætninger ofte A_1/A_2eller en A og en B-målsætning. En A_1-målsætning kan gives for at beskytte en bestem art i søen, derfor er det godt at supplerer med en B-målsætning for at sikre en generel beskyttelse af hele søen.

Kun en lille del af søerne har C-målsætning, dvs. har en lempet målsætning. Søen kan gives en lempet målsætning, hvis påvirkningen fra spildevandstilførsel, vandindvinding eller belastning fra omgivende dyrkede marker er så stor at det ikke er muligt at opnå en basismålsætning.

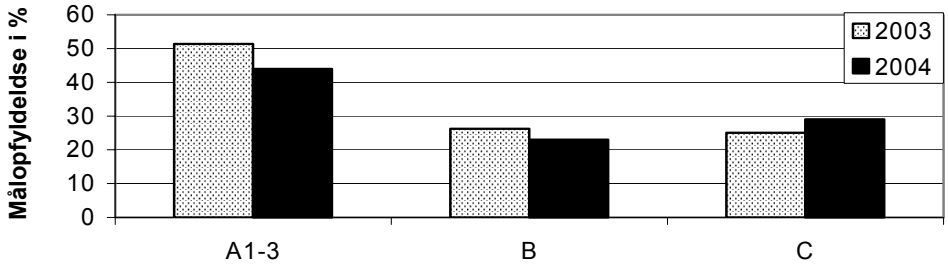

Figur 6. Målopfyldelse i procent for tilsynet af søer i 2003 og 2004 fordelt på målsætningsklasserne.

Ved tilsynet i 2003 og 2004 er fordelingen af søer på målsætningerne repræsentativ for det samlede fordeling af søer, dog med en lille overrepræsentation af A_{1-3}-målsatte søer.

Målopfyldelsen er bedst for de A-målsatte søer – jf. figur 6. For de B- og C-målsatte søer er målopfyldelsen noget lavere. Det er det enkelte amt selv der bestemmer hvilke krav søerne skal leve op til for at opfylde deres målsætning. Det kan være krav til sigtdybde, klorofyl, fosforkoncentration, fosforudledning eller vegetationsdække.

Den generelt dårlige målopfyldelse skyldes mange års udledning af spildevand og udvaskning fra landbruget til de danske søer. Selvom man mange steder har nedbragt udledningen af spildevand og laver tiltag mod udvaskning fra landbruget vil der gå mange år før søerne opnår en bedre tilstand pga. en intern belastning i søerne. Søerne belastes i dag hovedsageligt af spildevand fra spredt bebyggelse, hvor der ikke er kloarkeret, og fra udvaskning fra landbruget. I søbunden er ophobet en fosforpulje, der, når fosforkoncentrationen i vandet falder pga. lavere tilførsel udefra, frigives til søens vand og dermed opretholder en høj fosforkoncentration. Det medfører en opblomstring af alger om sommeren og dermed en ringe sigtdybde. Først når den interne fosforpulje er nedbragt, begynder fosforkoncentrationen i vandet at falde og søen kan gå mod en mere klarvandet tilstand med mulighed for at få en mere udbredt vegetation og et varieret dyreliv. Denne proces kan tage mange år. Amterne har i nogle søer lavet genopretningsprojekter, hvor ligevægten i søen forsøges genskabt ved hjælp af f.eks. opfiskning af skidtfisk og udsætning af geddeyngel for at skabe mere balance i fiskebestanden og derved bedre sigtdybde.

På trods af den lave målopfyldelse går det ifølge DMU i den rigtige retning. I Faglig rapport nr. 515 – NOVA Søer 2003 beskrives udviklingen i de 27 NOVA ferskvandssøer. Der er en generel moderat forbedring af tilstanden i overvågningssøerne. Siden 1989 har 16 ud af 27 overvågningssøer oplevet et fald i koncentrationen af fosfor, specielt i de mest forurenede søer. Ca. halvdelen af søerne har oplevet fremgang i sigtdybde og/eller reduceret planteplankton, hvilket giver mulighed for at vandplanterne kan etablere sig og brede sig over bunden. Der er for zooplankton registreret en stigning af store dafnier (*Daphnia*), hvilket kan ses som en følge af at mængden af zooplanktonædende fisk er faldet. Selvom der er sket en forbedring af tilstanden i mange af søerne, er der dog stadig mange af søerne, der ikke opfylder deres målsætning.

3.4.4 NOVANA

NOVA blev afsluttet i 2003. Fra 2004 blev det afløst af NOVANA, der gælder fra 2004-2009 og integrerer overvågning af natur og miljø. Det overordnede formål er at følge påvirkninger af vandmiljø og natur og udviklingen heri. Der er blevet lagt vægt på, at naturovervågning herunder den terrestriske natur skal indrages i overvågningen. Overvågningen skal beskrive forureningskilder og andre påvirkninger og deres effekt på tilstand og udvikling af natur og vandmiljø. Det skal endvidere overordnet dokumentere effekten af nationale vandmiljø- og naturhandlingsplaner, om målsætningerne er nået og om udviklingen går i den rigtige retning. Overvågningsprogrammet for søer er blevet ændret til at omfatte 23 større søer (> 5 ha) der undersøges intensivt og 3 ekstensive programmer for henholdsvis større søer (204 søer >5 ha), mindre søer (414 søer fra 0,1-5 ha) og vandhuller (456 vandhuller <0,1 ha). Overvågningen af vandløb indeholder 2 dele. Dels en overvågning af den økologiske vandløbskvalitet, som består af 800 ekstensive stationer (670 repræsentati-

ve stationer og 130 reference stationer), hvoraf 250 stationer hvert år undersøges med DVFI og 50 intensive stationer, og dels en overvågning af vandkemi og stoftransport på 179 stationer (heraf 10 reference stationer).

3.4.5 Sammenfatning og konklusion for vandløb og søer

Amternes indberetning af tilsynet i 2004 viser, at der er sket et fald i antallet af undersøgte vandløb og søer fra 2003. Tilsynets omfang i 2003 var stabilt i forhold til det foregående år.

Der er undersøgt 30 % færre vandløbs stationer i 2004 i forhold til 2003. Dette kan delvist forklares ved overgangen fra det tidligere program Det nationale program for overvågning af Vandmiljøet (NOVA), som blev afsluttet i 2003, til det Nationale program for Overvågning af Vandmiljøet og Naturen (NOVANA). I NOVANA er antallet af årlig undersøgte stationer lavere end i NOVA.
Mange amter har desuden reduceret i deres regionale tilsyn med vandløb.

Der er et samlet fald i amternes tilsynet med søerne fra 230 undersøgte søer i 2003 til 197 i 2004. Dette fald skyldes hovedsageligt, at Storstrøms Amt har reduceret deres tilsynsprogram fra 67 søer til 26. På trods af denne reduktion er Storstrøms Amt stadig det amt, der undersøger flest søer. 9 amter har øget deres tilsyn med mellem 1 og 7 søer, så generelt har amterne haft en mindre udvidelse af deres tilsynsprogram. Flere amter har valgt at lade det regionale overvågningsprogram være identisk med det nationale overvågningsprogram.

Målopfyldelsen for de undersøgte søer og vandløb er faldet, så den for vandløb i 2004 lå på 46,7% mod 51% i 2003 og for søer lå på 30% mod 34% året før. Et fald i målopfyldelsen betyder ikke nødvendigvis at vandløb og søer generelt har fået det dårligere, men kan afhænge af, hvordan de vandløbsstationer og søer, der er undersøgt i 2004, er udvalgt, da det ikke er de samme stationer, der undersøges hvert år. DMU's rapport for NOVANA søer konkluderer, at tilstanden i de ekstensive søer, der indgår i NOVANA generelt er dårligere end de søer der indgik i NOVA. Der er ikke observeret en tilsvarende udvikling for de vandløb, der undersøges i NOVANA.

Miljøtilstanden i vandløbene er dog gradvist blevet bedre over de sidste 10 år, og der er tegn på, at søerne også er i fremgang.

Alle amter bruger nu helt eller delvist DVFI til vurdering af målopfyldelsen for vandløb.

Amterne definerer selv kravene for målopfyldelsen af søer under det regionale miljøtilsyn. Det kan være krav til f.eks. sigtdybde, fosforkoncentration eller fosforbelastning.

4 Miljøstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens miljøtilsyn

4.1 Miljøstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens tilsynsområder.

Miljøstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens miljøtilsynsopgaver er sammensat af en række meget uensartede opgaver, der af forskellige årsager er blevet henlagt til styrelserne.

En række af disse statslige tilsynsopgaver løses i et tæt samarbejde mellem Miljøstyrelsen, Skov- og Naturstyrelsen og andre statslige myndigheder. I oversigtsform drejer det sig om følgende opgaver:

Fig. 4.1
Tilsynsområder, samarbejdspartnere og anvendte årsværk i Miljøstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen til miljøgodkendelser og tilsyn i 2003 og 2004.

Tilsynsområde	Samarbejdspartner	Anvendte årsværk i Miljø- eller Skov og Naturstyrelsen
Kemikalieinspektionen	Arbejdstilsynet, Lægemiddelstyrelsen, Forbrugerstyrelsen, Told- og Skattestyrelsen, Fødevaredirektoratet, politiet, kommunerne, miljømyndigheder i EU og Norden	3,2 (2003) 3,0 (2004)
Genetisk modificerede organismer	Arbejdstilsynet, amtskommunerne	1,2 (2003) 1.2 (2004)
Emballage til øl og læskedrikke	Told- og Skattestyrelsen, Told- og Skatteregionerne	0,8 (2003) 1,0 (2004)
Off-shoreaktiviteter: - normalsituation - beredskab	Energistyrelsen	1,6 (2003) 1.6 (2004) 0,05 (2003) 0,05 (2004)
Hurtigfærgeruter	Søfartsstyrelsen, Trafikministeriet,	0,05 (2003) 0,05 (2004)
TBT-forordningen: Skibes aflevering af affald og havnenes modtageanlæg:	Søfartsstyrelsen Søfartsstyrelsen	0,01 (2003) 0,01 (2004) 0,1 (2003) 0,1 (2004)
Københavns Lufthavn	Statens Luftfartsvæsen, Københavns Amt	0,3 (2003) 0,3 (2004)
Naturgasanlæg	Arbejdstilsynet, Beredskabsstyrelsen, Amtskommuner	0,24 (2003) 0,16 (2004)

Miljøstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen har i 2003 og 2004 ført tilsyn med overholdelse af reglerne inden for nogle nærmere bestemte lovområder i henhold til: lov om miljøbeskyttelse, lov om kemiske stoffer og produkter m.v., lov om beskyttelse af havmiljøet, lov om miljø- og genteknologi, eller visse bekendtgørelser udstedt i medfør af disse.

Herudover forestår Miljøstyrelsen miljøgodkendelser og tilsyn med enkelte konkrete virksomheder og anlæg efter beslutning i medfør af indkaldelsesbestemmelsen i miljøbeskyttelseslovens § 82. Det har i 2003 og 2004 drejet sig om Københavns Lufthavn samt naturgasbehandlingsanlæg og -lagre.

4.2 Selvstændig årsberetning fra Kemikalieinspektionen.

Miljøstyrelsens Kemikalieinspektion varetager tilsyn og kontrol med overholdelsen af lov om kemiske stoffer og produkter samt - ved udgangen af 2004 - 54 bekendtgørelser, forordninger, regulativer og cirkulærer, udstedt i medfør af denne lov. Dertil kommer tilsyn med kemiske stoffer og produkter, der er reguleret i 5 bekendtgørelser, udstedt efter anden lovgivning.

Tilsynsindsatsen er koncentreret indenfor områder, der har væsentlig betydning for sundhed og miljø.

Kemikalieinspektionen udgiver en selvstændig årsberetning. Heri redegøres der nærmere for tilsynsaktiviteterne og de håndhævelsesskridt, der er foretaget i forbindelse hermed. For tilsynet i 2003 henvises til "Orientering fra Miljøstyrelsen" nr. 13, 2004. Miljøstyrelsens Kemikalieinspektion – årsberetning 2003. For tilsynet i 2004 henvises til "Orientering fra Miljøstyrelsen" nr. 5, 2005. Miljøstyrelsens Kemikalieinspektion – årsberetning 2004

4.3 Tilsyn med genetisk modificerede organismer

Fig. 4.2 Tilsyn med genetisk modificerede organismer

Tilsyns-Område	Anvendte ressourcer i årsværk til godkendelser og tilsyn	Antal med-delte godken-delser	Antal til-synsbe-søg	Antal be-søgte virksom-heder	Antal mod-tagne anmel-delser	Antal håndhæ-vel-sesre-aktioner (henstil-linger, på-bud m.v.)
Indesluttet anvendelse	2004: 1,2 2003: 1,2	2004:20[1] 2003: 23	2004: 2[2] 2003: 2	2004: 2[2] 2003: 2	2004: 61[3] 2003: 58	
Forsøgsud-sætninger i Danmark	2004: 0,05 2003: 0,2	2004: 0 2003: 0	[4]	[4]	2004: 0 2003:0	[4]
Markeds-føringstilla-delser	2004: 1 2003: 0					

Godkendelser til indesluttet anvendelse af genetisk modificerede organismer til industriel produktion varetages af Skov- og Naturstyrelsen. Med indesluttet anvendelse menes, at organismerne anvendes under lukkede forhold.

Det er amterne, som varetager tilsynet med overholdelse af produktionsgodkendelserne og de hertil knyttede vilkår. Godkendelser af indesluttede laboratorie- og storskalaforsøg med genetisk modificerede organismer varetages af Arbejdstilsynet, der fastsætter vilkårene i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen. Arbejdstilsynet underretter Skov- og Naturstyrelsen, hvis der i forbindelse med virksomhedsbesøg konstateres forhold, der ikke er i overensstemmelse med reglerne om transport og import.

Godkendelse af forsøg med frilandsdyrkning af genetisk modificerede afgrøder, foretages af Skov- og Naturstyrelsen. Det er amterne, som varetager tilsynet med overholdelsen af forsøgsgodkendelsernes vilkår og er ansvarlige for eventuelle håndhævelsesreaktioner.

Godkendelse til egentlig markedsføring af genetisk modificerede afgrøder sker efter en fælles EU-godkendelsesprocedure. Skov- og Naturstyrelsen er kompetent myndighed for den danske del af denne godkendelsesprocedure. Der er ikke givet nye markedsføringstilladelser i 2003. Der er gennem EU's procedure givet 1 markedsføringstilladelse i 2004.

---

[1] Afgørelser truffet af Skov- og Naturstyrelsen om produktionsanlæg og –organismer. Anmeldelse af nye produktioner.

[2] Tilsyn med salg af organismer til indesluttet anvendelse.

[3] Udtalelser til Arbejdstilsynet i forbindelse med klassifikation af laboratorier, forskningsprojekter m.v..

[4] Tilsynet varetages af amterne.

4.4 Tilsyn i samarbejde med andre myndigheder

For en stor del af statens/Miljøstyrelsens øvrige tilsynsområder bygger arbejdet på rapportering fra samarbejdspartnere, ligesom en del af miljøtilsynet bygger på gennemgang af virksomhedernes egenkontrol eller anmeldelser til Miljøstyrelsen. Tilsynsområderne er både meget forskelligartede og temmelig komplekse.

Fig. 4.3 Miljøstyrelsens godkendelser, tilsynsbesøg og håndhævelsesreaktioner 2003 og 2004

Tilsynsområde	Godkendelser	Tilsynsbesøg	Anmeldelser til statslige myndigheder	Håndhævelsesreaktioner
Emballage til øl og læskedrikke		5 (2003) 5 (2004)	Ca. 100 (2003) Ca. 100 (2004)	6 (2003) 16 (2004)
Off shore virksomhed - normaldrift: - beredskab:	 76 (2003) 75 (2004) 9 (2003) 9 (2004)	 3 (2003)* 6 (2004)* 1 (2003) 1 (2004)		 0 (2003) 0 (2004) 0 (2003) 0 (2004)
Hurtigfærger	2 (2003) 2 (2004)	0 (2003) 0 (2004)		0 (2003) 0 (2004)
Skibes aflevering af affald og modtageanlæg i havne		400 (2003)** 400 (2004)**		0 (2003)*** 0 (2004)***
TBT-forordningen	0 (2003) 0 (2004)	<10 (2003)** 50 (2004)**		0 (2003)*** 0 (2004)***
Københavns Lufthavn	0 (2003) 0 (2004)	1 (2004) 2 (2004)	0 (2003) 0 (2004)	0 (2003) 0 (2004)
Naturgasanlæg	0 (2003) 0 (2004)	3 (2003) 3 (2004)		0 (2003) 0 (2004)

Kolonnerne "tilsynsbesøg" og "anmeldelser til statslige myndigheder" supplerer hinanden, idet anmeldelser fra andre myndigheder eller privatpersoner på nogle områder indgår som led i Miljøstyrelsens løsning af tilsynsopgaven.

*) Offshoretilsynet gennemføres i samarbejde med Energistyrelsen, se afsnit 4.4.2.
**) Kontrollen foregår i forbindelse med Søfartsstyrelsens havnestatskontrol.
***) Da regelsættene er nye og overtrædelserne af mindre omfang - typisk manglende anmeldelse, har håndhævelsen været indskærpelse, herunder udlevering af informationsmateriale.

Der kan knyttes følgende supplerende bemærkninger til oversigtstabellen:

4.4.1 Emballage til øl og læskedrikke

Miljøstyrelsen fører i henhold til bekendtgørelse nr. 713 af 24. august 2002 om pant og indsamling mv. af emballager til øl og visse læskedrikke med senere ændringer tilsyn med overholdelse af bekendtgørelsens regler om bl.a. mærkning af engangsemballager, opkrævning og tilbagebetaling af pant, producenters og importørers tilmelding og rapportering af salgsoplysninger til Dansk Retursystem A/S. Miljøstyrelsen skal desuden godkende f.eks. de gebyrer, som Dansk Retursystem A/S opkræver hos producenter og importører af øl og læskedrikke.

I henhold til bekendtgørelsen, § 92, stk. 4, udfører Dansk Retursystem A/S den løbende kontrol med mærkning af engangsemballage, opkrævning og tilbagebetaling af pant og tilmelding. Kontrollen udføres alene på steder, hvor offentligheden i almindelighed har adgang.

Kommunalbestyrelsen fører – i lighed med hvad der gælder for andet erhvervsaffald - tilsyn med håndteringen af emballageaffald, der ikke indsamles af Dansk Retursystem A/S.

- Miljøstyrelsen skønner at have brugt ca. 0,8 årsværk i 2003 og ca. 1 årsværk i 2004 til godkendelser og tilsyn.
- Miljøstyrelsen har i hvert af årene 2003 og 2004 foretaget ca. 5 tilsynsbesøg i butikker. Dansk Retursystem A/S har i begge årene primært aflagt importører og dagligvarebutikker, kiosker mv. besøg med henblik på rådgivning og vejledning om reglerne for mærkning og tilmelding til systemet. Styrelsen har ikke opgjort antallet af virksomheder, som Dansk Retursystem A/S har besøgt med henblik på rådgivning/vejledning.
- Miljøstyrelsen har i hvert af årene 2003 og 2004 skønsmæssigt modtaget 100 anmeldelser om især overtrædelse af pant- og mærkningsreglerne. Der er primært tale om telefoniske henvendelser fra private, konkurrerende butikker samt told- og skatteregioner. Disse har styrelsen i høj grad videresendt til Dansk Retursystem A/S, som har foretaget opfølgende vejledningsbesøg i de pågældende butikker mv.

Miljøstyrelsen har i 2003 sendt breve med indskærpelse af især pantreglerne til ca. 5 butikker mv. og har politianmeldt en importør for manglende overholdelse af pantbekendtgørelsen. I 2004 har Miljøstyrelsens sendt breve med indskærpelse af især pantreglerne til ca. 15 butikker mv. og har endvidere politianmeldt en butik for af trykke egne pantmærker.

4.4.2 Off shore virksomhed

På offshoreområdet er der i hvert af årene 2003 og 2004 anvendt 1,6 årsværk til godkendelser og tilsyn. Miljøstyrelsen foretog i 2003 i alt 76 godkendelser og i 2004 i alt 75 godkendelser i form af såvel små enkeltgodkendelser som større generelle tilladelser.

Miljøstyrelsens tilsyn med offshorevirksomhed består hovedsagelig i vurdering og kommentering af redegørelser og indberetninger fra operatørerne i den danske del af Nordsøen. Kontakter med operatørerne foregår som regel ved møder, som ikke fysisk finder sted på platformene i Nordsøen. I forbindelse med Energistyrelsens tilsynsbesøg på platformene har Miljøstyrelsen i 3 tilfælde anmodet Energistyrelsen om at stille spørgsmål til nærmere specificerede forhold.

Styrelsens reaktioner i 2003 og 2004 bestod dels i påbud om fremsendelse af oplysninger og redegørelser, dels i ændrede vilkår for efterfølgende godkendelser.

4.4.3 Off shore beredskab

Miljøstyrelsen fører tilsyn med, at olie- og kemikalieberedskabet for faste/flytbare havanlæg og olierør på havbunden på den syddanske kontinentalsokkel er i overensstemmelse med Miljøstyrelsens bestemmelser.

Tilsynet består primært i Miljøstyrelsens deltagelse i egentlige øvelser og syntetiske øvelser samt ved besøg hos de forskellige operatører samt gennem godkendelse af operatørernes beredskabsplaner og den beredskabsmæssige godkendelse ved flytning af havanlæg. Miljøstyrelsen deltager desuden i de kvartalsvise møder i Aktionskomitéen. Der er i hvert af årene 2003 og 2004 foretaget 9 godkendelser af beredskabet ved flytning af havanlæg.

4.4.4 Hurtigfærger

Bekendtgørelse om miljøgodkendelse af hurtigfærgeruter trådte i kraft i november 1997. Etablering af hurtigfærgeruter eller indsættelse af en ny færge på en eksisterende rute kræver forudgående miljøgodkendelse. Godkendelsen meddeles af Miljøstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen i fællesskab. Miljøstyrelsen behandler klager over forurening fra hurtigfærger. I 2003 og 2004 har Miljøstyrelsen ikke modtaget klager over forurening fra hurtigfærger.

4.4.5 Tilsyn med skibe og med havnenes modtageordninger for affald.

Ifølge bekendtgørelse nr. 1003 af 10. december 2002 om modtageordninger for affald fra skibe, om skibes aflevering af affald og havnenes affaldsplaner skal havnene have modtagefaciliteter for skibenes affald. Skibene er forpligtigede til at aflevere affaldet i havnen. Større skibe skal ydermere anmelde affaldsmængderne inden anløb.
Søfartsstyrelsen fører på Miljøstyrelsens vegne tilsynet.

4.4.5.1 TBT-forordningen

Miljøstyrelsen har ansvaret for syn og udstedelse af certifikater efter TBT-forordningen (782/03 af 14. april 2003). Søfartsstyrelsen har tilsynet med skibene, mens Miljøstyrelsen skal foretage fornøden politianmeldelse ved overtrædelser.

4.4.6 Københavns Lufthavn

Miljøstyrelsens tilsyn omfatter støj og luftforurening fra afvikling af flytrafik i lufthavnen. Tilsynet med de øvrige dele af lufthavnens virksomhed (flyhangarer, værksteder, spildevand, jordforurening, beskyttelse af grundvand m.v.) varetages af Københavns Amt.

Herudover modtager Miljøstyrelsen indberetninger fra Statens Luftfartsvæsen om de flyoperationelle forhold i forbindelse med beflyvningen af lufthavnen. En væsentlig del af styrelsens tilsyn er baseret på gennemgang af resultaterne af Københavns Lufthavns omfattende egenkontrol. De indberettede resultater af egenkontrollen har ikke givet anledning til håndhævelsesreaktioner i 2003 og 2004.

4.4.7 Naturgasanlæg

Miljøstyrelsen fører tilsyn med DONGs naturgaslagre i Lille Thorup (Viborg Amt) og Stenlille (Vestsjællands Amt) samt gasbehandlingsanlægget i Nybro (Ribe Amt) i henhold til bestemmelserne i Artikel 18 i Direktivet 96/82/EF (Seveso II direktivet).

I henhold til Seveso II direktivet samt bekendtgørelsen om kontrol med risikoen for større uheld med farlige stoffer, bekendtgørelse nr. 106 af 1. februar 2000, skal der for de 3 gasanlæg fremsendes en Sikkerhedsrapport, der dokumenterer, at der på disse er truffet de nødvendige foranstaltninger til forebyggelse af større uheld og begrænsning af konsekvenserne af sådanne uheld.

Reviderede sikkerhedsrapporter, der opfylder bestemmelserne i Seveso II-direktivet, blev fremsendt til myndighederne i løbet af 2003. Myndighederne har i 2004 godkendt Sikkerhedsrapporterne for naturgaslagrene i Stenlille og Ll. Torup. Behandlingen af Sikkerhedsrapporten for gasbehandlingsanlægget i Nybro er endnu ikke afsluttet.

Tilsynet med virksomhederne, jf. bilag 8 i bekendtgørelse nr. 106/2000, der gennemføres i samarbejde med Arbejdstilsynet, Redningsberedskabet og Politiet og med Miljøstyrelsen som koordinerende myndighed, omfatter dels årlige inspektioner på gasanlæggene i henhold til inspektionsprogrammet, dels behandling af de Sikkerhedsrapporter, DONG, som nævnt ovenfor, har fremsendt.

Miljøstyrelsen gennemførte i 2003 og i 2004 i samarbejde med ovennævnte myndigheder inspektioner på alle 3 anlæg i henhold til det gældende inspektionsprogram. Inspektionerne omfattede besigtigelse af anlæggene, de organisatoriske forhold med vægt på anlæggenes integration i DONG's sikkerhedsledelsessystem, driftserfaringer med vægt på forhold der bør lægges vægt på i forbindelse med revisionen af de Sikkerhedsrapporter, der blev udarbejdet i henhold til Seveso I direktivet samt beredskabsplaner.

Inspektionerne på anlæggene har ikke, udover at de har vist behov for ajourføring af Seveso I Sikkerhedsrapporterne, givet anledning til væsentlige bemærkninger. Det er i den forbindelse tilfredsstillende, at der ikke er rapporteret personskader eller uforudsete miljøskader, der kan henføres til tilstedeværelsen af naturgas.

Miljøstyrelsen har ikke i 2003 og 2004 modtaget klager fra omboende over anlæggenes drift, hvorfor der ikke har været behov for håndhævelsesreaktioner.